

Susanne Søholt og
Kim Astrup

Etterkommere av innvandrere - bolig og bostedsmønstre

NIBR

Norsk institutt for by- og regionforskning

Etterkommere av innvandrere

- bolig og bostedsmønstre

Andre publikasjoner fra NIBR:

NIBR-rapport 2009:2

Etniske minoriteter og forskjellsbehandling i leiemarkedet

NIBR-rapport 2007:11

Gjennom nåløyet
- en sammenligning av tilpasninger til boligmarkedet blant hushold med pakistansk, tamilsk og somalisk bakgrunn

**Samarbeidsrapport
NIBR/SINTEF/Byggforsk/NOVA**

Den kommunale boligpolitikken som møteplass for ulike interesser
En studie av aktører, arenaer og innflytelse innenfor den kommunale boligpolitikken

Rapportene koster kr 350,- og 250,-, og kan bestilles fra NIBR:
Postboks 44, Blindern,
0313 Oslo
Tlf. 22 95 88 00
Faks 22 60 77 74
E-post til
nibr@nibr.no

De kan også skrives ut fra
www.nibr.no

Porto kommer i tillegg til de oppgitte prisene

Susanne Søholt og Kim Astrup

Etterkommere av innvandrere - bolig og bostedsmønster

NIBR-rapport 2009:3

Tittel: **Etterkommere av innvandrere**
– bolig og bostedsmønster

Forfatter: Susanne Søholt og Kim Astrup

NIBR-rapport: 2009:3
ISSN: 1502-9794
ISBN: 978-82-7071-770-5
Prosjektnummer: 2516
Prosjektnavn: Boforhold og boligkarrierer blant etterkommere av innvandrere

Oppdragsgiver: Husbanken
Prosjektleder: Susanne Søholt

Referat: Undersøkelsen handler om hvordan og hvor etterkommere av innvandrere bor. Seks grupper av etterkommere med minoritetsbakgrunn er sammenlignet seg i mellom og med svensker og dansker. Undersøkelsen bygger på registerdata. Viktige funn er at majoriteten av etterkommerne følger foreldregenerasjonens bostedsmønster. De bor trangt og venter med å flytte hjemmefra. Eierandelen varierer mellom 7 og 22 prosent, men øker ettersom de flytter hjemmefra, gifter seg og øker inntekten

Sammendrag: Norsk og engelsk

Dato: Februar 2009

Antall sider: 178
Pris: Kr 250,-

Utgiver: Norsk institutt for by- og regionforskning
Gaustadalléen 21,
0349 OSLO
Telefon: (+47) 22 95 88 00
Telefaks: (+47) 22 60 77 74
E-post: nibr@nibr.no
Vår hjemmeside: <http://www.nibr.no>

Trykk: Nordberg A.S.
Org. nr. NO 970205284 MVA
© NIBR 2009

Forord

Dette prosjektet om etterkommere av innvandrere og deres bosituasjon er finansiert av Husbanken. Prosjektet er et av de siste i samarbeidsavtalen mellom Husbanken, NOVA og Byggforsk (2003-2007). Det har hatt en ramme på ca. 4,5 månedsverk. Prosjektet er del av Samarbeidsavtalens fokus på vanskeligstilte. Et forutgående prosjekt fra NOVA og Byggforsk i samarbeid med Statistisk sentralbyrå, handlet om å legge til rette for kopling av ulike registre. Hensikten var å kunne gjennomføre registerstudier av vanskeligstiltes situasjon i boligmarkedet over tid.

Dette prosjektet om etterkommere på boligmarkedet er en oppfølging og utprøving av arbeidet med å tilrettelegge for registerstudier. Vårt mål har vært å prøve ut registermulighetene for å få kunnskap om etterkommernes boligsituasjon.

Prosjektet startet i januar 2007. Fordi arbeidet med registrene og koplingene ikke var utprøvd, og fordi en del av boligdataene ikke var tilgjengelige, tok det tid for Statistisk sentralbyrå å gjøre klar registermaterialet. Vi fikk dataene i november 2007. En del av boligdataene fikk vi på nyåret i 2008. Det har vært korrigeringer av det omfattende materialet helt til siste slutt. Vi takker Halvor Strømme, Svein Bløm og Brit Bråten i Statistisk sentralbyrå for at prosjektet ble mulig å gjennomføre. En særlig takk til Brit Bråten som har vært imøtekommende og behjelpelig gjennom hele året.

På NIBR er prosjektet gjennomført i samarbeid mellom samfunnsgeograf Eli Havnen, samfunnsøkonom Kim Astrup og statsviter Susanne Søholt. Susanne Søholt har vært prosjektleder. Hun har planlagt og designet prosjektet, analysert materialet og skrevet rapporten, bortsett fra avsnitt 9.5 som Kim Astrup har hovedansvaret for. Kim Astrup har bearbeidet og analysert registerdataene, programmert, produsert og kodet nye variable og

produsert alt tabellmaterialet. Eli Havnen har laget GIS kartene som analyserer bosettingsmønstrene.

Til slutt vil vi takke våre kontaktpersoner i Husbanken. Kristina Nordlund var kontaktperson i oppstarten, mens Lars- Marius Ulfrstad har hatt ansvaret for slutføringen. Vi er spesielt takknemlige for smidig og løsningsorientert oppfølging i prosjektets siste fase!

Oslo, februar 2009

Berit Nordahl
Forskningsjef

Innhold

Forord	1
Tabelloversikt.....	6
Figuroversikt	10
Sammendrag.....	12
Summary	17
1 Innledning – etterkommere, veivisere for integrasjon	22
1.1 Hvor og hvordan – tilnærminger til boliglevekår blant etterkommere.....	24
1.1.1 Tilnærminger til segregasjon.....	25
1.1.2 Problemstillinger:	29
1.2 Integrert i boligmarkedet, hva menes?.....	33
2 Metodisk tilnærming	36
2.1 Registerdatabase for forskning om boligspørsmål	36
2.1.1 Erfaring med registerdataene	38
2.1.2 Kopling av individ- og boligdata	38
2.1.3 Datagrunnlaget	39
2.2 Sammenligninger.....	41
2.3 Kontrollgruppe.....	42
3 Hvem er etterkommerne?	43
3.1 Etterkommernes landbakgrunn	44
3.2 Kjønn og aldersfordeling	47
3.2.1 Aldersfordeling blant de seks utvalgte gruppene.....	49
3.3 Sivil status blant etterkommerne.....	51
3.3.1 Etterkommernes ektefeller – hvor er de fra?	54
4 Foreldrene til etterkommerne.....	59
4.1.1 Innvandringsgrunn og botid.....	59
4.1.2 Foreldrenes utdanningsnivå.....	61
4.1.3 Inntektsnivå blant foreldrene	63
4.2 Hvordan bor foreldrene	64

5	Hva har etterkommerne oppnådd på boligmarkedet?	67
5.1	Hjemme eller borte?	67
5.1.1	Gifte etterkommere flytter hjemmefra, men ikke med en gang.....	71
5.2	Eie eller leie?	72
5.3	Blokk eller småhus?	76
5.4	Trangt eller romslig?	79
5.5	Flytting.....	81
5.6	Fritidsboliger.....	82
5.7	Etterkommernes boligsituasjon sammenlignet med foreldrenes.....	84
5.8	Oppsummering – integrert i boligmarkedet?	85
6	Bosettingsmønster blant etterkommerne - Norge.....	88
6.1	Hvor bor innvandrerbefolkningen i Norge?	89
6.2	Hvor bor etterkommerne i Norge?	92
6.3	Bostedsmønster – etterkommere og foreldre	94
7	Hvor bor innvandrerbefolkningen i Oslo?	103
7.1	Etterkommere bor i Oslo, hvis egen gruppe bor her	105
7.2	Hvor i Oslo bor etterkommerne, sammenlignet med foreldrene?.....	106
8	Oppsummering- hovedmønster.....	112
8.1	Norge	112
8.2	Oslo.....	112
8.3	Etterkommerne bor der foreldrene bor.....	116
8.3.1	Men noen avviker fra mønsteret.....	119
9	Mulige forklaringer på hovedmønstre	123
9.1	Politikken som ramme.....	124
9.2	Etnisk tilhørighet.....	127
9.3	Hva gjør etterkommerne?	129
9.3.1	Utdanning.....	132
9.4	Etterkommernes inntektsforhold	134
9.4.1	Gifte etterkommere, bolig og bosted.....	137
9.5	Påvirker økonomiske boligvirkemidler boligsituasjonen til etterkommerne?.....	140
9.5.1	Hvem mottar de økonomiske virkemidlene.....	140
9.5.2	Hvor og hvordan bor de som mottar de økonomiske boligvirkemidlene?	148
9.5.3	Oppsummering	152

10	Oppsummering – hva betyr mest i forhold til bolig-situasjon og bosettingsmønster	154
10.1	Videre forskning.....	159
	Litteratur	162
Vedlegg 1	Vedlegg til kapitel 6.....	166
Vedlegg 2	Vedlegg til kapitel 8.....	167
Vedlegg 3	Vedlegg til kapitel 9.....	168
Vedlegg 4	Vedlegg til kapitel 10	174

Tabelloversikt

Tabell 2.1	Andel etterkommere etter landbakgrunn og om de er født i Norge eller innvandret.....	41
Tabell 3.1	Innvandrerbefolkning og etterkommere etter verdensregion.. Etterkommere minst 18 år i 2005. 1. januar 2006. Hele landet.	45
Tabell 3.2	Innvandrerbefolkning og etterkommere etter verdensregion.. Etterkommere minst 18 år i 2005. 1. januar 2006. Oslo.	45
Tabell 3.3	Innvandrerbefolkning og etterkommere etter utvalgte landbakgrunner. Etterkommere minst 18 år i 2005. 1. januar 2006. Hele landet og Oslo.	46
Tabell 3.4	Etterkommere minst 18 år i 2005 med utvalgt landbakgrunn. Prosent av alle etterkommere. N=20155.	47
Tabell 3.5	Aldersfordeling blant etterkommerne, etter verdensdel. 1.1. 2006. Prosent.....	49
Tabell 3.6	Etterkommere etter alder og utvalgte landbakgrunner. 1.1.2006. Prosent.....	50
Tabell 3.7	Sivil status blant etterkommerne 2006. Prosent. N = 20155.....	52
Tabell 3.8	Fordeling av sivil status blant etterkommerne etter verdensdel. Prosent. 2006.....	52
Tabell 3.9	Fordeling av etterkommere etter landbakgrunn, sivil status og alder. Prosent.	53
Tabell 3.10	Gifte etterkommere etter landbakgrunn og etter ektefellens landbakgrunn. 2006. Prosent.	55
Tabell 3.11	Ektefeller med samme opphavsland som etterkommer. Født i Norge eller innvandret.....	56
Tabell 3.12	Andel etterkommere med inntekt høyere enn 170 000 i 2004. Andel gifte etterkommere i 2006.	57

Tabell 3.13	Sivil status og inntekt blant etterkommerne etter landbakgrunn. Prosent.	58
Tabell 4.1	Fordeling av årsak til oppholdstillatelse for foreldrene til etterkommere, etter landbakgrunn. Prosent.....	60
Tabell 4.2	Fordeling av botid til foreldrene til etterkommere, etter landbakgrunn. 2006. Prosent.....	61
Tabell 4.3	Fordeling av samlet inntekt til foreldrene til etterkommere, etter landbakgrunn. Kumulativ prosent.	64
Tabell 4.4	Foreldre til etterkommere. Eierskap til egen bolig etter landbakgrunn. Prosent. Folke- og bolig-tellingen 2001.....	65
Tabell 4.5	Foreldrene til etterkommere etter landbakgrunn bosatt i småhus eller blokk/ bygård. Prosent. Folke- og bolig tellingen 2001.....	66
Tabell 5.1	Etterkommere etter landbakgrunn. Hjemmeboende og borteboende. 2006.....	68
Tabell 5.2	Hjemmeboende etterkommere etter landbakgrunn. Prosent som er født i Norge eller innvandret før fylte 5 år.....	69
Tabell 5.3	Fordeling av etterkommere etter landbakgrunn, alder og om de er hjemme- eller borteboende.....	70
Tabell 5.4	Andel etterkommere som eier egen bolig, etter landbakgrunn. Bare de som har flyttet hjemmefra....	73
Tabell 5.5	Etterkommere som eier egen bolig etter landbakgrunn. Prosent eiere blant etterkommere født i Norge eller innvandret før de fylte 5 år.	74
Tabell 5.6	Andel som eier egen bolig blant etterkommere under 30 år og som ikke bor hos foreldrene, fordelt etter landbakgrunn.	74
Tabell 5.7	Andel borteboende boligeiere blant etterkommere over 30, etter landbakgrunn.....	75
Tabell 5.8	Andel etterkommere som har flyttet hjemmefra og bor i blokk/ bygård.	76
Tabell 5.9	Andel etterkommere som har flyttet hjemmefra og bor i blokk/ bygård. Etter landbakgrunn og alder. 2005.	77
Tabell 5.10	Etterkommere 18-30 år etter landbakgrunn. Andel som bor i blokk og andel som eier egen bolig.	78

Tabell 5.11	Etterkommere 31 – 40 år etter landbakgrunn. Andel som bor i blokk og andel som eier egen bolig.....	78
Tabell 5.12	Andel trangbodde blant etterkommere etter landbakgrunn og om de bor hjemme eller har flyttet. Prosent.	79
Tabell 5.13	Trangboddhet blant etterkommere født i Norge og innvandret før fylte 5 år. Etter landbakgrunn.	80
Tabell 5.14	Etterkommere etter landbakgrunn. Andel som har flyttet mellom 1 – 8,5 ganger og mer.	82
Tabell 5.15	Fordeling av eierskap til fritidsbolig blant etterkommer over 30 år. Ligningsdata 2004.	83
Tabell 5.16	Andel som eier egen bolig etter landbakgrunn. Foreldre og etterkommere som har flyttet hjemmefra.	84
Tabell 5.17	Andel som bor i blokk/ bygård etter landbakgrunn. Foreldre og etterkommere som har flyttet hjemmefra.	85
Tabell 6.1	Etterkommere med bakgrunn fra Pakistan, Tyrkia, India, Marokko, Vietnam og Chile, fordelt etter bostedsfylke 1.1.2006. Minst 18 år i 2005. Antall og prosent.	92
Tabell 6.2	Geografisk konsentrasjon blant etterkommere 18 år eller mer i 2005, seks utvalgte landbakgrunner. Prosent.....	93
Tabell 7.1	Konsentrasjon av etterkommere, minst 18 år, i Oslo, sammenlignet med alle med samme landbakgrunn. 1.1.2006.	105
Tabell 8.1	Etterkommere etter landbakgrunn som eier bolig i Oslo. Prosent.	116
Tabell 8.2	Matching etterkommere og foreldre etter bosted. Etterkommere som ikke bor hjemme. Prosent.	117
Tabell 8.3	Etterkommere med avvikende bostedsmønster. Prosent.....	120
Tabell 9.1	Etterkommere etter landbakgrunn og kjønn. Prosent som eier egen bolig. M=mann, K=kvinne.	125
Tabell 9.2	Etterkommere etter landbakgrunn og aktivitet. 2004. Prosent.	130

Tabell 9.3	Etterkommere etter landbakgrunn. Prosent av elever/studenter og personer i arbeidsstyrken som bor hjemme.	131
Tabell 9.4	Etterkommere etter landbakgrunn og høyeste oppnådde utdanning, 2004.	133
Tabell 9.5	Etterkommere etter landbakgrunn. Fordeling av inntekt. Kumulativ prosent. Ligningsdata 2004.....	135
Tabell 9.6	Etterkommere etter landbakgrunn som har fått startlån. Etterkommere 40 år eller yngre (2003-2007). Prosent.	141
Tabell 9.7	Andel boligeiere etter landbakgrunn som har fått startlån.	141
Tabell 9.8	Mottakere av startlån etter landbakgrunn som også har fått boligtilskudd. Prosent.	142
Tabell 9.9	Gjennomsnittlig utbetalt boligtilskudd for hver av etterkommer gruppene, etter landbakgrunn.	143
Tabell 9.10	Etterkommere etter landbakgrunn som har fått startlån og andel av disse som har fått bostøtte.....	143
Tabell 9.11	Fordeling av bostøttmottakere etter landbakgrunn. 2004. Prosent.....	145
Tabell 9.12	Etterkommere etter landbakgrunn. Andel som mottar sosialhjelp. 2004.....	145
Tabell 9.13	Gjennomsnittlig utbetalt sosialhjelp etter landbakgrunn.Kroner. 2006.....	146
Tabell 9.14	Bostøttmottakere. Andel som får sosialhjelp.....	147
Tabell 9.15	Sammenligning av trangboddhet blant boligeiere med og uten startlån. Etterkommere etter landbakgrunn.	149
Tabell 9.16	Etterkommere etter landbakgrunn og fordeling av trangboddhet etter om husholdet har mottatt bostøtte.....	150
Tabell 9.17	Geografisk avvik blant etterkommere som har mottatt startlån.	152

Figuroversikt

Figur 1.1	Faktorer som kan bidra til å forklare bosettingsmønster og boforhold blant etterkommere av innvandrere	30
Figur 3.1	Aldersfordeling blant etterkommere, uavhengig av opphavsland. 1.1.2006. Etterkommere minst 18 år i 2005. Prosent.....	48
Figur 3.2	Aldersfordeling blant etterkommerne. Etter landbakgrunn. Maks 40 år.....	51
Figur 4.1	Foreldrenes utdanningsnivå etter landbakgrunn. 2004. Prosent.....	62
Figur 5.1	Hjemmeboende etterkommere etter landbakgrunn og sivilstand. 2006.....	71
Figur 6.1	Bosettingsmønster blant alle innbyggere med bakgrunn fra Asia inkludert Tyrkia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa. 2006.....	90
Figur 6.2	Bostedsmønster blant foreldre og etterkommere fra alle de seks landgruppene inkludert svensker og dansker.....	95
Figur 6.3	Bosettingsmønster blant foreldre og etterkommere fra Sverige og Danmark	102
Figur 7.1	Bosettingsmønster blant innvandrebefolkningen i Oslo. Personer med bakgrunn fra Asia, inkl. Tyrkia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa. Prosent.....	104
Figur 7.2	Oslo. Fordeling av etterkommere og foreldre etter bydel. Alle seks grupper. Sammenlignet med kontrollgruppen.....	108
Figur 7.3	Bosettingsmønster blant foreldre og etterkommere. Pakistansk og indisk bakgrunn.....	109
Figur 7.4	Bosettingsmønster blant etterkommere og foreldre. Tyrkisk og marokkansk bakgrunn.	110

Figur 7.5	Bosettingsmønster blant foreldre og etterkommere. Chilensk og vietnamesisk bakgrunn.	111
Figur 9.1	Faktorer som kan bidra til å forklare bosettingsmønster og boforhold blant etterkommere av innvandrere	123

Sammendrag

Susanne Søholt og Kim Astrup

Etterkommere av innvandrere – bolig og bostedsmønster

NIBR-rapport 2009:3

En god og trygg bolig bidrar til integrering og deltakelse i samfunnet, i følge den siste stortingsmeldingen om boligpolitikk. Det hevdes også at bolig er grunnlaget for en anstendig menneskelig tilværelse. Det er sentralt for innvandrings- og integreringspolitikken at disse boligmålene omfatter hele befolkningen.

Dette er rammen rundt denne undersøkelsen. Fungerer samfunnet slik at etterkommere av innvandrere oppnår en tilfredsstillende posisjon i boligmarkedet?

Vi har undersøkt den første puljen av etterkommere som er gamle nok til å ha etablert seg i boligmarkedet. De er etterkommere av arbeidsinnvandrerne som kom til Norge før innvandringsstoppen i 1975, og etter de første gruppene med flyktninger som kom på 1980-tallet.

Etterkommere er nordmenn med innvandreropphav som er født og oppvokst i Norge. Til forskjell fra foreldrene er de født inn i språket og kulturen, men med ståsted som minoritet. Dersom denne gruppen ikke blir integrert i boligmarkedet på en tilfredsstillende måte, vil det være en fallitt for bolig- og integreringspolitikken.

Hovedproblemstillingene for rapporten er knyttet til boforhold og bostedsmønster.

Hvordan bor etterkommerne? Har de, eller er de på vei til å oppnå tilfredsstillende boligstandard? Og hvor bor de? Bosetter de seg der det bor mange andre med minoritetsbakgrunn? Der foreldrene

bor? Eller er det slik at etterkommerne har et annet bosettingsmønster enn foreldregenerasjonen?

Undersøkelsen er basert på kopling av individdata i forskjellige registre. I 2005 bodde det rundt 20 000 etterkommere av innvandrere i Norge som var minst 18 år. De fleste er unge. Vi har fokusert på de seks største gruppene med bakgrunn fra Asia, inkludert Tyrkia, Afrika og Latin-Amerika. Dette er etterkommere med pakistansk, indisk, tyrkisk, marokkansk, vietnamesisk og chilensk bakgrunn. Disse gruppene blir sammenlignet seg i mellom, og med etterkommere av svensk og dansk bakgrunn. De nordiske etterkommerne brukes som kontrollgruppe ut fra at de antakelig ligner mest på nordmenn uten innvandrerbakgrunn i samme aldersgruppe. Etterkommere i undersøkelsen var mellom 18 og 40 år i 2005.

Halvparten av etterkommerne deler bolig med foreldrene

De fleste etterkommerne er så unge at de er i en etableringsfase i forhold til utdanning, arbeid, ekteskap og bolig. Litt over halvparten deler fortsatt bolig med foreldrene. Dette er langt flere enn de nordiske etterkommerne i samme aldersgruppe, hvor bare 20 prosent fortsatt bor hjemme. Etterkommerne flytter ettersom de får høyere inntekt og ettersom de gifter seg. Blant etterkommere med bakgrunn fra Tyrkia, Marokko, India, Pakistan og Vietnam er det imidlertid en viss prosent med høye inntekter som har valgt å dele bolig med foreldrene.

Etterkommerne bor trangere enn andre

Etterkommerne bor trangere enn resten av befolkningen. Det betyr at det oftere bor mer enn en person pr. rom. Etterkommere som deler bolig med foreldrene bor trangere enn de som har flyttet for seg selv. Det er store forskjeller mellom gruppene. F.eks. er det slik at bare 20 prosent av hjemmeboende etterkommere med marokkansk bakgrunn bor romslig, mens 70 prosent av etterkommerne med indisk bakgrunn bor romslig. Økt inntekt blant foreldre bidrar til å redusere trangboddhet blant hjemmeboende etterkommere.

Blant de som har flyttet hjemmefra bor etterkommere med chilensk bakgrunn mest romslig. De skiller seg ikke fra befolkningen under ett. De som har minst plass blant dem som har flyttet hjemmefra er etterkommere med pakistansk, tyrkisk og

marokkansk bakgrunn. Blant nordiske etterkommere er det svært få som bor trangt, uavhengig av om de deler bolig med foreldre eller ikke.

Bostøtte bidrar til å redusere trangboddheten blant etterkommere som har etablert seg i egen bolig.

Etterkommerne blir boligeiere

Boligpolitikken i Norge er fokusert på at folk flest skal bli boligeiere. Vi har derfor tolket boligeie blant etterkommerne som et suksesskriterium. De fleste av dem vi studerer er mellom 18 og 25 år, og rundt 70 prosent er under 30 år. Selv om etterkommerne er unge, er vi opptatt av å se om de som flytter hjemmefra, etter hvert kjøper egen bolig.

22 prosent av etterkommerne av tyrkisk bakgrunn kjøpt bolig. I det andre ytterpunktet finner vi etterkommere av vietnamesisk og chilensk bakgrunn, bare 7 prosent i disse etterkommergruppene har blitt boligeiere. Dette skyldes antakelig at de er de yngste blant etterkommerne. Eierandelen øker med økt alder. Eierandelen er større blant dem som er i arbeidsstyrken, enn blant dem som går på skolen eller studerer. Det er også slik at de som har gjennomført høyskole eller universitetsutdanning, har høyere eierandel enn de som har lavere utdanningsnivå. For etterkommere med nordisk bakgrunn og delvis for etterkommere med tyrkisk bakgrunn betyr imidlertid utdanningsnivå lite for eierandel. Eierandelen øker med økende inntekt og for gifte med to inntekter. Det har også betydning at foreldrene til etterkommerne eier bolig. Det mest overraskende funnet er at det øker sannsynligheten for å eie bolig når etterkommeren er kvinne. Det gjelder både for ugifte og gifte. Dette kan bl.a. skyldes vilkår i innvandringspolitikken. Her er det krav om at etterkommere som ønsker å gifte seg med utlending, f.eks. en person fra opphavslandet, må ha tilstrekkelig inntekt til å kunne forsørge ektefellen. Det legger press på at jenter med innvandringsbakgrunn skaffer seg utdanning og arbeid. I tillegg vil det være slik at utlånsinstitusjoner vil kreve at den eller de som har inntekt i husholdet står som boligeier. Boligøkonomisk likestilling er tydeligst blant kvinner hvor ekteskap med innvandrere med samme opphavsland er mest utbredt. Dette gjelder etterkommere fra Pakistan, Tyrkia, Marokko og India. Blant etterkommere fra nordiske land er bildet omvendt, og i sær for gifte. I denne

gruppen er det langt mer sannsynlig at mannlige etterkommere er registrert som boligeier enn kvinnelige.

Etterkommerne bor der foreldrene bor

I 2006 hadde drøye seks prosent av befolkningen i Norge bakgrunn fra Øst-Europa, Asia inkludert Tyrkia, Afrika og Latin-Amerika. De aller fleste bodde i Oslo og området rundt Oslo-fjorden. Det betyr at det bodde langt færre enn seks prosent innbyggere med innvandrerbakgrunn i de fleste kommunene. Samlet sett bor etterkommerne og deres foreldre sjelden i kommuner hvor færre enn tre prosent av befolkningen har innvandrerbakgrunn. Etterkommerne er tradisjonelle og bor i hovedsak der hvor foreldrene bor. Etterkommere og foreldre med arbeidsinnvandrerbakgrunn bor hovedsaklig i Oslo og i Østlandsområdet. Etterkommere og foreldre med flyktningebakgrunn, slik som vietnamesere og chilenerne, bor derimot mer spredt, både i Norge og innen Oslo. På landsbasis bor etterkommerne noe mer spredt enn foreldrene. Det bor f.eks. noen i Nord-Norge, men svært få. Etterkommere med nordisk bakgrunn bor langt mer spredt enn de andre etterkommerne, både i Norge og i Oslo.

Vi har laget en match-modell for å kunne undersøke hvor nært etterkommere som har flyttet hjemmefra, bor i forhold til sine foreldre. Mellom 8 (marokkanere) og 44 prosent (vietnamesere) av etterkommerne som har flyttet hjemmefra, har flyttet til et annet fylke enn der foreldrene bor. Mellom 47 og 92 prosent bor i samme kommune. Ytterkantene er de samme to gruppene som er nevnt ovenfor. Når det gjelder de som bor i Oslo, bor mellom 31 (vietnamesere) og 56 prosent (indiere) i samme bydel som foreldrene. Dersom etterkommerne bosetter seg i samme bydel som foreldrene, er det mer enn 50 prosent sjanse for at de bosetter seg i samme grunnkrets. Tidligere studier har vist at unge etterkommere begrunner dette med at de trives i nærheten av foreldrene, de ville gjerne fortsatt ha kontakt og kunne hjelpe hverandre (Ruud 2001). Dessuten fortsetter de da å bo på et sted de kjenner, sosialt og på andre måter.

I Oslo bor majoriteten av etterkommerne i drabantbyene og i bydelene indre øst. Dette er de bydelene som har høyest innvandrerandeler i Oslo. Innvandrerbefolkningen i bydelene er svært sammensatt. De har opp mot 150 forskjellige bakgrunner. Samtidig er majoritetsbefolkningen i flertall i alle bydeler i Oslo.

Samlet sett kan vi konkludere med at etterkommerne bosetter seg i bydeler i Oslo hvor det bor en høy andel andre innbyggere med innvandrerbakgrunn. Det er multikulturelle bydeler hvor mangfoldet er mer karakteristisk enn at noen grupper er dominerende. Dette er også bildet i de to bydelene i Oslo hvor innbyggere med pakistansk bakgrunn utgjør rundt 10 prosent av befolkningen. Denne registerstudien gir ingen informasjon om det geografiske mangfoldet bidrar til sosial integrasjon i nabolagene, eller om folk lever parallelle liv.

Hovedmønsteret i vår undersøkelse er ikke geografisk assimilering, dvs. at etterkommerne får et mer spredt bosettingsmønster enn foreldrene. Majoriteten av etterkommerne har omtrent samme bostedsmønster som foreldrene. Mønstrene varierer likevel mellom gruppene. F.eks. er det slik at etterkommere av marokkansk bakgrunn, som nesten alle bor i Oslo, har en lav andel som bor i samme grunnkrets som foreldrene.

Hva kjennetegner de geografiske avvikerne

Noen av etterkommerne i de forskjellige gruppene har det vi kaller for et avvikende bostedsmønster. Det betyr at de bor i kommuner med under 4-5 prosent andre etterkommere med samme landbakgrunn. Eller, hvis de bor i Oslo, at de bor i en av de fem vestlige bydelene hvor innvandrerandelen er lav. Etterkommere av indisk bakgrunn bor mest spredt, og etterkommere av pakistansk bakgrunn bor mest konsentrert. Etterkommere av chilensk bakgrunn er holdt utenfor fordi deres bostedsmønster er spredt uansett hvor de bor. De utgjør den minste gruppen med etterkommere, samtidig som de bor i flest kommuner. Sannsynligheten for avvikende, geografisk bostedsmønster øker betydelig hvis foreldrene har avvikende bostedsmønster. Sagt på en annen måte; også de geografiske avvikerne følger tradisjonen fra foreldrene. Dernest øker sannsynligheten for avvikende bostedsmønster med økende alder og ved valg av ektefelle med annen bakgrunn enn etterkommeren selv. Landbakgrunn betyr mest for etterkommere med indisk bakgrunn og noe mindre for etterkommere med tyrkisk og marokkansk bakgrunn. For de andre gruppene har landbakgrunn ingen effekt på hvor man bosetter seg.

Summary

Susanne Sobolt and Kim Astrup

Descendents of immigrants – housing status and residential distribution

NIBR Report 2009:3

A good, secure place to live promotes integration and participation in society, according to the latest white paper on housing. A home is the basis of a decent life, it says. It is therefore essential to the success of immigration and integration policy to pursue these objectives in relation to every group of the population.

This view sets the tone of this study which asks whether the descendents of immigrants stand a real chance in the housing market as society is organized today.

We looked at the first cohort of immigrants old enough to enter the housing market. They are the descendents of job-seeking immigrants who arrived in Norway prior to the government's closing the doors on immigration in 1975, and after the first influx of refugees in the 1980s.

These children of newcomers are naturalised Norwegians and born and bred in the country. Unlike their parents, they were born to the language and way of life, but remain a minority group all the same. If the housing market does not work as well as it should for them, it would incriminate the government's handling of housing and integration.

The research questions were designed therefore to establish living conditions and residential or geographical distribution. We explore the types of housing occupied by descendents of immigrants, whether living conditions are adequate or likely to improve in the foreseeable future. We wanted to find out where descendents live and whether they are concentrated in areas with large ethnic

minority communities. Do they live with or near their parents? Or have they chosen to live further away?

The study cross-tabulated information on individuals obtained from several registers. By 2005, around 20,000 second generation immigrants aged 18 or over resided in Norway. Most are young. We looked at the six largest groups whose parents originated from Asia, including Turkey, Africa and Latin America. The individual countries are Pakistan, India, Turkey, Morocco, Vietnam and Chile. We compared each category internally and externally with descendants of Swedish and Danish nationals residing in Norway. These Nordic descendants provide a control category since we assumed high levels of similarity between them and ethnic Norwegians in the same age-group with no history of immigration. The age of the descendants ranged between 18 and 40 in 2005.

Half live with their parents

As most of the descendants are quite young, they are still in the process of acquiring qualifications, starting a career, a family and setting up a home. Over 50 per cent live with their parents, a far higher proportion than the similarly aged Nordic group, only 20 percent of whom lives at home. Descendants are more likely to live apart from their parents if their incomes are higher or they get married. Nevertheless, some high earners with affiliations to Turkey, Morocco, India, Pakistan and Vietnam are more likely to share accommodation with parents.

Less space per individual

Descendants have less floor space per capita than the general population. In other words, they are more likely to live two to a room. Crowding is higher among parent and children households than if the descendants have their own place. The differences between the groups are significant, however. While only 20 per cent of ethnic Moroccan descendants live in spacious accommodation, 70 per cent of ethnic Indian descendants do. Rising income among the parents reduces crowding tendencies among descendants living at home.

Living space per capita is highest among ethnic Chileans who live apart from the parental home, similar in fact to the Norwegian population as a whole. Least living space was found among Pakistani, Turkish and Moroccan ethnic minorities living away

from home. Only a tiny minority of the Nordic descendant group lives in crowded conditions, irrespective of whether they live with their parents or not.

Housing benefit helps reduce crowding among descendants with a place of their own.

Descendants become homeowners

Norway has designed its housing policy to encourage wide home ownership. In that light, we let homeownership among descendants act as a benchmark of a successful policy. Most of those included in this study are between 18 and 25, with around 70 per cent in the under-30 age group. But while they are still young, we wanted to see whether they step onto the property ladder after leaving home.

Of the descendants of Turkish ethnic immigrants, 22 per cent owned a place of their own. At the other end of the scale are the Vietnamese and Chilean descendants, of whom only 7 per cent are homeowners. Since they constitute the youngest groups, there is doubtless a connection here. Homeownership is higher among people in work, compared to students. And advanced qualifications co-vary with higher homeownership as well. The homeownership situation among those of Nordic descent and, to a point, those of Turkish origin, is not affected significantly by educational achievement. Homeownership rises with rising income and for married couples on two incomes. Homeownership among the parental generation also has an effect on the likelihood of homeownership among the offspring. Most surprisingly of all, we found that the descendant's sex affects chances of homeownership: female descendants – whatever their marital status – are more likely to own their own home. This may have something to do with immigration criteria, which require those intending to marry an alien, i.e., usually a person from their parental country of origin, to document their ability to support a spouse. There is therefore pressure on ethnic minority women to get qualifications and a job. It is also the case that loan institutions require the household breadwinner(s) to be listed as the owner(s) of the property. Equality of homeownership and of capital invested in property is more widespread among women whose married partner is from the same country of origin. In this case, it means those of Pakistani, Turkish, Moroccan and Indian descent.

Of the Nordic descendants, the opposite is true, especially if they are married. Within the latter group, the male partner is much more likely to be listed as the homeowner than the female partner.

Descendants tread in their parents footsteps

In 2006, nearly 6 per cent of people living in Norway had family connections with Eastern Europe, Asia including Turkey, Africa or Latin America. Most resided in Oslo and the greater metropolitan area. In other words, the ethnic minority percentage in most municipalities is much lower than 6 per cent. Overall, descendants and their parents are unlikely to live in municipalities where the ethnic minority is below 3 per cent. Families coming to Norway seeking work tend to live in Oslo and the greater metropolitan area. Refugee status, on the other hand, common among Vietnamese and Chilean immigrants, is more likely to indicate dispersed residential distribution in Norway as a whole and in Oslo in particular. Nationally, descendants are more geographically dispersed than their parents. Some live in Northern Norway, though the number is very small. Residential dispersion of those of Nordic descent is much higher than of other ethnic minorities in Norway as a whole and in Oslo.

We constructed a match model to establish distances between the homes of descendants living away from home and their parents. Between 8 (Moroccan) and 44 per cent (Vietnamese) of descendants living away from home live in a different county from their parents. Between 47 and 92 per cent live in the same municipalities. Both ends of the scale are the same ethnic groups mentioned above. Of those residing in Oslo, between 31 (Vietnamese) and 56 per cent (Indian) live in the same city district as their parents, and of these, there is a 50 per cent chance they will be living in the same basic spatial unit (BSU). According to other studies, descendants may do this because they enjoy living near their parents, want to maintain contact and give and accept mutual help (Ruud 2001). There is also the benefit of knowing the area, socially and in other ways.

Most of the descendants living in Oslo reside in block of flats in the suburbs and in the inner city east area. These are places with the highest proportion and widest diversity of ethnic minorities. There are about 150 different ethnic backgrounds. Nevertheless, the majority ethnic population is in a majority in all of Oslo's city

districts. Overall, we can say that descendents make a home for themselves in parts of the capital where the ethnic minority presence is already high. They are multicultural areas, where diversity rather than a particular ethnic group or groups prevail. This describes the situation in the two areas of Oslo where the Pakistani ethnic community accounts for about a 10 per cent of the population. This study of registry data does not say whether geographical diversity promotes social integration on the street and in the neighbourhoods, or whether people lead separate lives.

The main trend in our study is not geographical assimilation, or that geographical dispersion is more likely among descendents than the parental generation. For the majority of the descendents, residential distribution largely reproduces that of their parents. But there are differences between groups. For instance, those of Moroccan descent, practically all of whom live in Oslo, are not likely at all to reside in the same BSU as their parents.

What accounts for the geographical outliers?

The residential distribution of some descendents (belonging to different ethnic groups), exhibit what we term unconventional traits. They live, in other words, in municipalities where the percentage of descendants with a similar ethnic background is below 4–5 per cent. Or, if they live in Oslo, they reside in one of the five western districts with a tiny ethnic minority presence. Those of Indian descent are more widely dispersed than any other ethnic group; those of Pakistani descent are the most concentrated. We did not include people of Chilean ethnic origin because they are highly geographically dispersed wherever they live. They also make up the smallest group of descendents and reside across the highest number of municipalities. The likelihood of deviation from the geographical distribution norm increases sharply if the parents are equally dispersed geographically. Put differently, the geographical outliers tread in their parents' footsteps. A further point, deviation from the residential norm also increases with increasing age and marriage with a person whose ethnic background differs from one's own. Country affiliation affects people of Indian descent most, less people of Turkish and Moroccan descent. Country background has no effect on where members of the other groups live.

1 Innledning – etterkommere, veivisere for integrasjon

Norges nyere historie som innvandringsland begynner å gi erfaringer. Tidligere innvandrere og flyktninger har bosatt seg i Norge og har fått voksne barn. Hva skjer – blir de unge voksne integrert i samfunnet, eller har de vanskelig for å slippe til på sentrale arenaer som arbeid og bolig?

Tema for denne rapporten er etterkommere av innvandrere.¹ Hvordan klarer de seg på boligmarkedet? Følger de i foreldrenes fotspor, eller går de nye veier? I mange europeiske land er ekskludering av unge med minoritetsbakgrunn et kritisk tema.² Hvordan slår dette ut i Norge i relasjon til bolig? Integrering i boligmarkedet kan på mange måter leses som en indikator for sosio - økonomisk integrering. Eierbolig, som er det alminnelige i Norge, forutsetter at husholdet har tilstrekkelig inntekt og / eller formue til å anskaffe og beholde bolig. Etnisk stratifisering blir viktig her. Det betyr om det spiller noen rolle hva slags etnisk bakgrunn etterkommerne har i forhold til hva de oppnår i boligmarkedet. Sagt på en annen måte, varierer suksess i boligmarkedet systematisk blant etterkommerne etter opphavsland?

Hovedproblemstillingene for denne rapporten er knyttet til bosettingsmønster og boforhold blant etterkommere av innvandrere. Bor etterkommerne i de samme kommunene og boligområdene som foreldregenerasjonen? Bosetter de seg i områder hvor det bor mange andre med minoritetsbakgrunn, eller har de yngre generasjonene et annet bosettingsmønster enn sine

¹ Med etterkommer menes person født i Norge av to utenlandsfødte foreldre.

² Dette er blant annet sentralt i forskningsprogrammet NORFACE; Migration in Europe: Social, Economic, Cultural and Policy Dynamics (2008).

foreldre? Hva slags boligstandard har de oppnådd? Og, hva slags likheter og forskjeller finner vi mellom grupper med forskjellig opphavsland?³

Å studere hvordan etterkommere blir integrert i boligmarkedet har ikke vært mulig å gjøre før nå. Dette er fordi generasjonene av etterkommere må bli unge voksne og voksne før de kan forventes å etablere seg på boligmarkedet. Den nye innvandringen til Norge startet på begynnelsen av 1970-tallet med arbeidsinnvandring. Senere har det kommet flyktninger fra forskjellige land samt personer som har kommet på familiegjenforening med både arbeidsinnvandrere og flyktninger. Etter år 2000 har vi fått en ny bølge av arbeidsinnvandrere. De er imidlertid for nyankomne til at de har etterkommere som har vokst opp og etablert seg på egenhånd i Norge.

Vi har valgt å studere etterkommere som var minst 18 år i 2005. Det betyr at de må være født i 1987 eller tidligere. Etterkommerne må være gamle nok til at det er sannsynlig at de har begynt å flytte hjemmefra for å etablere seg på egenhånd. Vår ”etterkommer populasjon” skal være født i Norge, eller innvandret til Norge før fylte 5 år. Da har de hatt det meste av oppveksten og hele skolegangen i Norge.

Alderskategorien bestemmer hvilke etniske grupper som blir hovedgrupper for denne studien. Det handler om barn av den første bølgen av arbeidsinnvandrere og barn av de første flyktningegruppene. Vårt hovedfokus er på etterkommere med bakgrunn fra Asia, Afrika og Latin-Amerika. Dette fordi det er sannsynlig å anta at mennesker og hushold fra disse delene av verden møter andre livsvilkår enn majoritetsbefolkningen og innvandrere og etterkommere med bakgrunn fra vestlige land og fra Øst-Europa, inkludert de nye EU-landene.

Etterkommere med bakgrunn fra Sri Lanka, og i sær fra Somalia er for unge til å ha etablert seg på boligmarkedet. Statistikken viser imidlertid at kullene av etterkommere som snart kommer i etableringsalder vil være omtrent dobbelt så store som de kullene vi undersøker. De vil også ha andre opphavsland og flere vil ha flyktningebakgrunn. For etterkommere med bakgrunn fra Afrika

³ Med opphavsland menes foreldrenes fødeland.

vil neste kull være bortimot fire ganger større. De fleste av disse vil ha bakgrunn fra Somalia.

Etterkommerne som vi studerer er unge. Det betyr at mange av dem er i en etableringsfase i forhold til bolig. Hvorvidt etterkommerne bor i selvstendig bolig vil variere med alder, sivil status og tradisjon i det etniske miljøet for å etablere seg på egen hånd som enslig og som ungt ektepar. I tillegg vil selvsagt hvor en er i forhold til utdanning og arbeid spille inn.

Å studere etterkommeres situasjon på boligmarkedet handler om flere ting. Det gir kunnskap om hvordan boligmarkedet virker i forhold til integrasjon. Fungerer boligmarkedet på en slik måte at etterkommere oppnår tilfredsstillende boligsituasjoner? Dette er viktig kunnskap i utviklingen av Norge til et mer sammensatt og multietnisk samfunn. Studier av hvordan det går med etterkommere av innvandrere på ulike felt, gir innsyn i om uønskete ulikheter opprettholdes, reduseres eller reproduseres over tid. Det kan være et signal om at det er behov for å overvåke utviklingen og ev. tilpasse, eller utvikle virkemidler som kan bidra til at etterkommere oppnår tilfredsstillende livssituasjoner, blant annet på boligmarkedet.

1.1 Hvor og hvordan – tilnærminger til boliglevekår blant etterkommere

En kan spørre seg hvorfor storsamfunnet er opptatt av hvor minoritetsbefolkningen bor. En hovedgrunn er knyttet til antakelser om sammenheng mellom hvem som bor i samme område og integrasjon. Det antas å være bra for oppslutningen om et samfunn, på nasjonalt og lavere nivå, at innbyggerne, uavhengig av bakgrunn, har noen felles referanserammer, forståelser og verdier knyttet til nasjonen og fellesskapet. Et eksempel er at en har lignende forståelse og interesse av å opprettholde velferdssamfunnet og at en er inneforstått med hva det innebærer av individuelle forpliktelser. På lavere nivå kan det handle om forventninger om lignende interesser i å holde et bomiljø i hevd, slik at de som bor der trives. For at slike fellesskapsverdier skal opprettholdes og videreutvikles i takt med lokale og nasjonale behov og forventninger, antas det at kontakt og dialog mellom innbyggere av ulike bakgrunner og oppfatninger er viktig. I tillegg

til formell informasjon, gir slik uformell kontakt og samhandling anledning til utveksling av erfaringer og synspunkter. Det gir også innsyn i, erfaring med og utveksling av sosiale koder, noe som er vesentlig for å få fellesskap til å fungere.

Når vi skal studere etterkommernes bosettingsmønster ligger det bak en tanke om at bosettingsmønster kan påvirke integrasjon. Geografisk klumping eller konsentrasjon av innbyggere med minoritetsbakgrunn kalles for segregasjon. Omvendt ville geografisk spredning av minoritetsbefolkning innebære geografisk integrasjon, eller assimilering.

Med segregasjon menes her romlig ulikefordeling av befolkningen etter bestemte kategorier. Etnisk bakgrunn eller bedre opphavsland, er en relevant kategori når vi skal studere etterkommere av innvandrere og bosettingsmønster. Grunnen til at en oppfatt slike fysiske bosettingsmønstre er at det antas at fysisk nærhet har betydning for sosial samhandling og dialog mellom folk av lik og ulik bakgrunn. På den måten kan bosettingsmønster få betydning for sosial integrasjon.

1.1.1 Tilnærminger til segregasjon

Forskning om segregasjon startet i USA. De mest kjente bidragene kommer fra Chicagoskolen. Den sentrale teorien hevdet at det var en direkte sammenheng mellom romlig bosettingsmønster av personer og grupper med samme og forskjellig opphavsland og den sosiale assimileringprosessen. Det ble hevdet at man samhandlet med dem som bodde fysisk nær (Park 1926 i Peach 2005). Individenes ”kulturelle adferd” ble påvirket av om de samhandlet med personer med samme bakgrunn som en selv, eller med personer med annen minoritets- eller majoritetsbakgrunn.

I følge Chicagoskolen ville assimilering av innvandrere skje over tid, gjennom endring i bosettingsmønster.⁴ Det ble hevdet at assimilering av innvandrere skjer i tre faser. I første fase klumper innvandrere med samme bakgrunn seg sammen i sentrumsom-

⁴ Lieberson definerte assimilering slik: en assimilert befolkning er definert som en gruppe av personer med felles opprinnelse når kunnskap om denne opprinnelsen ikke gir bedre prediksjon for å forutsi gruppens relevante sosiale karakteristika, enn kunnskap om hele befolkningens atferd innenfor et geografisk område (Lieberson 1963:10).

råder av byene. Dette ble kalt for ghetto. Neste generasjon flytter til etniske enklaver, hvor det bor en blanding av folk med forskjellige bakgrunner, også majoritetsbefolkning. I tredje fase flytter etterkommere av innvandrere til boligområder i utkanten av de store byene, til de samme boligområdene som majoriteten bor i. Peach har argumentert mot holdbarheten i denne teorien (Peach 2005). For det første mener han at assimilering bare er *en* modell for innvandreres tilpasning til et for dem nytt samfunn. Pluralisme, eller multikulturalisme, er en annen modell, som han mener er langt mer aktuell i Europa. Dette begrunner han med at empiriske studier viser at etniske grupper har forskjellige forløp over tid. Det er ikke slik at bare tiden går så blir alle assimilert på samme måte. Afroamerikanere har f.eks. et annet bosettingsmønster enn forskjellige europeiske grupper i USA, som igjen er forskjellige fra jøder. Både Afroamerikanere og jøder har klumpet seg over tid og har relokalisert ”ghettoen” ved flytting. Men, de befinner seg i hver sin ende av den økonomiske skalaen. Til forskjell fra Afroamerikanere har innvandrere fra Karibien til Storbritannia fått et mer spredt bosettingsmønster over tid. De har også i større grad giftet seg med personer med annen bakgrunn enn dem selv. I Storbritannia har derimot asiatiske grupper (Pakistan, India og Bangladesh) opprettholdt et segregert bosettingsmønster, uavhengig av opparbeidete økonomiske ressurser.

Pluralisme og multikulturalisme modellen handler om at økonomisk integrering på den ene siden, og ivaretagelse av og utvikling av egen identitet og gruppe tilhørighet på den andre siden, er parallelle prosesser. Det betyr at innvandrere og deres etterkommere ikke behøver å bli lik dominerende befolkningsgrupper i ett og alt over tid. I følge Peach er det innenfor denne modellen heller ikke slik at forskjellige etniske gruppers kulturelle og sosiale tilhørigheter, skikker, praksiser, preferanser og ambisjoner nødvendigvis smelter sammen over tid og danner nye uttrykksformer, også kalt for hybridisering. Et annet forløp er at personer med forskjellig opphav ivaretar og videreutvikler egen identitet gjennom felles, sosiale og kulturelle normer og praksiser innenfor eget etnisk miljø. Disse scenarioene *kan* henge sammen med bosettingsmønster, men behøver ikke.

I assimilasjonsmodellen antas det at personer med samme opphavsland over tid bor mer spredt, og har kontakt med folk med forskjellige bakgrunner inkludert majoriteten, der de bor.

Pluralisme -modellen vil derimot i følge Peach, hvis den slår til, føre til at personer med samme opphavsland fortsetter å bo i nærheten av hverandre, selv om de blir økonomisk integrert. I følge Ray og Bergeron, basert på erfaringer fra Canada, kan etnisk boligsegregasjon medføre sosial fragmentering og begrenset samhandling på tvers av bakgrunner (Ray og Bergeron 2007). Det blir en etnisk mosaikk hvor forskjellige grupper dominerer hver sine områder. Slike områder kan utvikle sin egen egenart og bli attraktive byområder, slik som for eksempel "Chinatowns" i mange byer. Eller, de kan fremstå som noe fremmed og annerledes som majoritetsbefolkningen er skeptisk til. På den måten kan de skjerpe spenninger knyttet til klasse, etnisitet og rase (Clark 1997; Moeny 1999; Tribalat 1995, alle i Hollifield 2008).

Den tredje varianten, hybridisering, skyldes at forskjellige sosiale og kulturelle praksiser og normer på forskjellige måter danner nye uttrykksformer. Hybridisering kan tolkes som et uttrykk for flerkulturelle boligområder som er preget av åpenhet for varierte og ikke fastlagte praksiser og uttrykksformer. Hybridisering kan skyldes at ingen etniske grupper er i posisjon til å definere kulturell adferd for andre. Hybridisering forutsetter interkulturell dialog og er et uttrykk for sosial mix eller blanding blant de som bor i samme område (Sandercock 2004). Uten slik dialog og samhandling vil folk snarere leve parallelle liv uten utveksling av praksiser og uttrykksformer. Studier blant barn og ungdom i flerkulturelle drabantbyer i Oslo har vist at hybridisering er en relevant måte å forstå hva som foregår i slike barne- og ungdomsmiljøer (Vestel 2004, Søholt 2001). En kan imidlertid godt tenke seg at mens barne- og ungdomsmiljøet er preget av hybridisering, kan voksenmiljøet i samme områder være mer preget av mangel på samhandling og parallelle liv.

Sosial blanding som politikk på lokalt nivå, kan i følge Nyström også handle om en forventning om sosial *samhandling* mellom personer med forskjellig sosio-kulturell kapital, der majoritetens normer og verdier er foretrukket. Det handler om at barn, ungdom og voksne som karakteriseres som utsatte, i vårt tilfelle, minoritetene, gjennom samhandling med den dominerende middelklassen, skal ta til seg middelklassens normer og verdier (Nyström 2008). Dette er omtrent det samme som geografisk og sosial assimilering slik det ble forfektet av Chicagoskolen (Park 1926). Nyström hevder at forventningene er at slik normalisering

av minoritetene kan bidra til at både områdene de bor i, etniske miljøer og personer blir mer likt gjennomsnittet i samfunnet. I følge Nyströms egen forskning om betydningen av å redusere segregering i utvalgte EU-land, har innsatsene ikke bidratt til normativ assimilering. Geografisk nærhet bidro ikke til sosial samhandling. Områdeforbedringer bidro imidlertid til at minoritetene fikk det bedre.

Segregasjon kan være frivillig og selvvalgt, eller påtvunget. Den er påtvunget om det er få andre muligheter i boligmarkedet enn å bo i samme område som andre med samme opphavsland som en selv. Segregasjonen er også påtvunget om det er slik at de sosiale forventningene fra foreldre, slekt eller etnisk miljø er så sterke at man sosialt opplever at man *må* bosette seg i områder hvor det allerede, relativt sett, bor mange av samme bakgrunn. Segregasjonen er frivillig om man opplever området som et bra sted å bo, ut fra bolig- og miljøkvaliteter, eller p.g.a. sosiale kvaliteter. Sosiale kvaliteter kan f.eks. være at man føler seg "hjemme" i området, at man føler seg akseptert og verdsatt, eller har slekt og venner i nærheten som man liker å ha kontakt med (Søholt 1994).

En annen innfallsvinkel til å forstå segregasjonsprosesser kan være knyttet til at man er usikker på om man vil bli sosialt inkludert i boligområder som også preges av segregasjon, men hvor majoriteten er dominerende (Børresen 2000).

I denne studien kan vi bruke disse teoriene som utgangspunkt for å forstå mer av hva som skjer i Norge.

Fra statistikk og tidligere studier i Norge vet vi at oppholdstid samspiller positivt med arbeidsdeltakelse og sannsynlighet for å eie egen bolig (Gulløy, Blom og Ritland 1997; Blom og Henriksen 2008). Samtidig viser studier at oppholdsansiennitet virker forskjellig for forskjellige grupper. Personer som kom til Norge på samme tidspunkt, men med forskjellig bakgrunn, har på gruppenivå forskjellig sjanse til å komme inn i arbeidsmarkedet. Studier viser også at økonomisk evne over tid har gått noe ned blant innvandrere med pakistansk bakgrunn og lang oppholdstid (Søholt 2007). En mulig forklaring er aldersspredning med en økende andel eldre og trygdede.

1.1.2 Problemstillinger:

Denne undersøkelsen har to overordnede hovedproblemstillinger. For det første; er det slik at etterkommere av innvandrere integreres tilfredsstillende i boligmarkedet, eller er det derimot slik at ev. uønskete forskjeller i boforhold i foreldregenerasjonen reproduseres over generasjoner? Eller er det slik at etterkommere integreres dårligere i boligmarkedet enn foreldregenerasjonen?

For det andre, hvilke data kan bidra til å forklare etterkommernes boligkarrierer. Er boligkarrierene knyttet til:

- etnisk tilhørighet
- generasjon
- suksess i utdannings- og arbeidsmarked
- preferanser og individuelle prioriteringer

Det siste strekpunktet kan ikke registerdataene gi svar på. Et alternativ er likevel å tenke seg at dersom ingen av de andre forklaringsstilmøningene er tilfredsstillende, så kan restforklaringen være knyttet til individuelle preferanser og valg.

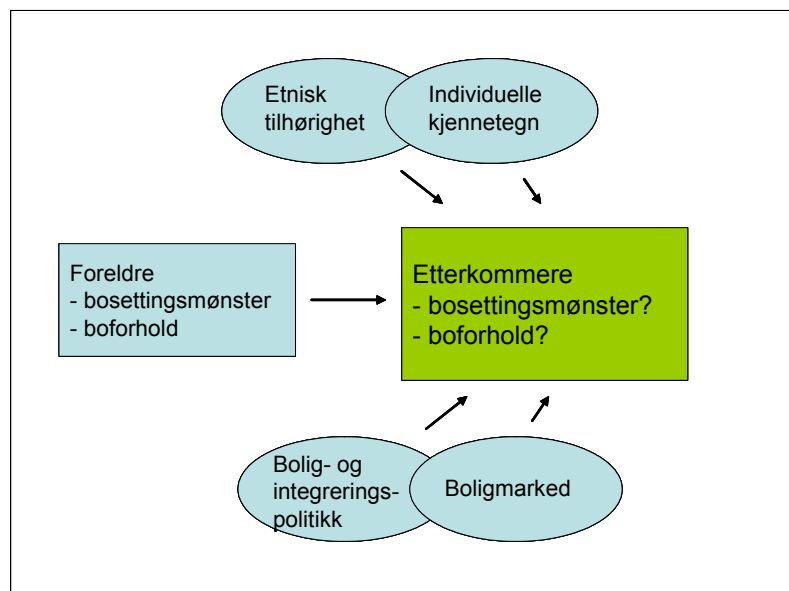
For å kunne svare på hovedproblemstillingene skal vi undersøke følgende delspørsmål:

- Hvor og hvordan bor etterkommere av innvandrere? Hva kjennetegner bosettingsmønsteret? Hva kjennetegner boforholdene?
- Deler etterkommerne bolig med foreldrene eller har de flyttet?
- Hva slags likheter og forskjeller i bosettingsmønster og boforhold finnes mellom etterkommere med forskjellig opphavsland?
- Hva slags likheter og forskjeller finnes i bosettingsmønster, boforhold og sosio-økonomiske forhold (arbeid og utdanning) mellom etterkommere og deres foreldre?
- Hva slags likheter og forskjeller finner vi mellom etterkommere med bakgrunn fra Asia inkludert Tyrkia,

Afrika og Latin-Amerika og etterkommere fra nordiske land (Sverige og Danmark) i forhold til delspørsmålene over?

Aktuelle forklaringsvariable er vist i figur 1.1. under.

Figur 1.1 *Faktorer som kan bidra til å forklare bosettingsmønster og boforhold blant etterkommere av innvandrere*

Målet med undersøkelsen er å finne ut mer om hva slags boligsituasjon etterkommerne har oppnådd og hvor de bor.

Følgende forhold kan bidra til å forklare dette:

Individuelle kjennetegn: Aktivitet, utdanning, inntekt, bruk av økonomiske boligvirkemidler, sivilstand og ektefelles opphavsland.

Kjennetegn ved foreldrene: Utdanning, inntekt, oppnådd boligsituasjon, bosted.

Etnisk tilhørighet: Om det kan påvises mønster som følger gruppen.

Politikk og marked: Muligheter og begrensinger i boligmarked og relevante politikkkfelt.

Det siste punktet vil bare bli kort berørt for å sette funnene inn i en kontekst.

Nærmere om hva som kan påvirke bosettingsmønster og boforhold

Innsikt i etterkommernes bosettingsmønster gir kunnskap om hvordan majoritetsbefolkningen og etniske minoriteter og etniske minoriteter seg i mellom, forholder seg til hverandre i ”rommet” over tid. Innsikt i etterkommernes boforhold kan gi innsyn i hvorvidt boligmarkedet fungerer på en slik måte at etterkommere har mulighet til å etablere seg i en tilfredsstillende boligsituasjon. Med boforhold menes her egenskaper knyttet til boligen. Relevant er disposisjonsforhold, type bygg, størrelse på bolig og trangboddhet.

Påviste mønstre i boforhold og bosted blant etterkommerne kan skyldes individuelle kjennetegn som egne preferanser for bosted og type bolig, og ressurser slik som utdanning, tilknytning til arbeidslivet og inntekt. Andre individuelle forhold som kan ha betydning for bosettingsmønster og boforhold kan være husholdstype og størrelse, samt kjennetegn ved ev. ektefelle. Her kan både ektefellens egen bakgrunn og deltakelse i utdanning- og/eller arbeidsliv spille inn. I denne undersøkelsen får vi ikke innsyn i etterkommernes preferanser. Gjennom registeranalysene kan vi få innsyn i betydningen av forskjellige bakgrunns- og ressursvariable ved etterkommerne selv, deres hushold og deres foreldre. Vi får imidlertid ikke innsyn i hva som gjorde at de valgte å bo akkurat der de bor. Vi vet dermed ikke om bolig og bosted er et resultat av et positivt valg, av sosiale forventninger, eller om det var det som var tilgjengelig.

Bosettingsmønster og boforhold kan som sagt ha sammenheng med etnisk tilhørighet. Etnisk tilhørighet kan innebære videreføring av preferanser og praksiser, sosiale forventninger og det kan bety ressurser i miljøet slik som informasjon, boliger til leie eller for salg og finansieringsmuligheter (Søholt 2007). Dette får vi ikke informasjon om gjennom registeranalysene. Det finnes imidlertid annen relevant litteratur som kan belyse tema (Portes 1995).

Hva som er tilgjengelig i boligmarkedet har også betydning for hvor og hvordan etterkommerne bor. Gitt at lokale boligmarkeder er forskjellige, vil valg av landsdel, kommune, bydel og område ha betydning for hva slags boforhold som er mulige å oppnå med husholdets ressurser. Hvis man ønsker å bo i Oslo-området, må man velge blant de boligområdene og de boligtypene som finnes

der. Dessuten har de ulike segmentene i boligmarkedet forskjellig pris, "inntaksregler" og vilkår, noe som kan påvirke hvorvidt man bor i selveierbolig, borettslagsbolig eller leiebolig. Skyldes f.eks. den høye andelen beboere med innvandrerbakgrunn i Groruddalen i Oslo at området er preget av blokkbebyggelse, at boligene er organisert som borettslag, eller områdekvaliteter? Eller skyldes det for eksempel at beboere med innvandrerbakgrunn opplever det som vanskelig å finne seg til rette i bydeler som er dominert av majoritetsbefolkning med middelklasse tilhørighet? Svensk og dansk forskning viser at majoritetens handlinger i boligmarkedet har stor betydning for hva som er tilgjengelig for minoritetene. Majoritetens handlinger i boligmarkedet påvirker befolknings-sammensetningen i boligområder. Nordiske studier har vist at det ikke bare er hvit flukt fra flerkulturelle boligområder som betyr noe her. Utflyttingen er omtrent normal. Det spesielle er at majoritetsbeboere sjelden flytter inn i stigmatiserte, flerkulturelle boligområder (Bråmås 2006; Damm, Schultz-Nielsen og Tranæs 2006). Normal utflytting kombinert med fravær av innflytting av majoritetsbeboere, bidrar til tømming av majoritetsbeboere i slike områder.

Et annet spørsmål er om bolig- og integreringspolitikken har påvirket etterkommernes bosettingsmønster og boforhold. Er det for eksempel slik at etterkommerne har benyttet økonomiske boligvirkemidler som bostøtte, startlån og boligtilskudd? Og har slik bruk noen påviselig sammenheng med boforhold og bosted?

Ved vurderinger av bosettingsmønsterets betydning for integrasjon, er det viktig å ha i mente at boligområder bare representerer *en* arena blant flere i folks hverdagsliv. I storbyer og andre sentrale områder vil ofte bolig og arbeid finne sted i forskjellige geografiske områder innenfor byområdet. Hvorvidt arbeidsplassen fungerer som brobyggings- og integrasjonsarena vil avhenge av type arbeidsplass og type kolleger. Man kan godt arbeide i et byområde med blandet befolkning, men på en arbeidsplass preget av kolleger med innvandrer- eller samme bakgrunn. Eller man kan jobbe i nabobygget på en arbeidsplass hvor de fleste kollegene har majoritetsbakgrunn. Høyere utdanning vil også ofte foregå utenfor nærmiljøet til de fleste etterkommere som er under utdanning. Det betyr at nettverk og samhandling kan variere mellom forskjellige sosiale og geografiske arenaer. Man kan snakke morsmål hjemme, og norsk på jobb eller på skole. Man kan

omgås folk fra eget opphavsland i familiesammenheng og ved tradisjonelle og religiøse sammenkomster. På andre arenaer og i fritiden kan samhandlingen være relatert til interesser, vennskap osv. Dette får vi ikke undersøkt i denne studien, men det er viktig å ha mente. Bosettingsmønster er ikke det eneste som virker inn på sosial- og kulturell integrasjon og segregasjon.

1.2 Integrert i boligmarkedet, hva menes?

En begrunnelse for studier av etterkommere av innvandrere er samfunnets behov for kunnskap om hvordan det går med denne gruppen. Fremstår de som eksempel på at integrasjonen styrkes over tid og over generasjoner, eller danner f.eks. etterkommerne nye mønstre for relasjoner mellom majoritetssamfunnet og minoritetene? Dessuten, har etnisk bakgrunn betydning for etterkommernes aspirasjoner og hvordan de klarer seg?

Integrasjon er et sekkebegrep med mange assosiasjoner. Det kan handle om å fremme mangfold i samfunnet. Det kan forstås som en prosess hvor minoritetene skal tilpasse seg majoritetssamfunnets normer og verdier, noe som også kalles for assimilering. Og det kan assosieres til to-veis prosesser for utveksling av rettigheter, forpliktelser, verdier, normer og praksiser.

I denne undersøkelsen er det sentrale å undersøke hvordan etterkommere har etablert seg i boligmarkedet. I den siste stortingsmeldingen om boligpolitikk ble en god og trygg bolig beskrevet som en *forutsetning for integrering og deltakelse i samfunnet* (St.meld.nr. 23 (2003-2004):18). I tillegg ble det lagt vekt på at bolig var grunnlaget for en *anstendig og menneskelig tilværelse*. Bolig blir på denne måten både betraktet som et gode i seg, og som et utgangspunkt og virkemiddel i forhold til deltakelse og aktivitet på andre områder, som for eksempel utdanning og arbeid.

Hva som oppleves som en god og trygg bolig vil variere med livsfase og livssituasjon. Men, ofte vil trygg bolig være forbundet med forutsigbarhet. Det handler om bokostnader, om kontraktsforhold til boligen, om forhold til naboer og bomiljø. For mange vil det være sentralt å ha en viss kontroll over egen boligsituasjon. For de som leier vil det bety en kontrakt som samsvarer med husholdets behov for stabilitet/mobilitet. Som en videreføring av

dette kan en si at en boligsituasjon som en har innflytelse over, og som fungerer på en slik måte at det fremmer ens handlingsmuligheter i samfunnet, er en ønsket boligsituasjon. Å være integrert i strukturene i boligmarkedet handler om dette. Det vil si at en er del av og kan håndtere boligmarkedet på en måte som gavner en selv. Det antas at eierbolig oftere tilfredsstiller slike betingelser enn leiebolig, gitt vilkårene i den norske boligpolitikken. I eierbolig kan man i prinsippet bo så lenge man vil. I leieboliger får man tidsbestemte / tidsubestemte kontrakter etter utleiers behov (Søholt 2007; Søholt og Astrup 2009). Eierbolig bidrar til formuesakkumulering og gjør det lettere å endre boligsituasjon etter egne behov og preferanser. Det bidrar også til arv. I de aller fleste tilfelle vil eierbolig forutsette integrasjon i arbeidsmarkedet nå, eller tidligere. Det gir en indikasjon på økonomisk integrasjon. Eierbolig kan imidlertid være økonomisk sårbart for husholdninger med knappe økonomiske marginer. Det øker gjeldsrisikoen og gir liten robusthet i nedgangstider.

Oppnådd boligsituasjon blant etterkommerne, sett i relasjon til alder, sivil status og forskjellige bakgrunnsvariable kan være en indikasjon på hvor lett eller vanskelig det er for etterkommere å etablere seg i boligmarkedet, gitt de kjennetegnene de har. Oppnådd boligsituasjon kan tolkes som et resultat av hvor integrert etterkommerne er i forhold til ulike (analytiske) dimensjoner av integrasjon og segregasjon.

Oppsummert;

- *Strukturell integrasjon* i boligmarkedet handler om at husholdningen er i økonomisk posisjon til å ta valg i forhold til boligsituasjonen. Og det handler om at husholdet kan velge slik i boligmarkedet at det styrker deres boligsituasjon samtidig som det kan bidra til å styrke deres kulturelle, sosiale og økonomiske kapital.
- *Kognitiv integrasjon* i forhold til boligmarkedet handler om at man har tilegnet seg kunnskap, kulturelle standarder og kompetanse til å håndtere boligmarkedet på en måte som gavner husholdet.
- *Sosial integrasjon* handler om deltakelse i nettverk og sosiale relasjoner, vennskap og kjærlighet. Sosial integrasjon i eget etniske miljø kan styrke muligheter i storsamfunnet (Portes

1995). Sosial integrasjon på tvers av etniske miljøer kan styrke den kognitive integrasjonen og tilgang til nettverk som kan ha betydning for posisjon i arbeids- og boligmarked. For eksempel kan sosial integrasjon på tvers av etniske miljøer øke ens informasjon om muligheter i boligmarkedet.

- *Identitetsskapende integrasjon* handler om at personer ser seg selv som del av et større fellesskap. Identifiseringen har både kognitive og følelsesmessige aspekter som tar utgangspunkt i en ”vi følelse” med gruppen eller kollektivet. Viktig i denne sammenheng er at man kan føle en ”vi – følelse” med mange grupper, avhengig av situasjon (Malouf 1999). I forhold til bolig vil det ha betydning om man opparbeider en ”vi-følelse” for og i bomiljøet, eventuelt for sameiet eller borettslaget.

I denne studien får vi i sær kunnskap om strukturell integrasjon. Hvor og hvordan etterkommerne bor, gir imidlertid en indikasjon på hvor godt de kjenner systemet og hvor gode de er til å håndtere vilkårene i boligmarkedet, gitt deres kognitive, sosiale og økonomiske ressurser.

2 Metodisk tilnærming

Denne undersøkelsen om etterkommere på boligmarkedet tar utgangspunkt i en kopling av registerbaserte data om etterkommere av innvandrere og flyktninger. Det betyr at dette ikke er en utvalgsundersøkelse basert på survey, men en undersøkelse som dekker hele populasjonen innenfor våre definerte kriterier.

2.1 Registerdatabase for forskning om boligspørsmål

Byggforsk og NOVA har på oppdrag for Husbanken gjennomført et datatilretteleggingsprosjekt (Gulbrandsen og Hansen 2007). Hensikten med prosjektet var å tilrettelegge og kople individdata for å studere vanskeligstilte på boligmarkedet.

I Norge har det tidligere vært vanskelig å kople person med hushold og konkret adresse. Koplingen til adresse har vært vanskelig fordi mange adresser hadde mange boliger som ikke kunne skilles fra hverandre. Det var bare gjennom folke- og boligtellinger at man fikk koplet hushold og bolig.

På grunnlag av Folke- og boligtellinger i 2001 har Statistisk sentralbyrå etablert et boligadresseregister der alle bebodde boliger skal få et unikt identifikasjonsnummer. Boligenes identifikasjonsnummer skal inngå i alle flyttemeldinger. Boligadresseregisteret vil gi informasjon om og kopling mellom alle personer og alle boliger. Kvaliteten på registeret står og faller med Statistisk sentralbyrås muligheter for å opprettholde og ajourføre boligregisteret.

Begrunnelsen for prosjektet om å kople registerdata, var bl.a. at studier av vanskeligstilte på boligmarkedet, eller hushold som

kommer i vanskeligstilte situasjoner på boligmarkedet, sjelden fanges opp i survey undersøkelser. Dette skyldes at de vanskeligstilte er relativt få og derfor bare unntaksvis blir representert i begrensede utvalgsundersøkelser. Dessuten hevdes det at dette kan være grupper som ofte ikke er interessert i å delta i undersøkelser (Gulbrandsen og Hansen 2007). I tillegg til kvalitative studier og surveyer ønsket en derfor å kunne studere vanskeligstilte og boforhold ved hjelp av registre. Slike studier vil gi informasjon om omfang av vanskeligstilte på boligmarkedet, og bidra til økt oppmerksomhet om utsatte og sårbare grupper.

Byggforsk og NOVA har i samarbeid med Statistisk sentralbyrå definert hvilke registre som var aktuelle å kople. Hovedutfordringen var å kople person- og boligdata over tid. Kopling av person og boligdata over tid kan bl.a. gi dynamiske data om hushold, endringer av hushold og endringer i boforhold. Opprettelsen av et slikt register kan gjøre det mulig å gjøre et bredt sett av analyser av boforhold for forskjellige grupper av befolkningen, ikke bare vanskeligstilte.

Opplegget for å kople sammen eksisterende registre for boligforskning har stor betydning for å kunne studere boforhold i innvandrerbefolkningen. Denne delen av befolkningen er mangfoldig og differensiert. Hushold med innvandrerbakgrunn er ikke nødvendigvis vanskeligstilte på boligmarkedet, men mange kan befinne seg i sårbare og utsatte posisjoner. Den store variasjonen blant innbyggere med innvandrerbakgrunn, kombinert med problemer med å innhente data gjennom representative utvalgsundersøkelser støtter opp om behovet for registerbaserte undersøkelser. Disse kommer i tillegg til Statistisk sentralbyrås levekårsundersøkelser blant innbyggere med innvandrerbakgrunn og andre enkeltstående studier. Lavekårsstudiene er utvalgsstudier av 10 grupper med innvandrerbakgrunn. Lavekårsene varierer mellom gruppene i levekårsundersøkelsen. Det indikerer at man ikke automatisk kan slutte fra de 10 gruppene til andre enkeltstående grupper.

Koplingen av de ulike registrene for boligforskningsformål er helt nytt og på utprøvningsstadiet. Denne undersøkelsen er derfor både en studie av etterkommernes boforhold, og en praktisk studie av hvor anvendbare de koplede registrene er på nåværende tidspunkt.

Bruk av registre innebærer at vi studerer de som inngår i registrene. Det betyr at eventuelle papirløse etterkommere ikke er med i denne studien. Vi har imidlertid ikke indikasjoner som tyder på at det er mange papirløse etterkommere blant de som har nådd voksen alder. Over tid kan man imidlertid ikke vaksinere seg mot dette ettersom barn av asylsøkere med avslag og andre uten dokumenter vokser opp.

2.1.1 Erfaring med registerdataene

NIBRs første kontakt med Statistisk sentralbyrå om dette prosjektet var sommeren 2006. Vi fikk positivt signal, dog med noen forbehold om tidsplan for ferdigstilling av beredskapsfila som skulle kople de forskjellige registrene. Bestilling av data til byrået ble sendt i slutten av januar 2007. Dataene var på NIBR ved utgangen av november samme år. De siste boligdataene ble oversendt på nyåret i 2008. I løpet av året har det vært del leveranser og korrigeringer.

Parallelt med at Statistisk sentralbyrå arbeidet med å hente frem og kople data, ble det søkt om tillatelse fra personvernombudet (NSD). Personvernombudet forutsatte at registereierne ga dispensasjon fra taushetsplikten. Det ble derfor søkt om dispensasjon fra taushetsplikten til alle registereierne. Dette var Kommunal- og regionaldepartementet, Arbeids- og velferdsdirektoratet (NAV), Sosial- og helsedirektoratet, Statens Lånekasse for Utdanning, Skattedirektoratet og Finansdepartementet. Statistisk sentralbyrå hadde en liste med hvem som var registereier for de ulike registrene. Registereierne var ikke alltid like oppdatert på dette, noe som medførte noe ekstra saksbehandlingstid.

2.1.2 Kopling av individ- og boligdata

Kjennetegn ved boligene baserer seg på boligdata fra Folke- og boligtellingsen i 2001, samt opplysninger fra GAB registeret.⁵ I denne studien om etterkommeres boligsituasjon har vi komplette mikrodata om etterkommerne og deres ektefeller, samt etterkommernes foreldre. Dataene omfatter bl.a:

⁵ GAB står for grunneiendom, adresse- og bygningsregister.

-
- Landbakgrunn (IO og ektefelle)
 - Foreldres innvandringsgrunn og år
 - Alder
 - Aktivitet (arbeid, utdanning, annet)
 - Husholdsinntekt, formue og gjeld på flere tidspunkt
 - Siviltstand
 - For gifte; ektefelles landbakgrunn og hvorvidt vedkommende er innvandrer
 - Husholdsstørrelse
 - Bosted
 - Hvem IO bor sammen med (foreldre, andre, alene)
 - Antall flyttinger i livsløpet
 - Type og størrelse på bolig
 - Disposisjonsforhold
 - Økonomiske boligvirkemidler (bostøtte, startlån, boligtilskudd, sosialhjelp)

Utfordringen for Statistisk sentralbyrå er å få riktige boligdata fra Folke- og boligtellingsene, siden dette er basert på selvrapporing, koplet sammen med GAB-registeret. I tillegg er det en utfordring for byrået å kople personer til hushold over tid, på rett boligadresse. Boligadresseregisteret er foreløpig ikke helt slutført. På nyåret 2009 er det sendt ut 160 000 skjemaer, hvorav 100 000 i Oslo, til personer som ikke er registrert med bolignummer.

2.1.3 Datagrunnlaget

Vi skal studere etterkommeres boforhold med registerdata fra senest 2006. Etterkommer er definert som en person som er født og oppvokst i Norge av to utenlandsfødte foreldre, og som var minst 18 år i 2005. Det betyr at de yngste i utvalget ble født i 1987. Etter denne definisjonen utgjorde etterkommere av alle bakgrunner litt over 12 000 personer. For å øke populasjonen valgte vi å inkludere innvandrere i samme aldersgruppe som innvandret til Norge før de fylte 5 år. Det økte gruppen av etterkommere til rundt 20 000. Når vi skal dele opp populasjonen i

flere undergrupper etter landbakgrunn, er det viktig å ha en større populasjon å gå ut i fra.

Gruppen av etterkommere som er i vårt fokus, omfatter de som har opphav i Asia inkludert Tyrkia, Afrika, og Latin-Amerika. Fra disse landregionene er det trukket ut seks grupper av etterkommere med forskjellig landbakgrunn. Utvalgskriteriet har vært de seks gruppene som hadde høyest antall etterkommere. I tillegg ble det etablert en kontrollgruppe av etterkommere med svensk og dansk bakgrunn.

Tabellen nedenfor viser etterkommere i de utvalgte landgruppene. Dessuten vises andel som er født i Norge og andel som er innvandret før fylte 5 år. Andelene som er født i Norge varierer mellom 81 prosent for etterkommere av indisk bakgrunn og 28 prosent for etterkommere av chilensk bakgrunn. Hvis vi bare hadde hatt med etterkommere født i Norge, hadde utvalget av etterkommere med chilensk bakgrunn vært på bare 187 personer. Det hadde vært svært få i forhold til å få frem bosettingsmønster på kommune og bydelsnivå. Andelen født i Norge og innvandret i gruppen av svensker og dansker ligger omtrent på gjennomsnittet for alle de seks gruppene til sammen. Det kan formuleres hypoteser om etterkommere som er født og oppvokst i Norge, har et bedre utgangspunkt enn etterkommere som er innvandret før de var 5 år. Det kan antas at de som er født i Norge har innlært språk og sosiale koder fra fødsel av og dermed stiller sterkere i utdanningsforløp m.m. I kapitel 5 ser vi om det har systematisk betydning å være født i Norge eller innvandret for hva man oppnår på boligmarkedet.

Tallene i tabellen viser at majoriteten av barn av arbeidsinnvandrere er født i Norge, mens barn av flyktninger oftere er født i utlandet. De flyktet sammen med foreldrene.

Tabell 2.1 *Andel etterkommere etter landbakgrunn og om de er født i Norge eller innvandret*

Innvandrings- kategori	Landbakgrunn						Sverige Danmark
	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile	
Antall totalt	1270	706	888	5304	1628	669	1075
Innvandret før 5 år	33	26	19	25	48	72	40
Født i Norge	67	74	81	75	52	28	60
Sum	100	100	100	100	100	100	100

For å kunne analysere utvikling av boforhold over generasjoner har vi også med foreldrene til etterkommerne. Foreldrene til de utvalgte gruppene utgjør halvparten av de til sammen 21 000 personene i foreldrepopulasjonen.

Etterkommernes ektefeller er også med. Ektefellene i de utvalgte gruppene utgjør ca. halvparten av de til sammen rundt 6 000 personer i den totale ektefellepopulasjonen. Data om ektefeller har betydning for å få innsyn i husholdets sosio-økonomiske situasjon. Dessuten kan ekteskap på virke bostedsmønster.

Datagrunnlaget er absolutt mest omfattende for etterkommerne. Datagrunnlaget for foreldre og ektefeller er mer begrenset. Det handler bl.a. om å begrense studien og om kostnader til datauttak.

Både for etterkommere og for foreldre er individdata koplet til husholdsdata.

Statistisk sentralbyrå har koplet utvalgte variable fra følgende datakilder; Det sentrale personregisteret (2006), ligningsdata (2004), bostøtte – og andre boligøkonomiske hjelpemidler, økonomisk sosialhjelp, utdanningsdata (2004), Folke- og boligtellingsdata (2001) og GAB. Statistisk sentralbyrå har foretatt koplingene og overlevert dataene med løpenummer til NIBR, uten annet identifikasjonsnummer.

2.2 Sammenligninger

I denne undersøkelsen skal vi sammenligne boforhold og bosettingsmønster. Sammenligningene vil være mellom:

- Boforhold og bosettingsmønster blant etterkommere med forskjellig opphavsland, inkludert kontrollgruppe.
- Boforhold og bosettingsmønster blant etterkommere og foreldre med samme opphavsland, inkludert kontrollgruppe.

Når vi skal sammenligne bosettingsmønster vil vi være opptatt av å studere bosettingsmønster i forhold til *spredning, konsentrasjon og mangfold* på forskjellige geografiske nivåer, i forhold til beboere med innvandrebakgrunn generelt, og i forhold til foreldre.

2.3 Kontrollgruppe

Vi er opptatt av å undersøke hvordan det går med etterkommere av arbeidsinnvandrere og flyktninger på boligmarkedet. Ideelt sett skulle boligsituasjon og boligkarrierer til disse etterkommerne sammenlignes med boligsituasjonen og boligkarrierer til etnisk norske i samme aldersgruppe. Det var ikke mulig å få til innenfor dette prosjektets økonomiske rammer. I stedet har vi valgt å benytte etterkommere med dansk og svensk opphav som kontrollgruppe. Etterkommere av svensk og dansk bakgrunn er de vi antar ligner mest på etterkommere uten innvandrebakgrunn. De kommer fra land med små kulturelle forskjeller sammenlignet med Norge, de behøver ikke lære seg et nytt språk for å forstå og gjøre seg forstått. Deres foreldre har deltatt i et fritt nordisk arbeidsmarked. Norge, Sverige og Danmark har også hatt lignende universelle velferdssystem. Migrasjon har dermed ikke betydd tilgang til radikalt forskjellige, eller bedre velferdssystem.

3 Hvem er etterkommerne?

Denne undersøkelsen handler om etterkommere av innvandrere og deres situasjon på boligmarkedet. Etterkommere er nordmenn med innvandrerbakgrunn. De har hele eller nesten hele oppveksten i Norge og er født inn i og opp med det norske samfunnet. De fleste har antakelig internalisert storsamfunnets sosiale koder for den sosiale og geografiske klassen de tilhører. De har norsk kultur som del av sin identitet. I tillegg har de tilhørighet i andre etniske miljøer, bestemt av foreldrenes opphavsland. Og, de har erfaring fra å vokse opp som minoritet.

Foreldrene til etterkommere er innvandrere. De har brutt opp fra hjem, familie, slekt, kaste, sted, fra det kjente til det ukjente. De har ved sin migrasjon endret status fra å være på innsiden av et samfunn, til å bli nykommere. Som nykommere hadde de selv stort ansvar for å klare å skaffe seg en posisjon på innsiden av det nye samfunnet. For foreldrene vil denne erfaringen være sentral. Etterkommerne har derimot vokst opp i Norge. De kjenner landet, stedet de bor, skolesystemet, menneskene fra innsiden, selv om de kjenner det som minoritet. Mens foreldrenes prosjekt var migrasjon for å bedre livsvilkårene, vil etterkommernes prosjekt være integrasjon for å nå sine individuelle mål. Viktig da at integrasjon i denne sammenhengen forstås ut fra individets perspektiv, og ikke bare som et svar på politiske målsettinger.

I denne studien som handler om hvordan det går med etterkommerne i boligmarkedet, vil etterkommernes innvandrerbakgrunn være i fokus. Det er fordi vi skal undersøke om den spesifikke *innvandrerbakgrunnen* har betydning for suksess i boligmarkedet, enten det skyldes egne ambisjoner, sosio-økonomiske ressurser eller manglende tilgjengelighet.

Det er bare etterkommere som er gamle nok til at de er på vei til å etablere seg på boligmarkedet, eller som kan forventes å være

etablert som er inkludert i undersøkelsen. De yngste i vårt utvalg ble født i 1987 og var minst 18 år i 2005. De fleste etterkommere av innvandrere er imidlertid yngre enn 18 år. 1.1. 2007 var 85 prosent under 20 år (Daugstad 2007). Vår undersøkelse handler derfor bare om en liten del av etterkommerne. Men, å få kunnskap om hvordan denne gruppen klarer seg på boligmarkedet kan gi en indikasjon om på hvilken måte etterkommere klarer seg og blir integrert, ev. ekskludert i boligmarkedet.

Etterkommerne har bakgrunn fra alle verdensdeler og representerer 137 landbakgrunner. Av de drøye 20 000 etterkommerne har 4 758, eller i underkant av 25 prosent bakgrunn fra vestlige land. 1 283 etterkommere, eller ca. 6 prosent i vår aldersgruppe har bakgrunn fra Øst-Europa. Og 70 prosent, eller 14 114 etterkommere har bakgrunn fra Asia inkludert Tyrkia, Afrika, og Latin-Amerika.

I dette kapitlet skal etterkommerne presenteres i forhold til noen få hovedtrekk. Hvordan er kjønnsfordelingen og hvor gamle har de aktuelle etterkommerne over 18 år rukket å bli? Og har de giftet seg? Men først skal etterkommerne kategoriseres i forhold til landbakgrunn.

3.1 Etterkommernes landbakgrunn

I dette avsnittet er vi opptatt av hvor etterkommere i vår aldersgruppe generelt kommer fra. I tabellene nedenfor kommer det frem hvor mange og hvor store andeler av etterkommerne som har forskjellig bakgrunn. I tabellene skilles det mellom etterkommere med vestlig og ikke-vestlig bakgrunn, i Norge og i Oslo, sett i forhold til alle med samme bakgrunn.

Tabell 3.1 *Innvandrerbefolkning og etterkommere etter verdensregion..
Etterkommere minst 18 år i 2005. 1. januar 2006. Hele landet.*

Land- bakgrunn	Hele innvanderer- befolkningen	Prosent	Etter- kommere, 18 år eller mer	Prosent	Prosent etterkommere i forhold til alle med samme bakgrunn
Vestlig bakgrunn	101 400	26	4 738	24	5
Ikke- vestlig bakgrunn	285 299	74	15 417	76	5
Alle	386 699	100	20 155	100	5

Tabell 3.2 *Innvandrerbefolkning og etterkommere etter verdensregion..
Etterkommere minst 18 år i 2005. 1. januar 2006. Oslo.*

Land- bakgrunn	Hele innvanderer befolkningen	Prosent	Etter- kommere, 18 år eller mer	Prosent	Prosent etterkommere i forhold til alle med samme bakgrunn
Vestlig bakgrunn	22 254	18	986	11	4
Ikke- vestlig bakgrunn	101 637	82	7 745	89	8
Alle	123 891	100	8 731	100	7

Tabell 3.1 over viser at tre firedeler av etterkommerne i Norge har annen bakgrunn enn vestlig. På landsnivå utgjør dessuten etterkommerne i undersøkelsens aldersgruppe, fem prosent av alle med innvandrerbakgrunn. I Oslo utgjør derimot andelen etterkommere med ikke vestlig bakgrunn 89 prosent av alle etterkommerne i kommunen. Dessuten utgjør etterkommerne over 18 år i 2005 åtte prosent av alle med ikke vestlig bakgrunn i Oslo. Blant innvandrerbefolkningen med vestlig bakgrunn i Oslo, er det bare fire prosent som er etterkommere.

I neste tabell har vi trukket ut de seks største gruppene av etterkommere med ikke-vestlig bakgrunn. Det er etterkommere av flyktninger og arbeidsinnvandrere med pakistansk, vietnamesisk, tyrkisk, indisk, marokkansk og chilensk bakgrunn. Fire av landene ligger i Asia, et i Afrika og et i Latin-Amerika. Til sammen representerer landene de verdensdelene som blir forbundet med ”innvandrerbefolkningen”. I tillegg har vi med etterkommere med dansk og svensk bakgrunn i samme aldersgruppe. Disse utgjør som nevnt en kontrollgruppe.

I tabellen under viser vi de samme fordelingene for de seks utvalgte landgruppene og for kontrollgruppen.

Tabell 3.3 *Innvandrerbefolkning og etterkommere etter utvalgte landbakgrunner. Etterkommere minst 18 år i 2005. 1. januar 2006. Hele landet og Oslo.*

Land- bakgrunn	Norge			Oslo		
	Alle	Etter- kommere, 18 år eller mer	Prosent etter- kommere i forhold til alle med samme bakgrunn	Alle	Etter- kommere, 18 år eller mer	Prosent etter- kommere i forhold til alle med samme bakgrunn
Pakistan	27 675	5 034	18	19 751	3 618	18
Vietnam	18 333	1 628	9	4 839	402	8
Tyrkia	14 084	1 270	9	5 549	506	9
India	7 154	888	12	3 107	348	11
Marokko	7 031	706	10	5 300	629	12
Chile	7 084	669	9	1 833	178	10
Sum	81361	10195	13	40379	5681	14
Sverige/ Danmark	42668	1 075*	3	10 879	218	2

* Bare etterkommere under 40 år, se tabell 3.4.

Tabellen over viser at det er store forskjeller i antall etterkommere i hver av de utvalgte gruppene. Mens det er over 5000 etterkommere med pakistansk bakgrunn, er det færre enn 700 etterkommere med chilensk bakgrunn. Andelen av etterkommere i forhold til alle i egen etniske gruppe, varierer nesten ikke mellom lands- og Oslo nivå. I kapitel 6 og 7 analyseres bosettingsmønsteret nærmere, på landsnivå og i Oslos bydeler.

De seks utvalgte gruppene av etterkommere fra Asia inkludert Tyrkia, Afrika og Latin-Amerika utgjør til sammen ca. halvparten av alle de rundt 20 000 etterkommerne uavhengig av bakgrunn. De utgjør to av tre, eller 66 prosent av alle etterkommere med ikke-vestlig bakgrunn i den valgte aldersgruppen.

Tabellen under viser at etterkommere av pakistansk bakgrunn utgjør en firedel av alle etterkommerne minst 18 år i 2005. De andre fem største gruppene av etterkommere av arbeidsinnvandrere eller flyktninger, utgjør mellom 8 og 3 prosent hver av alle etterkommerne.

Tabell 3.4 *Etterkommere minst 18 år i 2005 med utvalgt landbakgrunn. Prosent av alle etterkommerne. N=20155.*

Pakistan N=5304	Vietnam N=1628	Tyrkia N=1270	India N=888	Marokko N=706	Chile N=669	Sverige/ Danmark N =1075	Annen bakgrunn	Alle etter- kommere 20 155
26	8	6	4	4	3	5	44	100

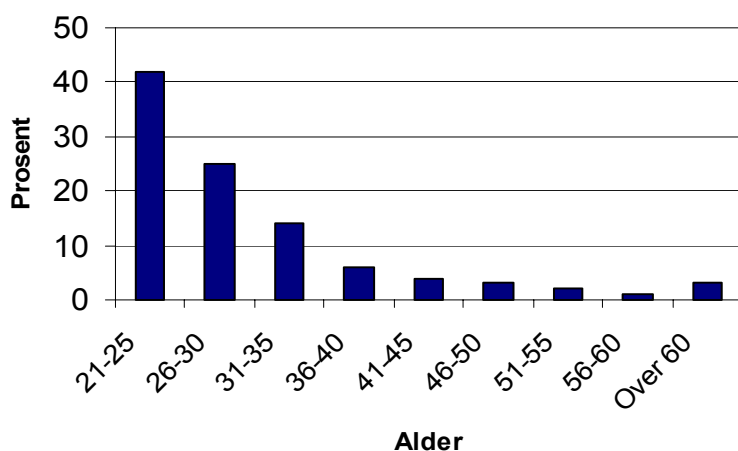
Variasjonen mellom de seks største gruppene støtter opp om bildet av at etterkommere som gruppe er svært sammensatt. Bortsett fra for etterkommere av pakistansk bakgrunn, er de andre miljøene relativt små. Det tilsier kontakt på tvers av etnisk bakgrunn, dersom etterkommerne ikke bor veldig konsentrert.

3.2 Kjønn og aldersfordeling

Det er ingen vesentlig kjønnsforskjell mellom etterkommerne. 51 prosent er menn, noe som er omtrent som for befolkningen som helhet.

Som det fremgår av figuren under er hoveddelen av etterkommerne unge voksne. Av de drøye 20 000 etterkommerne totalt, var 43 prosent mellom 20 og 25 år og hele 68 prosent var under 30 år.

Figur 3.1 *Aldersfordeling blant etterkommere, uavhengig av opphavsland. 1.1.2006. Etterkommere minst 18 år i 2005. Prosent.*

Figur 3.1 viser at det også er etterkommere i eldre aldersgrupper, den eldste er 101 år. Det er et uttrykk for at det har vært innvandring til Norge over lang tid, av forskjellig årsaker og fra forskjellige opphavsland. Dette er nærmere beskrevet i Norsk innvandringshistorie (Kjeldstadli 2003).

Aldersfordelingen blant etterkommerne varierer med opphavsregion. Det har sin begrunnelse i at foreldrene kom på forskjellig tidspunkt og av forskjellige grunner. Etterkommerne fra Asia inkludert Tyrkia, Afrika og Latin-Amerika er de yngste og de fleste.

Tabell 3.5 *Aldersfordeling blant etterkommerne, etter verdensdel. 1.1. 2006. Prosent.*

Region	Alder						I alt
	18-25	26-30	31-35	36-40	41-70	70 +	
Vest-Europa, Nord- Amerika, Oseania	9	12	21	50	75	91	4424
Øst-Europa	4	3	4	7	18	4	1095
Afrika, Asia, Tyrkia, Latin- Amerika	87	84	75	43	7	5	13914
	100	100	100	100	100	100	
I alt	8299	4838	2682	1130	2185	299	19433

Tabellen over viser at hoveddelen av de eldste etterkommerne kommer fra vestlige land og hoveddelen av de yngste fra land i Asia inkludert Tyrkia, Asia og Latin-Amerika. Aldersfordelingen blant etterkommerne etter verdensdel avspeiler både forhold ute i verden, og innvandringspolitikken. Etterkommere fra Øst-Europa er få. Den største gruppen er mellom 41 og 70 år og er etterkommere av ungarske flyktninger som kom på 1950-tallet.

3.2.1 Aldersfordeling blant de seks utvalgte gruppene

Når vi skal studere hvorvidt etterkommere er integrert i boligmarkedet, må vi ta hensyn til aldersfordelingen. Som nevnt er etterkommerne fra Asia, Afrika og Latin-Amerika unge. Det er også etterkommerne fra de seks utvalgte landene. Som det kommer frem i tabell 3.6 under er alle under 40 år, mens det blant svensker og dansker er etterkommere i alle aldersgrupper. For at svensker og dansker skal være en sammenlignbar kontrollgruppe, er heretter bare etterkommere inntil 40 år inkludert i analysene.

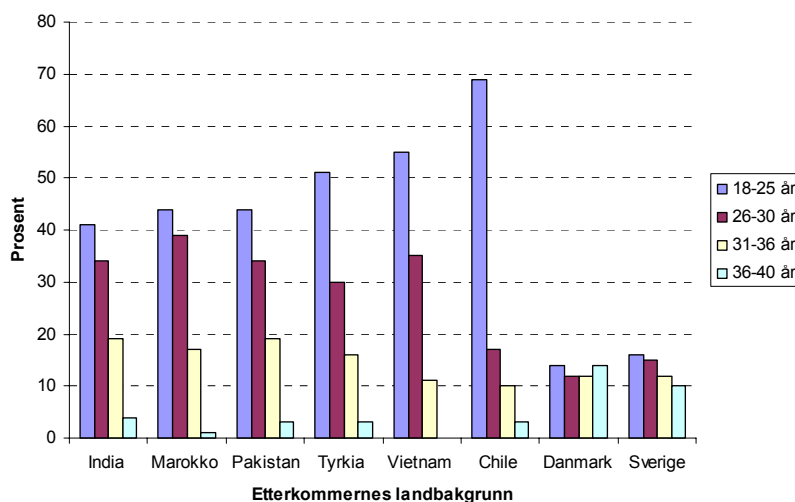
Tabell 3.6 *Etterkommere etter alder og utvalgte landbakgrunner.
1.1.2006. Prosent.*

Land- bakgrunn	Alder									Alle
	18- 25	26- 30	31- 35	36- 40	41- 45	46- 50	51- 55	56- 60	Over 60	
Danmark	14	12	12	14	16	15	10	2	5	100
Sverige	16	15	12	10	8	7	8	5	19	100
Tyrkia	51	30	16	3	0	0	0	0	0	100
Marokko	44	39	17	1	0	0	0	0	0	100
India	41	34	19	4	0	0	0	0	0	100
Pakistan	44	34	19	3	0	0	0	0	0	100
Vietnam	55	35	11	0	0	0	0	0	0	100
Chile	69	17	10	3	0	0	0	0	0	100

Tabellen over tydeliggjør at etterkommerne med de valgte landbakgrunnene er unge. Det er særlig fremtredende at det ikke er noen som er over 40 år. Det betyr at det før arbeidsinnvandringen startet på slutten av 1960-tallet, så var det ingen med slike bakgrunner i Norge som hadde slått seg ned og stiftet familie. Det forsterker inntrykket av at innvandringen som fulgte etter dette ble betraktet som noe nytt og annerledes.

Figuren på neste side tydeliggjør aldersfordelingen blant de som er under 40 år.

Figur 3.2 *Aldersfordeling blant etterkommerne. Etter landbakgrunn. Maks 40 år.*

Figuren viser at andelen unge etterkommere er høyest blant chilenerne og lavest blant indierne, når svensker og dansker holdes utenfor. Men det er også over 50 prosent i den yngste årsklassen blant etterkommere med vietnamesisk og tyrkisk bakgrunn. Det er ingen etterkommere i den eldste aldersgruppen blant etterkommere med vietnamesisk bakgrunn, og bare en svært liten andel med marokkansk bakgrunn. I aldersgruppene 26 – 30 år og 31-36 år er det til sammen over 50 prosent blant etterkommere med marokkansk, pakistansk og indisk bakgrunn. Det er litt lavere andel etterkommere med tyrkisk og vietnamesisk bakgrunn og lavest blant etterkommere med chilensk bakgrunn, bare en av fire, i de to midterste aldersgruppene. Blant etterkommere med svensk og dansk bakgrunn er det mellom 10 og 15 prosent i hver aldersgruppe. Aldersmessig avviker kontrollgruppen betydelig fra de seks fokusgruppene.

3.3 Sivil status blant etterkommerne

Mange av etterkommerne befinner seg i utdanningsalder. Parallelt er de i en etableringsfase både hva gjelder ekteskap, innpass i arbeidsmarkedet og etablering på boligmarkedet.

Nedenfor presenterer vi fordeling av sivil status blant alle etterkommerne, uansett landbakgrunn og alder. Tabellen viser at langt de fleste av etterkommerne, 69 prosent, aldri har vært gift. En hovedårsak er antakelig ung alder. 23 prosent av etterkommerne er gift og noen få har vært tidligere gift. Tidligere gifte er enten skilt, separert, eller de er enker /enkemenn.

Tabell 3.7 *Sivil status blant etterkommerne 2006. Prosent. N = 20155*

Aldri gift	Gift	Tidligere gift	Uoppgitt
69	23	5	3

Nedenfor presenteres en tabell over etterkommere fordelt på sivilstatus og verdensdel. Tabellen viser at andelen gifte er lavest blant etterkommere fra Asia, Afrika og Latin-Amerika.

Tabell 3.8 *Fordeling av sivil status blant etterkommerne etter verdensdel. Prosent. 2006.*

Verdensregion				
Sivil status	Vest-Europa, Nord-Amerika, Oseania	Øst-Europa	Asia med Tyrkia, Afrika, Latin-Amerika	Alle
Aldri gift	62	71	75	14 429
Gift	31	26	23	5 004
Uoppgitt	8	3	2	722
Total	100	100	100	20 155

Tabellen over viser at 3 av 4 etterkommere, eller 75 prosent, fra Asia inkludert Tyrkia, Afrika og Latin-Amerika aldri har vært gift. 23 prosent av etterkommerne fra de samme verdensdelene er gift.

Ekteskap påvirker normalt utflytting fra foreldrehjemmet. I noen etniske miljøer er det imidlertid tradisjon for at barn blir boende hjemme etter at de har giftet seg. Blant pakistanere i Norge er det f.eks. noen som opprettholder tradisjonen med at eldste sønn blir boende hjemme med sin nye familie (Søholt 2007). Blant pakistanske innvandrere med romslige hus kan også yngre brødre

med familie fortsette å bo i flerfamiliehushold sammen med foreldre og søsken. I andre tilfelle kan slikt samboerskap være et utslag av manglende økonomi til å etablere flere hushold. I flere etniske miljøer kan det dessuten virke som det er en familiestrategi å bo sammen i en periode, for å bli i stand til å kjøpe nye boliger til familiemedlemmene uten for mye lån (Søholt 2007).

Folke- og bolig tellingen fra 2001 viste at rundt 15 prosent av innbyggerne med pakistansk bakgrunn bodde i flerfamiliehusholdning. Dette var den gruppen som hadde høyest andel av samboerskap i storfamilie eller flerfamiliehusholdning.

I tabellen nedenfor presenteres variasjoner i andel aldri gifte og gifte blant etterkommere, etter de utvalgte landbakgrunnene og alder.

Tabell 3.9 *Fordeling av etterkommere etter landbakgrunn, sivil status og alder. Prosent.*

	Alder	Landbakgrunn							
		Sverige Danmark	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile	I alt
Aldri gift	21-25	23	40	42	38	39	54	65	4 793
	26-30	20	14	29	26	19	30	15	2 409
	31-35	14	5	10	7	6	6	7	792
	36-40	14	1	1	1	1	0	2	232
Sum aldri gift		71	60	82	72	65	90	89	1024
Gift	21-25	1	9	1	2	3	0	2	356
	26-30	2	16	9	8	14	4	2	1 177
	31-35	8	11	7	11	13	4	2	1 129
	36-40	10	2	0	3	3	0	1	304
Sum gift		21	38	17	24	33	8	7	2 966
Uoppgitt		10	2	1	3	2	2	3	366
Total		100	198	199	100	198	198	100	366
Sum		1078	1270	706	888	5034	1628	669	11273

Hovedtrekkene i tabellen over er at etterkommere av vietnamesisk og chilensk bakgrunn har høyest andel som aldri har vært gift. Dette gjelder hele 90 prosent av etterkommerne med slik bakgrunn. Etterkommere av tyrkisk og pakistansk bakgrunn har lavest andel aldri gifte, henholdsvis 60 og 65 prosent. Ikke overraskende er de høyeste andelene aldri gifte blant de yngste.

Svensker og dansker har lavest andel aldri gifte blant etterkommere i aldersgruppen 21 – 25 år. Under 25 prosent i denne aldersgruppen har aldri vært gift, mens tilsvarende tall for chilenerne er 65 prosent og for pakistanere 39 prosent. Etterkommere med tyrkisk og pakistansk bakgrunn har høyest andel gifte.

Et tydelig trekk i tabellen er høy andel aldri gifte. De som er gift er stort sett er 26 år gamle eller mer. Det er størst andel etterkommere med tyrkisk bakgrunn som er gift i den yngste aldersgruppen. Blant vietnameserne er ingen i denne aldersgruppen gift.

Blant nordmenn uten innvandrerbakgrunn er alder for inngåelse av ekteskap økende. I 2007 var det flest giftermål blant 30-34 åringer. For kvinner var det omtrent like mange som giftet seg for første gang i aldersgruppa 25-29 år (Statistisk sentralbyrå 2007).

Årsakene til at få etterkommere er gift og at få av de unge etterkommerne er gift, kan være flere. Det kan skyldes utdanning og tilpassing til unge voksnes livsstil i Norge. Det kan også skyldes vilkår i innvandringspolitikken for dem som gifter seg med ektefelle fra utlandet. Det kommer vi nærmere inn på i avsnittet under.

3.3.1 Etterkommernes ektefeller – hvor er de fra?

Nesten en firedel av etterkommerne (23 prosent) er som nevnt gift. Hvem man er gift med kan bidra til sosial integrasjon, eller sosial segregering. Ekteskap mellom etterkommere med samme opphavsland kan betraktes som en måte å opprettholde sosiale og kulturelle normer, skikker og praksiser.

Etterkommere som har ektefeller med samme opphavsland kan skilles i to kategorier. Det dreier seg om dem som har funnet sin ektefelle i Norge, og dem som har giftet seg med person født og oppvokst i opphavslandet. Hvorvidt ”inngifte” i egen etniske gruppe faktisk er uttrykk for sosial integrasjon eller segregasjon, vil avhenge av husholdets og personenes aspirasjoner, livsstil og nettverk. Man kan godt være gift med person med samme opphavsland som en selv, og samtidig ha nettverk og omgang som inkluderer personer med andre bakgrunner. Norske studier av barn og ungdom med innvandrerbakgrunn viser at mange som bor i multietniske boligområder har en svært blandet omgangskrets

(Søholt 2001, Vestel 2004). Barn og ungdom av norsk bakgrunn er del av det flerkulturelle ungdomsmiljøet. En hypotese er derfor at sosial omgang på tvers av majoritets- og minoritetsbakgrunn blir mer alminnelig også blant voksne, ettersom etterkommerne blir flere, eldre og etablerte i bolig- og arbeidsmarkedet.

I det følgende er vi opptatt av tre kategorier av ekteskap. Det handler for det første om etterkommere som har ektefelle med samme opphavsland. Ektefellene kan selv være etterkommer, eller innvandret til Norge som følge av ekteskap. Dernest er vi opptatt hvem og hvor mange av etterkommerne som har ektefelle med annet opphavsland enn en selv. En undergruppe av disse er etterkommere som er gift med person uten innvandrerbakgrunn, altså norsk etnisk bakgrunn.

De aller fleste etterkommerne som er gift, har ektefelle med samme landbakgrunn.

Tabellen nedenfor viser ektefellenes landbakgrunn. Tabellen viser også hvor stor andel etterkommere som er gift norsk innen de forskjellige gruppene.

Tabell 3.10 *Gifte etterkommere etter landbakgrunn og etter ektefellens landbakgrunn. 2006. Prosent.*

Ektefelles landbakgrunn	Gifte etterkommere etter landbakgrunn						
	Pakistan N= 1768	Tyrkia N=495	Marokko N=146	India N=221	Vietnam N=161	Chile N=51	Sverige Danmark N=701
Norge	2	3	3	14	14	33	81
Pakistan	93						
Tyrkia		92					
Marokko			90				
India				73			
Vietnam					70		
Chile						43	
Sverige Danmark							8
Annen bakgrunn	5	5	7	13	16	24	10

Hovedtendensen i tabellen er at de aller fleste etterkommerne har ektefelle med samme landbakgrunn som en selv. Blant etterkommere med pakistansk, tyrkisk og marokkansk bakgrunn er det mellom 90 og 93 prosent som har giftet seg med en med samme bakgrunn. Motsatt ytterpunkt er etterkommere med chilensk bakgrunn, hvor under halvparten har chilensk ektefelle. Høy andel etterkommere som er gift med person med egen bakgrunn, korrelerer med lav andel som har ektefelle med norsk bakgrunn. Etterkommere av chilensk bakgrunn har lavest andel intraetniske ekteskap, høyest andel gift med norske og høyest andel ektefeller med annen bakgrunn. Etterkommere av pakistansk bakgrunn har derimot høyest andel intraetniske ekteskap, lavest andel gift med norske og lavest andel ektefeller med annen bakgrunn. Etterkommere med svensk og dansk bakgrunn skiller seg markert fra de andre gruppene. Nesten alle, eller 80 prosent har ektefeller med norsk bakgrunn. Det bekrefter antakelsen om at denne gruppen kulturelt sett skiller seg svært lite fra nordmenn uten innvandrerbakgrunn.

Ektefelle – innvandrere eller født i Norge?

De aller fleste etterkommerne som er gift, er altså gift med en med samme landbakgrunn. De fleste av disse ektefellene er innvandrere til Norge.

Tabell 3.11 *Ektefeller med samme opphavsland som etterkommer. Født i Norge eller innvandret.*

Ektefelle født i Norge	Landbakgrunn							Chile
	Sverige Danmark	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam		
Ja		40	33	26	19	25	48	72
Nei		60	67	74	81	75	52	28
I alt		100	100	100	100	100	100	100

Etterkommerne som er gift har i all hovedsak funnet sin ektefelle i opphavslandet. Blant indiske etterkommere som er gift med indier, kommer hele 80 prosent av ektefellene fra India. Blant pakistanere og marokkanere er andelen noe lavere, tre av fire ektefeller med samme bakgrunn er hentet fra opphavslandet. Andelen er lavest

blant chilenerne. I denne gruppen har bare i overkant av 1 av fire etterkommere som har ektefelle med samme bakgrunn, hentet denne i opphavslandet. Tre av fire etterkommere med chilensk bakgrunn som har ektefelle med chilensk bakgrunn, har funnet ektefellen i Norge.

Etterkommerne gift med innvandrere med samme landbakgrunn, lever i en slags kulturelle blandingssekteskap. Etterkommeren har oppvekst, skolegang og hele sin erfaringsbakgrunn fra Norge. Som etterkommere vil de ha vokst opp med å forholde seg parallelt til opprinnelseskultur og norsk kultur. De vil ha referanserammer til både storsamfunnet og til etnisitetsmiljøet i Norge. Ektefellen må derimot introduseres til livet i Norge gjennom etterkommeren og etterkommerens familie. Dersom familien er engstelig for at etterkommeren skal bli for norsk, kan det medføre press på ekteskap med innvandrere fra opphavslandet.

Dersom det er sterke sosiale forventninger om å gifte seg med ektefelle som må hentes fra opphavslandet, kan den relativt lave andelen gifte skyldes vilkår i innvandringspolitikken. For å få familiegjenforening med ny ektefelle må etterkommeren ha en passende bolig til den nye familien. Dessuten må etterkommeren kunne forsørge ektefellen. Tidligere var kravet en minsteinntekt på lønnstrinn 1. I perioden 2004 – 2008 varierte lønnstrinn trinn 1 mellom kr. 167 500 – kr. 198 400. For søknader fremmet etter juni 2008 er inntektskravet økt til lønnstrinn 8, tilsvarende 215 000 i året (Udi's nettsider).

Tabell 3.12 under viser at for etterkommere med tyrkisk, marokkansk, pakistansk og indisk bakgrunn var det mellom 33 og 39 prosent som tjente nok til å hente ektefelle i utlandet i 2004. Blant etterkommere med vietnameisik og chilensk bakgrunn var andelen lavere, i underkant av 25 prosent.

Tabell 3.12 *Andel etterkommere med inntekt høyere enn 170 000 i 2004. Andel gifte etterkommere i 2006.*

	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile	Sverige Danmark
Mer enn kr. 170 000	39	37	33	34	24	23	45
Andel gifte	38	17	24	33	8	7	21

Blant etterkommere med tyrkisk og pakistansk bakgrunn var det omtrent samme andel som tjente nok til å gifte seg med innvandrere, som var gift. I de andre gruppene er andelen med inntekt over kr. 170 000 betydelig høyere enn andelen gifte. Det kan tyde på at etterkommerne bruker tid på å etablere seg økonomisk før de stifter familie.

Tabellen nedenfor viser variasjon i inntektsnivå for gifte og ikke gifte etterkommere etter landbakgrunn.

Tabell 3.13 *Sivil status og inntekt blant etterkommerne etter landbakgrunn. Prosent.*

Samlet inntekt i 1000 kroner	Landbakgrunn													
	Tyrkia Gift=482		Marokko Gift=120		India Gift=213		Pakistan Gift=1661		Vietnam Gift=130		Chile Gift=47		Sverige Danmark Gift=226	
	Gift	Ikke gift	Gift	Ikke gift	Gift	Ikke gift	Gift	Ikke gift	Gift	Ikke gift	Gift	Ikke gift	Gift	Ikke gift
Under 100	16	60	10	47	15	61	22	59	16	62	22	65	8	25
101-170	21	17	20	24	12	20	18	20	23	18	31	15	10	18
171-300	45	18	50	21	36	12	36	14	31	14	29	16	29	29
301-400	13	5	12	5	22	4	14	4	21	5	16	3	25	16
401-500	4	1	5	2	7	1	5	1	6	1	2	1	11	7
501-600	1	0	2	0	4	1	2	1	1	0	0	0	5	3
601-700	0	0	0	0	2	0	1	0	0	0	0	0	3	1
Over 700	0	0	1	0	2	0	1	0	1	0	0	0		9
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

For alle gruppene er det langt høyere andeler ikke gifte blant etterkommere med inntekt under kr. 170 000. I alle gruppene er det også slik at det er størst andel gifte i inntektsintervallet 170 000– 300 000. Det varierer mellom 29 prosent for chilenerne og kontrollgruppen (svensker og dansker) og 50 prosent blant marokkanere. Dessuten viser tabellen at gifte etterkommere har høyere andeler med høyere inntekt enn ugifte etterkommere. Dette gjelder for alle grupper.

4 Foreldrene til etterkommerne

I dette avsnittet skal foreldrene til etterkommerne presenteres kort. Hensikten er å hente frem forhold som kan ha betydning for etterkommernes boligkarrierer. Relevante bakgrunnsvariable er innvandringsgrunn, botid, utdanning, og husholdsinntekt. Dessuten hva foreldrene har oppnådd på boligmarkedet. Hva foreldrene har oppnådd i arbeidslivet og på boligmarkedet kan skape aspirasjoner hos barna.

4.1.1 Innvandringsgrunn og botid

Foreldrene til etterkommerne har bodd i Norge lenge. De begynte å komme som arbeidsinnvandrere før innvandringsstoppen i 1975. Andre har kommet senere som flyktninger og på familiegjenforening.

Før 1975 kom det arbeidsinnvandrere fra bl.a. Tyrkia, Marokko, India og Pakistan. En forutsetning for å få opphold som arbeidsinnvandrere var at vedkommende hadde arbeid og bolig ved ankomst. Mange arbeidsgivere stilte med bolig første år (Bø 1980; Brochmann 2003; Søholt 2007). Det var forventet at arbeidsinnvandrere klarte seg selv økonomisk. Forventningene om at arbeidsinnvandrere måtte klare seg selv, bidro til at de var aktive i arbeidsmarkedet. En parallell drivkraft var forventninger fra familie og slekt i hjemlandet om at arbeidsinnvandrere skulle sende penger hjem. Etter 1975 kom innvandrere fra disse landene hovedsakelig på familiegjenforening. En studie fra 2001 viste at en del arbeidsinnvandrere med pakistansk bakgrunn, etter mange års arbeid, hadde skaffet seg romslige og attraktive boliger, ofte eneboliger, selv om de jobbet i lavstatus yrker. Denne type husstander hadde oppnådd en vesentlig materiell mobilitet, som bl.a. ble verdsatt i eget etniske miljø (Søholt 2007).

Etterkommere av arbeidsinnvandrere har arvet en erfaring om at arbeidsinnsats lønner seg, selv om det er i lavstatusyrker. Samtidig har de kanskje også arvet en erfaring om at det er vanskeligere for personer med synlig innvandrerbakgrunn å lykkes i andre yrker enn i de tradisjonelle ”innvandreryrkene”, selv om de har utdanning (Hardoy og Schøne 2008). Denne type erfaringsoverføring mellom generasjoner kan spille en vesentlig rolle for etterkommerens motivasjon for utdanning og for å klare seg økonomisk.

En annen gruppe av foreldrene har kommet til Norge som flyktninger. Det gjelder foreldre med bakgrunn fra Vietnam og Chile, og i noen grad Tyrkia. Som tabellen under viser har nesten 100 prosent av foreldrene til etterkommerne i disse gruppene kommet som flyktninger. I norsk innvandringspolitikk har det vært forventet at også flyktninger raskt skulle klare seg selv økonomisk.

Tabell 4.1 *Fordeling av årsak til oppholdstillatelse for foreldrene til etterkommere, etter landbakgrunn. Prosent.*

Innvandringsgrunn:	Landbakgrunn					
	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile
Arbeid	37	25	40	39	0	0
Primærflyktning	15	1	5	4	98	94
Familietilknyttede til primærflyktninger	2	0	0	0	1	3
Utdanning	0	0	2	0	0	0
Familiegrunner	19	22	8	17	1	2
Andre grunner	0	0	0	0	0	0
Uoppgitt	27	52	45	39	0	1
I alt	100	100	100	100	100	100

En stor gruppe med uoppgitt grunn oppholdstillatelse blant de fire gruppene med arbeidsinnvandrere, skyldes at det tidligere var mangelfull registrering.

Tabellen over viser at utdanning svært sjelden var årsak til oppholdstillatelse. Det dreier seg bare om 2 prosent av foreldrene med indisk bakgrunn. At innvandring av utdanningsgrunner også forekom blant pakistanere kom frem i Søholts' studie av strategier på boligmarkedet (Søholt 2007). Tabellen over viser imidlertid at

omfanget var minimalt. I den nevnte studien kom det dessuten frem at en del arbeidsinnvandrere hadde høyere utdanning, f.eks. innen juss og økonomi. Denne type bakgrunn medførte forventninger om å oppnå middelklasse status også i Norge, inkludert en boligsituasjon som tilsvarte deres middelklasse identitet. Arbeidsledighet i opphavslandet var medvirkende årsak til utvandring.

Når det gjelder botid, viser neste tabell at de som kom som arbeidsinnvandrere har lengst botid, mens de som kom som flyktninger har noe kortere botid. Alle foreldrene hadde minst 16 års botid i 2006.

Tabell 4.2 *Fordeling av botid til foreldrene til etterkommere, etter landbakgrunn. 2006. Prosent.*

	Landbakgrunn						
	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile	Sverige Danmark
Botid:							
16-20 år	8	2	2	2	18	31	6
21-25 år	17	7	8	6	26	44	10
26-30 år	25	22	20	7	54	12	15
31-35 år	38	17	49	53	3	12	16
Over 36 år	13	53	21	32	0	1	53
I alt	100	100	100	100	100	100	100

Foreldre fra Marokko og fra Sverige og Danmark har lengst botid. Dernest følger arbeidsinnvandrere fra Pakistan. Det er lavest andeler foreldre fra Pakistan, Marokko og India med kort botid. Foreldre som kom som flyktninger fra Vietnam og Chile har kortest botid. Siden alle foreldrene har lang botid, er det usikkert om ekstra lang botid har annen betydning enn at foreldrene kan ha blitt pensjonister. Dessuten kan de først ankommende ha eldst barn, noe som kan ha betydning for hva etterkommerne har fått til på boligmarkedet.

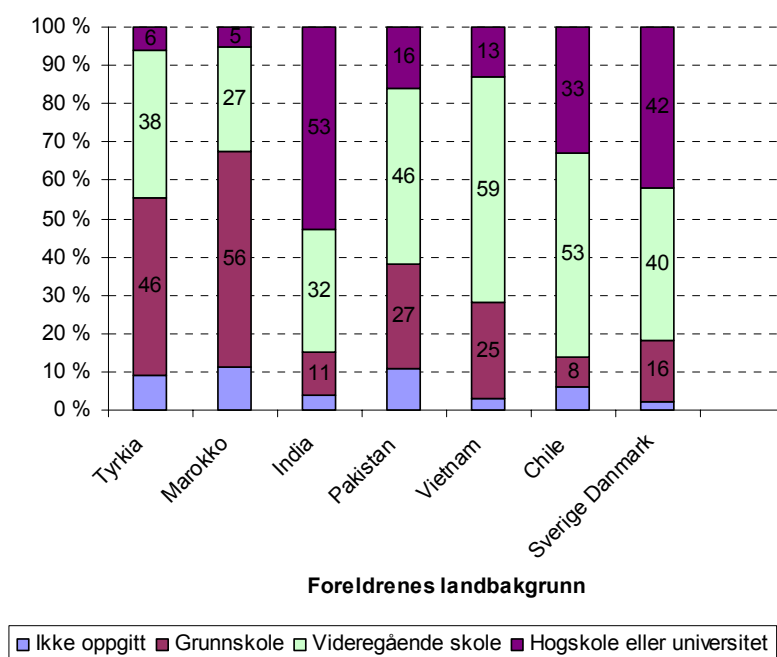
4.1.2 Foreldrenes utdanningsnivå

Foreldrenes utdanningsnivå kan ha betydning for foreldrenes inntektsnivå, og dermed for muligheter i boligmarkedet. Det er

imidlertid ikke like stort samsvar mellom utdanning, type jobb og inntektsnivå blant innvandrere som blant nordmenn uten innvandrerbakgrunn (Hardoy og Schøne 2008). Utdanning kan imidlertid legge grunnlag for aspirasjoner om hva man *burde* oppnå, og for hvordan bl.a. status kan materialiseres gjennom bolig.

Figuren nedenfor viser foreldrenes utdanningsnivå. Det er all registrert utdanning tatt i utlandet og i Norge. Foreldrenes utdanningsnivå innebærer at minst en av foreldrene har utdanning på det angitte nivå.

Figur 4.1 *Foreldrenes utdanningsnivå etter landbakgrunn. 2004. Prosent.*

Figuren over viser at utdanningsnivå mellom foreldre med forskjellig bakgrunn varierer. Foreldre med marokkansk og tyrkisk bakgrunn har høyeste andel som har grunnskole som høyeste utdanning. Grunnskole er her barneskole eller barne- og ungdomsskole. Foreldre med vietnamesisk, chilensk og pakistansk bakgrunn har de høyeste andelene som har videregående skole som høyeste utdanning. Blant foreldre med indisk bakgrunn er det over 50 prosent som har høgskole eller universitet. Dette er 11

prosent flere enn i kontrollgruppen (svensker og dansker). Blant foreldre med chilensk bakgrunn hadde en av tre høyskole eller universitetsutdanning.

Av de opprinnelige arbeidsinnvandrerne har altså foreldre med indisk bakgrunn vesentlig høyere utdanning enn de andre arbeidsinnvandrerne. Det tyder på at det var en høy andel personer med middelklasse tilhørighet som utvandret fra India til Norge. Blant foreldre med pakistansk bakgrunn er det 16 prosent med høyere utdanning og nesten 50 prosent med videregående. Det var altså ikke bare fattige bønder som utvandret.

Vi antar at høy utdanning spiller sammen med hva foreldrene har fått til på boligmarkedet og at det påvirker barnas ambisjoner. Det betyr at vi forventer høyere eierandel, og lavere andel bosatt i ”innvandrersområder” blant foreldre med indisk bakgrunn.

4.1.3 Inntektsnivå blant foreldrene

Foreldrenes inntekt er en indikator for om de har hatt økonomisk mulighet til å investere i eierbolig. Vi antar også at barn som vokser opp i eierbolig, kan ”arve” en preferanse for eierbolig når de skal etablere seg, fordi det er det de er vant til (Ruud 2001).

Vi har valgt å presentere fordelingen av inntekt i kumulativ prosent. Det betyr at prosentene for hvert inntektsnivå legges sammen opp til 100. Når inntektsfordelingen vises ved hjelp av kumulativ prosent, betyr det at de gruppene som har lave prosentener ved de lave inntektsintervallene, har en gunstigere fordeling enn de gruppene som har høye prosentener i de lave inntektsintervallene. Vi har markert det prosent tallet som ligger nærmest 50 prosent for hver gruppe. Det tydeliggjør f.eks. at det er nesten 60 prosent av foreldrene med marokkansk bakgrunn som tjener 2-300 000 eller mindre. Blant foreldre av indisk bakgrunn er det derimot 56 prosent som tjener 4-500 000 eller mindre. Gjennomsnittsinntekten i denne gruppen ligger dermed rundt 200 000 over gjennomsnittsinntekten blant foreldre med marokkansk bakgrunn. Blant foreldre av marokkansk bakgrunn er det ingen som tjener mer enn 6-700.000, mens 20 prosent av foreldre med indisk bakgrunn tjener mer enn 6-700 000, i følge ligningsdata fra 2004.

Tabell 4.3 *Fordeling av samlet inntekt til foreldrene til etterkommere, etter landbakgrunn. Kumulativ prosent.*

	Landbakgrunn						
	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile	Sverige Danmark
Foreldrenes samlete inntekt							
Under 100.000	5	5	3	4	3	2	2
100.000-200.000	27	23	15	23	23	17	19
200.001-300.000	53	59	31	46	41	43	37
300.001-400.000	73	84	42	67	56	63	54
400.001-500.000	87	94	56	80	73	75	65
500.001-600.000	94	97	69	89	85	88	74
600.000-700.000	98	100	79	93	93	95	79
700.001-800.000	100		87	95	96	98	85
800.001-900.000			92	96	98	100	88
900.001-1000.000			93	97	98		90
Over 1 million			100	100	100		100
I alt	100	100	100	100	100	100	100

Kilde: Ligningsdata 2004.

Også blant foreldre av pakistansk og vietnamesisk bakgrunn er det noen få som tjener opp mot en million. Det er foreldre fra Marokko, Tyrkia og Chile som har størst andeler som tjener minst.

Dersom inntekt er det som betyr mest for hvorvidt man kjøper bolig, skal vi finne høyest eierandel blant foreldre med indisk bakgrunn og lavest blant foreldre med marokkansk bakgrunn.

4.2 Hvordan bor foreldrene

Tre dimensjoner ved oppnådd boligstandard trekkes frem ved foreldrene. Det dreier seg om eierskap og om de bor i blokk.

Norge er et eierland. 84 prosent av nordmenn uten innvandrerbakgrunn eide egen bolig i 2004, i følge levekårsundersøkelsen (Statistisk sentralbyrå 2004). Innvandrerne har tatt til seg denne boformen. I følge Levekårsundersøkelsen fra 2005/2006 blant 10 innvandrergrupper, eide i gjennomsnitt 63 prosent egen bolig.⁶

⁶ Levekårsundersøkelsen blant 10 innvandrergrupper 2005/2006 skiller ikke på alder i forhold til å eie. Bare fire av gruppene er sammenfallende med de som er inkludert i vår undersøkelse av etterkommere.

Dette er økning på 9 prosentpoeng siden forrige levekårsundersøkelse i 1996 (Blom og Henriksen 2008). I levekårsundersøkelsen inngår både relativt nyankomne grupper som somaliere og irakere, og grupper som har lang botid. Eierandelen er høy sammenlignet med andre europeiske land (Skifter Andersen 2006, Magnusson og Turner 2008).

Alle foreldrene til etterkommerne har lang botid og en skulle derfor forvente en relativt høy eierandel.

Tabell 4.4 *Foreldre til etterkommere. Eierskap til egen bolig etter landbakgrunn. Prosent. Folke- og boligtellingsen 2001.*

Eie	Landbakgrunn						
	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile	Sverige Danmark
Ja	69	56	80	70	73	61	84
Nei	31	44	20	30	27	39	16
I alt	100	100	100	100	100	100	100

Kilde: Folke- og boligtellingsen 2001.

Tabellen viser relativt høy eierandel. Bare to av gruppene har lavere eierandel enn gjennomsnittet for innvandrerbefolkningen som kom frem i levekårsundersøkelsen. Dette gjelder foreldre med marokkansk og chilensk bakgrunn. Foreldre med svensk og dansk bakgrunn skiller seg ikke fra hele befolkningen som helhet og har akkurat samme eierandel som kom frem i Levekårsundersøkelsen i 2004. I de andre gruppene er eierandelen noe lavere, men likevel høy. Blant foreldre med indisk, vietnamesisk og pakistansk bakgrunn er det mellom 80 og 70 prosent som eier egen bolig. Dette samsvarer med at det var disse tre gruppene som hadde høyest inntekt. Eierandelen er lavest blant foreldre med marokkansk bakgrunn, 56 prosent. Denne gruppen hadde også lavest inntekt. Foreldre med chilensk og tyrkisk bakgrunn befinner seg i en mellomkategori, mellom 70 og 60 prosent er boligeiere.

At så stor andel av foreldrene eier egen bolig skyldes antakelig at hoveddelen av boligmarkedet i Norge består av eierboliger. Foreldrene har erfart at eierbolig gir større økonomisk og sosial trygghet, og større forutsigbarhet enn leiebølig. Det kan være hovedårsak til at de har anstrengt seg for å kjøpe bolig, innenfor sitt økonomiske handlingsrom.

En annen måte å vurdere boligresultat er å se på hvorvidt foreldrene bor i blokk/bygård eller småhus. De aller fleste bor urbant, noe som gir stor sannsynlighet for å bo i blokk. Andelen flerfamiliehus, eller blokker er høyere i urbane strøk enn i andre typer boligområder. Tabell 3.3. foran viste at halvparten av innvandrerbefolkningen med de seks aktuelle bakgrunnene bodde i Oslo i 2006. I tillegg bor noen også i andre byer. Dette kommer vi tilbake til i kapittel 6 og 7.

Tabell 4.5 *Foreldrene til etterkommere etter landbakgrunn bosatt i småhus eller blokk/ bygård. Prosent. Folke- og boligtellingsen 2001.*

	Landbakgrunn						Sverige Danmark
	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile	
Småhus	37	15	72	43	71	59	84
Blokk/ bygård	63	85	28	57	29	41	16
I alt	100	100	100	100	100	100	100

Kilde: Folke- og boligtellingsen 2001. Alt som ikke er blokk/bygård har vi klassifisert som småhus.

Tabellen over viser at rundt 70 prosent av foreldre med indisk og vietnamesisk bakgrunn bor i småhus. Blant foreldre av marokkansk bakgrunn bor derimot 85 prosent i blokk / bygård. Sammen med relativ lav eierandel i denne gruppen (i forhold til eierandel blant innvandrere i Norge), er det sannsynlig at mange av dem som bor i blokk/bygård er leietakere. Å bo i småhus i urbane områder koster mer enn å bo i småhus i mindre urbane områder.

Det er sannsynlig at foreldrenes sosiale identitet, ambisjoner for livet i Norge, og hvordan de har lyktes på boligmarkedet, vil påvirke etterkommernes ambisjoner om ønsket bosituasjon. Det kan imidlertid hende at majoriteten av etterkommerne er for unge til at de foreløpig har kunnet realisere sine boligambisjoner.

5 Hva har etterkommerne oppnådd på boligmarkedet?

Hva har så etterkommerne fått til boligmarkedet? Har de flyttet for seg selv, eller bor de fortsatt hjemme hos foreldrene? Eier de egen bolig? Hva slags hus de bor i, og bor de romslig eller er trangt? Har de skaffet seg fritidsbolig, i Norge eller i utlandet? Svar på denne type spørsmål kan gi indikasjon på hvorvidt etterkommerne ser ut til å bli inkludert eller ekskludert i boligmarkedet. Vi vil hele tiden sammenligne de seks utvalgte landbakgrunnene med hverandre og i forhold til kontrollgruppen.

5.1 Hjemme eller borte?

Det første spørsmålet er om etterkommerne har flyttet hjemmefra og etablert seg i egen bolig, eller om de deler bolig med foreldrene. Når unge voksne flytter hjemmefra vil avhenge av livssituasjon, om unge voksne holder på med aktiviteter som utdanning eller arbeid i samme kommune eller region som foreldrene, og om hvor romslig foreldrenes bolig er. Dessuten vil det handle om økonomi og hvorvidt unge voksne og foreldre ønsker å bo sammen. Slike ønsker kan følge tradisjoner i det enkelte etniske miljø, eller de kan være helt pragmatiske.

Levekårsundersøkelsene fra 2004 og 2005/2006 viser at det er flere blant etterkommere av innvandrere enn blant samme aldersgruppe i hele befolkningen som deler husholdning med foreldrene (Løwe 2008).⁷ Halvparten av unge voksne etterkommere i aldersgruppen

⁷ Levekårsundersøkelsen 2004 (hele befolkningen) og Levekårsundersøkelsen blant 10 innvandregrupper 2005/2006 som omfatter tre grupper av etterkommere, pakistanere, tyrkere og vietnamesere. Begge Statistisk sentralbyrå.

20 -25 år bor sammen med foreldre, mens bare drøye 20 prosent av alle i denne aldersgruppen i Norge bor hjemme. Dette kan skyldes at det i mange kulturer er tradisjon for å bo hjemme til man gifter seg. I noen kulturer er det også tradisjon at et eller flere av barna forsetter å dele bolig med foreldre etter at de er gift. Å flytte hjemmefra som ung voksen, som singel eller par, er en særlig utviklet livsform i vestlig kultur. Dette henger blant annet sammen med lange utdanningsløp, dyrking av ung livsstil og senere familie etablering.

I rapporten kalles de som deler bolig med foreldre for hjemmeboende. De som har etablert egen husholdning i en annen bolig enn foreldrenes blir kalt for borteboere, selv om de selvsagt som oftest bor hjemme hos seg selv.

Blant de seks utvalgte landgruppene og blant kontrollgruppen er det til sammen 52 prosent som bor hjemme, i aldersgruppen 18 – 40 år. Dette er samme andel som levekårsundersøkelsen fant blant unge voksne med tyrkisk, pakistansk og vietnamesisk bakgrunn i aldersgruppen 20 – 25 år. Andelen svensker og dansker som bor hjemme tilsvarer også alle unge i Norge fra Levekårsundersøkelsen i 2004.

Tabell 5.1 *Etterkommere etter landbakgrunn. Hjemmeboende og borteboende. 2006.*

	Landbakgrunn						Sverige
	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile	Danmark
Borteboende	47	50	36	42	36	39	80
Hjemmeboende	53	50	64	58	64	61	20
I alt	100	100	100	100	100	100	100

Tabellen over viser at andelene som bor hjemme varierer mellom 50 og 64 prosent i de seks fokusgruppene. Det er høyest andel etterkommere med vietnamesisk bakgrunn som bor hjemme, 64 prosent, og lavest andel blant etterkommere med marokkansk bakgrunn, 50 prosent.

Tabell 5.2 *Hjemmeboende etterkommere etter landbakgrunn. Prosent som er født i Norge eller innvandret før fylte 5 år.*

Hjemmeboere	Landbakgrunn						Sverige Danmark
	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile	
Innvandret	47	36	44	48	55	64	22
Født i Norge	58	57	71	63	73	60	18

Tabellen over viser at det en høyere andel som deler bolig med foreldrene blant etterkommere som er født i Norge, enn blant dem som er innvandret før de fylte 5 år. Unntaket er etterkommere med chilensk og nordisk bakgrunn hvor det er noen flere hjemmeboere blant innvandrete etterkommere. Hva dette betyr i forhold til å bo godt er usikkert. Uansett om etterkommerne er født i Norge eller innvandret er det en høy andel som deler bolig med foreldrene, sammenlignet med etterkommere med nordisk bakgrunn.

Å bo sammen med foreldre kan variere med alder og sivilstand. For de fleste vil det dreie seg om en overgangsfase. Men, for noen kan det være en ønsket boform å bo i flerfamiliehusholdninger.

I tabellen under viser vi fordelingen av hjemmeboende og borteboende etterkommere etter alder.

Tabell 5.3 *Fordeling av etterkommere etter landbakgrunn, alder og om de er hjemme- eller borteboende*

Landbakgrunn		Aldersgrupper			
		18-25 år	26-30 år	31-35 år	36-40 år
Sverige	Borteboer	28	61	86	92
	Hjemmeboer	72	39	14	8
	Sum	100	100	100	100
Tyrkia	Borteboer	26	57	83	87
	Hjemmeboer	74	43	17	13
	Sum	100	100	100	100
Marokko	Borteboer	32	58	73	67
	Hjemmeboer	68	42	27	33
	Sum	100	100	100	100
India	Borteboer	20	28	70	86
	Hjemmeboer	80	72	30	14
	Sum	100	100	100	100
Pakistan	Borteboer	23	45	71	90
	Hjemmeboer	77	55	29	10
	Sum	100	100	100	100
Vietnam	Borteboer	26	43	66	0
	Hjemmeboer	74	57	34	0
	Sum	100	100	100	0
Chile	Borteboer	25	61	74	87
	Hjemmeboer	75	39	26	13
	Sum	100	100	100	100

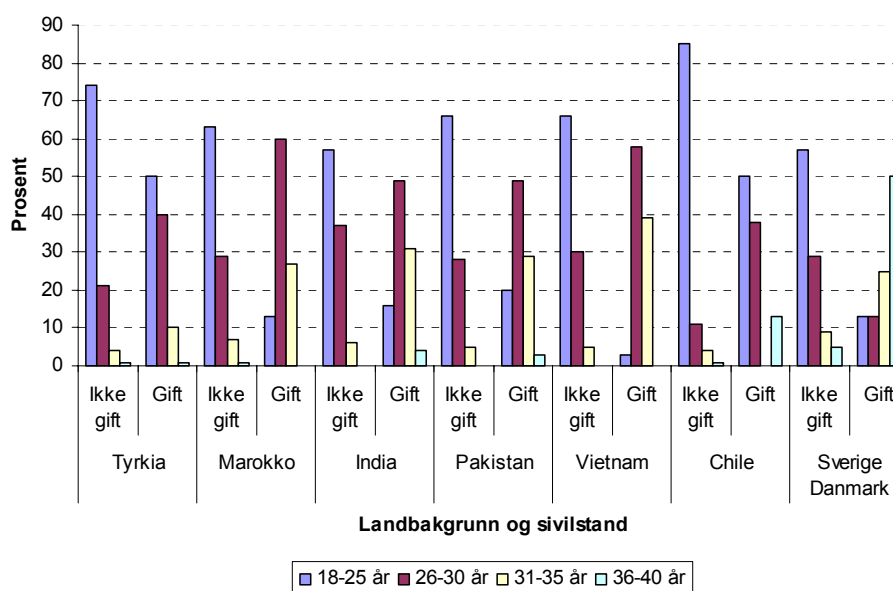
Ikke overraskende er hovedmønsteret at andelen hjemmeboende er størst blant de yngste og andelen borteboere høyest blant de eldste. I den yngste aldersgruppen varierer andelen borteboere mellom 23 prosent (pakistanere) og 32 prosent (marokkanere). Svenskene og danskene skiller seg ikke ut. I den eldste aldersgruppen varierer andelen borteboere mellom 67 prosent (marokkanere) og 92 prosent (svensker og dansker). I de andre gruppene er andelen som har flyttet hjemmefra nesten like høy som blant svensker og dansker. At en relativt sett stor andel marokkanere er hjemmeboende i den eldste aldersgruppen kan skyldes at det er en ønsket boform, at etterkommerne tar seg av sine foreldre, eller at de deler bolig på grunn av svak økonomi.

Etterkommere av indisk bakgrunn skiller seg ut ved å ha en lavere andel borteboere i aldersgruppen 26 – 30 år, enn alle de andre gruppene. Etterkommere av indisk bakgrunn blir altså boende lenger hjemme før de flytter ut. Dette kan skyldes økonomiske årsaker, f.eks. at de slipper, eller kan ha redusert studielån. Eller det kan skyldes at foreldrene har god plass og at barna trives hjemme.

5.1.1 Gifte etterkommere flytter hjemmefra, men ikke med en gang

I den norske befolkningen er det alminnelig å etablere seg i egen bolig når man kommer i 20-årene og når man gifter seg. Er det like vanlig for etterkommere av pakistansk og andre bakgrunner, eller fortsetter etterkommere å bo hjemme etter at de er gift?

Figur 5.1 *Hjemmeboende etterkommere etter landbakgrunn og sivilstand. 2006*

I alle gruppene er hovedbildet at det er de yngste ugifte som oftest bor hjemme. Andelen som bor hjemme blant ikke gifte reduseres med alder. Ugifte etterkommere av indisk bakgrunn har den høyeste andelen hjemmeboende i aldersgruppen 26 – 30 år.

Når det gjelder gifte etterkommere er det aldersgruppen 26-30 år som oftest bor hjemme. Mellom 60 og 40 prosent av hjemmeboende gifte er i denne aldersgruppen. Dette kan skyldes at 26 – 30 år er giftealder. Bare blant gifte etterkommere av tyrkisk og chilensk bakgrunn er andelen gifte størst blant de yngste. Andelen hjemmeboende gifte reduseres betydelig når etterkommerne blir 30 år og eldre. En forklaring på høy andel gifte som bor hjemme rett etter at de er gift, kan være at ektefellen er innvandrer, og at husholdet derfor bare har en inntekt i etableringsfasen. Ved å begynne ekteskapet hos foreldrene til etterkommeren blir dessuten ektefellen raskt integrert i familienettverket. Ved hjelp av dette nettverket kan vedkommende få bred innføring i forhold som har betydning for livet i Norge, sett med den norskboende familien øyne. Ved å utsette etableringen i egen bolig, kan også ektefellen medvirke i og ha innflytelse på boligvalget.

Et annet moment knyttet til hjemmeboenhet er at det er forskjellige tradisjoner i forhold til når og hvorfor en ev. flytter hjemmefra. Både skikker og praktiske muligheter i Norge spiller inn. I en tidligere studie kom det for eksempel frem blant en del somaliere at miljøet hadde tatt til seg at ungdom i Norge flyttet hjemmefra når de ble 18 år og myndige. For store familier kunne det være en løsning på trangboddhet. Men, det betydde samtidig at noen av de unge utflytterne ikke hadde noe å flytte til. Blant noen andre somaliere kom det frem strategier hvor familiens medlemmer så fordeler for både etterkommere og foreldregenerasjonen ved å bo sammen. Det bidro til å redusere utgifter og gjorde det mulig å studere uten studielån. I noen pakistanske familier kom det frem at familien, bestående av foreldre og barn, sammen arbeidet for å skaffe familiemedlemmene bolig uten for mye lån. Det betydde at etterkommere bodde hjemme i noe tid etter at de hadde etablert seg i arbeidsmarkedet og fått egen inntekt (Søholt 2007).

5.2 Eie eller leie?

Mellom 50 og 35 prosent av etterkommerne i de forskjellige landgruppene har flyttet hjemmefra. Men hva har de flyttet til? Eier de sin egen bolig eller er de leietakere? Norsk boligpolitikk er fokusert på at folk flest skal eie egen bolig. Det bygger på en antakelse om at det å eie egen bolig i større grad enn å leie, bidrar

til at den enkelte familie og det enkelte hushold kan bo ”godt og trygt”, som er det sentrale boligmålet i den siste boligmeldingen.⁸ I denne undersøkelsen er det derfor vesentlig å finne ut av om etterkommerne følger den boligpolitiske oppfordringen og kjøper sin egen bolig. På den annen side er etterkommerne så unge at man ikke kan forvente at de allerede har etablert seg i eid bolig.

Data om hvorvidt etterkommerne eier egen bolig er hentet fra ligningsopplysningene fra 2004. Ca. 3500 av etterkommerne er gift. Vi har bare opplysninger om etterkommeren selv er registrert som boligeier i ligningsdataene. Dersom ektefellen står som eneeier, har vi ikke opplysninger om dette, unntatt når ektefellen selv er etterkommer. Denne type etterkommerhushold er dermed ikke registrert som boligeiere. Det betyr at det kan være noe underreportering av andel etterkommerhushold som eier egen bolig. På den annen side er det mest sannsynlig at herboende ektefelle er registrert som boligeier, siden det er mest sannsynlig at denne ektefellen er etablert i arbeidsmarkedet. Ettersom innvandrete ektefeller opparbeider botid og tilknytning til arbeidslivet vil det være sannsynlig at vedkommende blir deleier til felles bolig.

I undersøkelsen regnes både borettslavere og selveiere som eiere av egen bolig, slik at disse to kategoriene i ligningsdataene er slått sammen. De som ikke er registrert som boligeiere omtales som leietakere.

Tabell 5.4 *Andel etterkommere som eier egen bolig, etter landbakgrunn. Bare de som har flyttet hjemmefra.*

Selveid bolig	Landbakgrunn						
	Danmark Sverige	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile
Ja	27	22	12	14	17	7	7
Nei	73	78	88	86	83	93	93
Sum	100	100	100	100	100	100	100

Kilde: Ligningsdata 2004.

Tabellen over viser at andelen som eier bolig i de forskjellige gruppene varierer. Det er høyest andel boligeiere blant svensker, dansker (27 prosent), dernest blant etterkommere av tyrkisk

⁸ St.meld. nr. 23 (2003-2004). Om boligpolitikken.

bakgrunn (22 prosent). Blant etterkommere av vietnamesisk og chilensk bakgrunn er det bare 7 prosent som eier egen bolig. Det kan bl.a. skyldes at de fleste i disse gruppene er yngre enn 30 år.

Tabell 5.5 *Etterkommere som eier egen bolig etter landbakgrunn. Prosent eiere blant etterkommere født i Norge eller innvandret før de fylte 5 år.*

Selveid bolig	Landbakgrunn						Sverige
	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile	Danmark
Innvandret	27	23	32	22	12	7	39
Født i Norge	19	9	10	15	2	7	48

Kilde: Ligningsdata 2004.

I tabellen over kommer det frem at for fem av seks grupper er det en større andel som eier egen bolig blant etterkommere som innvandret før de fylte 5 år, enn blant de som er født i Norge. Unntaket er etterkommere av svensk og dansk bakgrunn. For etterkommere av chilensk bakgrunn er det ingen forskjell.

Det er mer sannsynlig at eldre etterkommere eier egen bolig enn yngre, ganske enkelt fordi det er mer sannsynlig at de har høyere inntekt, mer oppspart kapital og større behov for å slå seg til ro i boligmarkedet. Tabellene 4.1 og 4.2 viser derfor andel som eier egen bolig blant etterkommere over og under 30 år.

Tabell 5.6 *Andel som eier egen bolig blant etterkommere under 30 år og som ikke bor hos foreldrene, fordelt etter landbakgrunn.*

Selveid bolig	Landbakgrunn						
	Danmark Sverige	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile
Ja	8	32	8	13	16	8	7
Nei	92	68	92	88	84	92	93
Sum	100	100	100	100	100	100	100

Kilde: Ligningsdata 2004.

Tabellen over viser at blant etterkommere under 30 år er det etterkommere av tyrkisk bakgrunn som har den markert høyeste eierandelen. En tredel i denne gruppen eier egen bolig. Andelen etterkommere av tyrkisk bakgrunn eier dobbelt så ofte egen bolig som etterkommere av pakistansk bakgrunn, som igjen eier dobbelt

så ofte som alle de andre gruppene, inkludert den nordiske kontrollgruppen. At det er så høy andel unge tyrkere som eier egen bolig kan skyldes at halvparten, i følge Levekårsundersøkelsen, har tatt yrkesrettet utdanning, noe som medfører tidlig etablering i arbeidsmarkedet og dermed inntekt (Løwe 2008).

Tabell 5.7 *Andel borteboende boligeiere blant etterkommere over 30, etter landbakgrunn.*

Selveid bolig	Landbakgrunn						
	Danmark Sverige	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile
Ja	60	54	42	56	48	37	35
Nei	41	46	58	44	52	63	65
Sum	100	100	100	100	100	100	100

Kilde: Ligningsdata 2004.

Når det gjelder eiendomsforhold blant etterkommere over 30 år, har bildet endret seg. Eierandelen i alle gruppene steget mellom 4 og 7-8 ganger for alle grupper unntatt etterkommere av tyrkisk bakgrunn, som hadde høy andel boligeie også for dem under 30 år. Det betyr at etablering i eiermarkedet i hovedsak skjer etter 30-års alder. Etterkommere av tyrkisk bakgrunn starter derimot etablering i eiermarkedet før de blir 30 år.

Blant de over 30 år, er det kontrollgruppen, svensker og dansker som har høyest eierandel, hele 60 prosent. Deretter følger etterkommere av indisk bakgrunn, etterfulgt av etterkommere av tyrkisk bakgrunn. Etterkommere av chilensk bakgrunn har lavest eierandel.

At andelen som eier egen bolig uavhengig av alder er lavere enn andelene boligeiere over 30 år, skyldes at det er få etterkommere mellom 30 og 40 år. Mellom 75 og 90 prosent av etterkommerne er yngre. I kontrollgruppen er andelen etterkommere over 30 år 24 prosent. For de andre gruppene varierer aldersgruppen over 30 år med mellom 23 prosent for etterkommere av indisk bakgrunn og 11 prosent for etterkommere av vietnamesisk bakgrunn. Ingen etterkommere av vietnamesisk bakgrunn var eldre enn 35 år i 2006 (Se tab. 3.6). Fordi de fleste gruppene, bortsett fra etterkommere av pakistansk bakgrunn, omfatter relativt få personer gir andelene av boligeiere i de eldste aldersgruppene lite utslag på eierandelen

uavhengig av alder. Gruppene er dessuten redusert siden det her bare dreier seg om de som har flyttet hjemmefra og har etablert seg på egenhånd.

Det vesentlige med aldersfordelingen er å vise endring i eierandel som følge av økende alder. Økende eierandel med økende alder kan tyde på at etterkommere oppfatter eierbolig som en måte å skaffe seg en trygg og forutsigbar boligsituasjon på. Investering i eid bolig kan også tolkes som et tegn på tilhørighet til Norge. Dessuten er det langt mer å velge i mellom i eiermarkedet enn i leiemarkedet.

5.3 Blokk eller småhus?

I tillegg til eierforhold til egen bolig, kan type hus man bor i ha betydning for boligkvalitet. Med dagens generelt høye boligstandard, er det likevel kanskje snarere et uttrykk for preferanser, livsfase, livsstil og hva slags boliger som er tilgjengelige i det området man ønsker å bo. Dessuten vil det være mange som verken har lyst, evner eller tid til å bo i småhus fordi det forutsetter individuelt ansvar for jevnlig vedlikehold av hus og eiendom. Mens det tidligere kanskje var slik at blokk var et steg i boligkarrieren på vei til småhus, kan det i dag se ut til å være en ønsket måte å bo på. Andelen unge eldre og eldre som flytter fra småhus til blokk er et uttrykk for dette. Dersom man ønsker å bo sentralt i f.eks. Oslo, vil det være få småhus å velge i. Og omvendt, bor man utenfor de sentrale storbyområdene, vil småhus ofte være like, eller mer tilgjengelig enn leilighet i blokk. Likevel, det vil som oftest koste mer å kjøpe eller leie småhus, enn leilighet i blokk eller bygård.

Tabell 5.8 *Andel etterkommere som har flyttet hjemmefra og bor i blokk/bygård.*

Blokk / bygård	Landbakgrunn						
	Danmark Sverige	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile
Ja	32	61	78	37	66	39	43
Nei	68	39	22	63	34	61	57
I alt	100	100	100	100	100	100	100

Tabellen over viser stor variasjon i andelen som bor i blokk eller bygård. Mens bare en av tre i kontrollgruppen bor i blokk, bor mer enn tre av fire etterkommere med marokkansk bakgrunn i blokk. Blant etterkommere av pakistansk og tyrkisk bakgrunn bor rundt to av tre i blokk. Etterkommere med bakgrunn fra India, Vietnam og Chile har derimot et mønster som ligner mer på kontrollgruppens. Dette kan bl.a. forklares med bosted. Det kommer vi tilbake til i kapitlene 6, 7 og 8.

I tabellen nedenfor er spørsmålet om andelen som bor i blokk varierer med alder? En skulle forvente at det er flere blant de yngste som bor i blokk enn blant de eldste.

Tabell 5.9 *Andel etterkommere som har flyttet hjemmefra og bor i blokk/bygård. Etter landbakgrunn og alder. 2005.*⁹

	Landbakgrunn						
	Danmark Sverige	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile
Alder:							
Alle u- avhengig av alder	32	61	78	37	66	39	43
Under 30 år	30	63	75	27	66	36	40
Over 30 år	33	56	84	43	65	50	39

Tabellen bekrefter ikke antakelsen om at det burde være en høyre andel som bor i blokk blant de yngste enn blant de eldste. Det er tvert om, andelen som bor i blokk øker med alder. Bare blant etterkommere av tyrkisk bakgrunn er noen få flere som bor i blokk blant de yngste. For etterkommere av pakistansk og chilensk bakgrunn er det ingen forskjell. For de andre gruppene er derimot andelen som bor i blokk høyere blant dem som er mellom 30 og 40 år. Dette gjelder også for etterkommere med nordisk bakgrunn.

Mønsteret kan forklares med hvorvidt etterkommerne eier den boligen de bor i. De to neste tabellene viser andel etterkommere

⁹ Tabellen er satt sammen av tre tabeller. Første rad er andel av alle som bor i blokk. Neste rad er andel av alle under 30 år som bor i blokk og siste rad er andel av alle over 30 år som bor i blokk.

som har flyttet hjemmefra, andel som bor i blokk og andel som eier egen bolig, etter landbakgrunn og alder.

Tabell 5.10 *Etterkommere 18-30 år etter landbakgrunn. Andel som bor i blokk og andel som eier egen bolig.*

	Landbakgrunn						
	Sverige Danmark	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile
Andel som bor i blokk	26	63	75	27	66	36	40
Andel som eier	17	41	13	29	24	14	17

Tabell 5.11 *Etterkommere 31 – 40 år etter landbakgrunn. Andel som bor i blokk og andel som eier egen bolig.*

	Landbakgrunn						
	Sverige Danmark	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile
Andel som bor i blokk	19	56	84	43	65	50	39
Andel som eier	50	60	49	63	53	40	43

De to tabellene over viser at de eldste etterkommerne eier oftere egen bolig enn de yngre, samtidig som de bor oftere i blokk. At de bor oftere i blokk kan skyldes at det er billigere å kjøpe leilighet i blokk / bygård enn småhus. At det er relativt høye andeler blant de yngste som ikke bor i blokk, men derimot i småhus, kan skyldes leiemarkedet. En stor andel av leiemarkedet består av utleie av hybler og sokkelboliger i småhus. Det er etterkommere fra innvandrergupper som har høy andel i Oslo, hvor det også er høyest andel som bor i blokk, enten de eier egen bolig eller leier. Dette gjelder etterkommere fra Pakistan og Marokko. Det samme gjelder etterkommere fra Tyrkia.

5.4 Trangt eller romslig?

Et mål på tilfredsstillende boforhold er om husholdet har nok plass i den boligen de bor. Hvorvidt et hushold har tilstrekkelig plass, beror selvsagt på husholdets subjektive vurdering. For å kunne sammenligne, har vi likevel vurdert at hushold som har et rom eller mer pr. person bor tilfredsstillende.¹⁰ De som har mindre enn et rom pr. person bor trangt. Jo flere personer pr. rom, jo mer trangbodd er husholdet. Mange om plassen, og særlig hvis boligen samtidig er liten, har bl. a. betydning for barn og unges muligheter til å gjøre lekser og for familiemedlemmenes mulighet til privat liv (Søholt 2001, 2007).

Tabell 5.12 *Andel trangbodde blant etterkommere etter landbakgrunn og om de bor hjemme eller har flyttet. Prosent.*

		Antall personer pr. rom						
		Ikke trangbodd 1 eller færre personer	1- 1.5	1.6 -2	2- 2.5	2.6 -3	Flere enn 3	
Tyrkia	Borteboer	74	15	7	0	3	1	100
	Hjemmeboer	40	32	18	5	2	3	100
Marokko	Borteboer	69	15	11	1	1	3	100
	Hjemmeboer	20	31	23	11	8	7	100
India	Borteboer	82	12	6	-	-	0	100
	Hjemmeboer	69	20	7	2	1	2	100
Pakistan	Borteboer	67	18	10	2	2	2	100
	Hjemmeboer	32	34	19	6	3	6	100
Vietnam	Borteboer	81	10	8	-	1	0	100
	Hjemmeboer	50	34	11	2	1	3	100
Chile	Borteboer	88	6	5	-	1	-	100
	Hjemmeboer	63	21	9	2	2	3	100
Sverige	Borteboer	90	7	2	0	0	0	100
Danmark	Hjemmeboer	87	8	3	1	1	1	100

Kilde: GAB registeret 2005 og Familie- og husholdstatistikken 2005.

De som bor en eller færre personer pr. rom er ikke trangbodde. Tabellen viser at de fleste ikke er trangbodde, men at de som bor hjemme bor trangere enn de som har flyttet.

¹⁰ Rom er lik beboelsesrom; dvs. ikke kjøkken, bad og gang/entre.

Blant svensker og dansker betyr det lite for trangboddhet om man har flyttet hjemmefra eller ikke. I denne gruppen bor bare en av ti trangt. Det er litt romsligere enn for gjennomsnittet av hele befolkningen hvor 12 prosent bor trangt (Statistisk sentralbyrå 2004).

Blant etterkommere som fortsatt bor hjemme er det mellom 20 (marokkanere) og 69 prosent (indiere) som bor romslig, eller ikke trangt. Det betyr at det er 80 prosent av hjemmeboende etterkommere med marokkansk bakgrunn som bor i boliger med mer enn en person pr. rom. Denne gruppen bor trangest. 25 prosent av hjemmeboende etterkommere av marokkansk bakgrunn bor i boliger med 2 eller flere personer pr. rom. Blant etterkommere av pakistansk bakgrunn er andelen 15 prosent, og blant etterkommere av tyrkisk bakgrunn 8 prosent.

Blant de som har flyttet hjemmefra er det flest etterkommere av chilensk bakgrunn som ikke bor trangt, etterfulgt av etterkommere av indisk og vietnamesisk bakgrunn. Etterkommere av chilensk bakgrunn bor like sjelden trangt som gjennomsnittet i hele befolkningen. Blant borteboere er det etterkommere av pakistansk, marokkansk og tyrkisk bakgrunn som bor trangest. I alle disse tre gruppene er det en liten andel hushold med opptil tre personer pr. rom.

Tabell 5.13 *Trangboddhet blant etterkommere født i Norge og innvandret før fylte 5 år. Etter landbakgrunn.*

	Landbakgrunn						Sverige
	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile	Danmark
Innvandret	32	34	23	40	30	23	9
Født i Norge	38	41	21	42	36	19	9

Blant etterkommere av svensk og dansk bakgrunn betyr det ingenting om man er født i Norge eller innvandret før fylte 5 år for trangboddhet. Innvandrete etterkommere med tyrkisk, marokkansk, pakistansk og vietnamesisk bakgrunn bor derimot noe mindre trangt enn etterkommere med samme landbakgrunn som er født i Norge. Blant etterkommere av indisk og chilensk bakgrunn er det omvendt. Forskjellene er imidlertid små.

Trangboddheten blant etterkommerne bekreftes av en annen studie av trangboddhet, basert på Folke- og bolig tellingen fra 2001. Her dokumenteres det at det er vesentlig større sjanse for at hushold med ikke-vestlig bakgrunn vil bo i små boliger enn andre. Dette gjelder i sær for boliger under 30 m² og for boliger mellom 30 og 39 m² (Juvkam 2009).

5.5 Flytting

De fleste flytter noen ganger i livet. I følge bo- og flyttemotivundersøkelsen flytter folk på grunn av arbeid, sted eller miljø, bolig, familie, helse og utdanning (Sør lie 2009). Undersøkelser blant innbyggere med innvandrerbakgrunn har vist at flyktninger med kort botid flytter ofte, og ofte mellom kommuner (Danielsen og Gulbrandsen 2008; Søholt 2007). For innbyggere med innvandrerbakgrunn som flytter ofte innen samme kommune, kan flyttingen være et tegn på at man bor dårlig og har dårlige kontraktsforhold. Dette har kommet frem i tidligere studier av bl.a. somalieres og irakeres situasjon i boligmarkedet (Søholt 2007; Søholt og Astrup 2009). Registerdataene gir ikke opplysninger om hvorfor etterkommerne har flyttet, men om antall ganger.

Nedenfor presenteres en oversikt over hvor mange ganger etterkommerne har flyttet totalt i livet. Dersom svenskene og danskene tas som norm, har alle de andre gruppene, bortsett fra etterkommere med chilensk bakgrunn, flyttet sjeldnere enn etterkommere med svensk og dansk bakgrunn. Gjennomsnittet ligger på mellom 3 og 4 ganger i livsløpet. Etterkommere med chilensk bakgrunn har derimot flyttet oftere, over 5 ganger i gjennomsnitt. Dette skyldes at en av fire, eller 25 prosent av de chilenske etterkommerne har flyttet 8,5 eller flere ganger i livsløpet.

Tabell 5.14 *Etterkommere etter landbakgrunn. Andel som har flyttet mellom 1 – 8,5 ganger og mer.*

Antall flytting	Sverige Danmark		Tyrkia		Marokko		India		Pakistan		Vietnam		Chile	
1	11	0,11	10	0,10	11	0,11	17	0,17	8	0,08	9	0,09	6	0,06
2	18	0,36	20	0,40	19	0,38	25	0,50	19	0,38	21	0,42	11	0,22
3	17	0,51	20	0,60	16	0,48	20	0,60	19	0,57	19	0,57	13	0,39
4	14	0,56	15	0,60	14	0,56	13	0,52	16	0,56	16	0,56	15	0,60
5	12	0,60	12	0,60	12	0,60	9	0,45	13	0,65	12	0,60	10	0,50
6	8	0,48	7	0,42	9	0,54	6	0,36	9	0,54	9	0,54	11	0,66
7	6	0,42	4	0,28	6	0,36	5	0,35	6	0,42	5	0,35	9	0,63
8,5>	14	1,19	12	1,02	12	1,02	5	0,43	10	0,85	10	0,85	25	2,13
	100	4,23	100	4,02	100	4,05	100	3,38	100	4,05	100	3,98	100	5,19

Tabellen over viser at etterkommerne har flyttet overraskende få ganger i livsløpet. Når det gjelder barn av arbeidsinnvandrere kan dette skyldes at foreldrenes første boliger ikke ble registrert. De ble skaffet bolig av arbeidsgivere, ofte av svært dårlig kvalitet. I den første perioden flyttet mange mellom ulike boliger hvor de fremleide av arbeidsgiver, leide uten kontrakt osv. (Bø 1980, Søholt 2007). Det er antakelig slik at de først ble registrert på adresse når de etablerte seg i egne boliger, med kontrakt på eget navn. Barna kan også ha blitt født etter at foreldrene hadde etablert seg i boligmarkedet. At barn av vietnamesiske flyktninger også har flyttet sjelden kan bety at foreldrene har blitt boende i de kommunene, eller områdene av landet hvor de opprinnelig ble bosatt.

Fra registerdataene kommer det frem at 1158 etterkommere har flyttet fra foreldrene i løpet av 2005. Det utgjør ca. 10 prosent av etterkommerne. Dette er ikke overraskende gitt at etterkommerne er unge og i en etableringsfase i boligmarkedet.

5.6 Fritidsboliger

Etterkommerne er nordmenn med etnisk minoritetsbakgrunn. Mange faktorer spiller inn på hvorvidt og hva slags tilhørighet etterkommerne har til Norge og ev. til opphavslandet. En indikator på tilhørighet til Norge, er kjøp eller arv av fritidsbolig. Etterkommerne er unge, de fleste er mellom 18 og 30 år. Det er

tidlig i forhold til investering i fritidsbolig, uansett bakgrunn. Nordmenn uten innvandringsbakgrunn i samme aldersklasse, kan imidlertid ha arvet fritidsbolig. Det er mindre sannsynlig blant etterkommere av innvandrere og flyktninger.

Blant etterkommere under 30 år er ingen i fokusgruppene registrert med eiendom i utlandet. To prosent av etterkommere fra Sverige og Danmark har imidlertid bolig i utlandet.

En prosent av etterkommerne under 30 år innenfor hver landbakgrunn er imidlertid registrert med fritidseiendom i Norge. Unntaket er etterkommere med bakgrunn fra India og Vietnam hvor ingen av de unge har fritidseiendom, eller hytte i Norge.

Det er større sannsynlighet for at etterkommere over 30 år har investert i hytte i Norge. Tabellen under viser likevel at det er få som har gjort dette.

Tabell 5.15 *Fordeling av eierskap til fritidsbolig blant etterkommer over 30 år. Ligningsdata 2004.*

Fritids- bolig	Landbakgrunn						
	Danmark Sverige	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile
Ja	9	1	2	3	2	4	1
Nei	91	99	98	97	98	96	99
Sum	100	100	100	100	100	100	100

Tabellen over viser at mellom en og fire prosent av etterkommerne over 30 år i fokusgruppene har investert i fritidsbolig i Norge. Det er høyest andel etterkommere fra Vietnam som har investert i hytte. Andelen er likevel ikke høy, bare fire prosent. Blant etterkommere av indisk bakgrunn har 3 prosent skaffet seg hytte i Norge. At noen av etterkommerne i det hele tatt har investert i fritidsbolig kan både tyde på at de har kapitaloverskudd, og at de føler seg hjemme i Norge og ser på Norge som sitt fremtidsland. Hyttekjøp kan være et uttrykk for at en del av identiteten er knyttet til Norge. I tidligere intervjuer med arbeidsinnvandrere fra Pakistan kom det frem blant noen av de velstående at de vurderte å kjøpe hytte på fjellet når de ble pensjonister. Dette kom i tillegg til eie av hus i Pakistan (Søholt 2007).

5.7 Etterkommernes boligsituasjon sammenlignet med foreldrenes

Etterkommernes oppnådde boligsituasjon så langt, kan gi større mening om den belyses i forhold til hva foreldrene har oppnådd på boligmarkedet. Er det slik at innvandrere generelt integreres mer ettersom tiden går og flere generasjoner etablerer seg, eller er det slik at noen derimot snarere ekskluderes?

Tabellen nedenfor sammenligner eierandeler blant foreldre og etterkommere.

Tabell 5.16 *Andel som eier egen bolig etter landbakgrunn. Foreldre og etterkommere som har flyttet hjemmefra.*

	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile	Gjennomsnitt	Sverige Danmark
Foreldre	69	56	80	70	73	61	68	84
Etterkommere	22	12	14	17	7	7	13	27

Kilder: Folke- og boligtellingsen 2001 for foreldrene. Ligningsdata 2004 for etterkommer.

Det er ikke rimelig å forvente at etterkommere skal ha samme eierandeler som foreldrene, siden etterkommerne er unge og holder på med å etablere seg i boligmarkedet. Mellom 50 og 64 prosent bor fortsatt hjemme. Det er imidlertid verdt å legge merke til at mens foreldre av marokkansk bakgrunn har 12 prosent lavere eierandel enn gjennomsnittet for de seks foreldregruppene, så har etterkommere av marokkansk bakgrunn relativt sett høyere eierandel. Deres eierandel er bare en prosent lavere enn gjennomsnittet for alle etterkommere. Det er også verdt å legge merke til at mens foreldre av tyrkisk bakgrunn har gjennomsnittlig eierandel, så har etterkommerne høyest eierandel, og hele fem prosentpoeng høyere enn neste gruppe som er etterkommere av pakistansk bakgrunn. Foreldre av vietnamesisk bakgrunn har eierandel over gjennomsnittet, mens etterkommere har lavest eierandel, sammen med etterkommere av chilensk bakgrunn. Dette skyldes antakelig at etterkommere av vietnamesisk og chilensk bakgrunn er de aller yngste blant etterkommerne.

Et annet forhold som kan ha betydning for boligsituasjonen er om man bor i blokk/bygård eller i en eller annen form for småhus. Vanligvis er bolig i småhus dyrere enn leilighet, og småhus er ofte

romsligere. Men, de fleste boligene i blokker og bygårder har i dag god standard. Hvorvidt man bor i småhus eller i blokk handler mest om størrelse på boligen, bosted og bomiljø.

Fra tabellen under kan det virke som hva slags type hus man bor i går i arv over generasjonene. Der hvor det er en høy andel foreldre som bor i blokk/bygård, er det også en høy andel etterkommere som bor slik. Og omvendt, der en lav andel av foreldrene bor i blokk eller bygård, er det også en lav andel etterkommere som gjør det. Blant alle grupper er det likevel en høyere andel etterkommere som bor i blokk enn blant foreldrene. Unntaket er etterkommere av marokkansk bakgrunn. De bor sjeldnere i blokk enn foreldrene, men likevel oftere enn alle andre grupper av etterkommere.

Tabell 5.17 *Andel som bor i blokk/ bygård etter landbakgrunn. Foreldre og etterkommere som har flyttet hjemmefra.*

	Landbakgrunn						Gjennomsnitt	Sverige Danmark
	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile		
Foreldre	63	85	28	57	29	41	51	16
Etterkommer	61	78	37	66	39	43	54	32

Både etterkommere og foreldre i fokusgruppene bor mye oftere i blokk enn etterkommere og foreldre fra Sverige og Danmark. Foreldrene bor mellom 2 og 5 ganger oftere i blokk eller bygård enn foreldre med svensk og dansk bakgrunn. Blant etterkommerne er det liten forskjell mellom etterkommere fra India, Vietnam og Sverige og Danmark. De andre gruppene bor 2- 2,5 ganger så ofte i blokk som etterkommere med svensk og dansk bakgrunn. Etterkommere med svensk og dansk bakgrunn bor akkurat like ofte i blokk som hele befolkningen (Statistisk sentralbyrå 2004).

5.8 Oppsummering – integrert i boligmarkedet?

En av hovedproblemstillingene for denne undersøkelsen handler om hvorvidt etterkommerne er, eller ser ut til å være på vei til å bli integrert i boligmarkedet. Utgangspunktet for denne problemstillingen er målet i boligpolitikken om at alle skal ha en god og

trygg boligsituasjon. I siste boligmelding ble det argumentert for at en god og trygg bolig er en forutsetning for integrering og deltakelse i samfunnet, og for en anstendig menneskelig tilværelse.

God og trygg bolig handler om forutsigbarhet og kontroll over egen boligsituasjon, noe som lettere oppnås når man eier enn når man leier bolig. Dessuten handler det om at boligen fysisk passer til husholdet, f.eks. at den er stor nok.

I diskusjonen om å være integrert i boligmarkedet, legger vi vekt på å være integrert i *strukturene* i boligmarkedet. Det innebærer at en skjønner nok av hvordan boligmarkedet fungerer, til at en kan håndtere egen boligsituasjon på en måte som gavner en selv. F.eks. kan investering i eierbolig, for de som har økonomi til det, bidra til formuesakkumulering og på lang sikt arv. Dessuten bidrar det til at man selv bestemmer når og om man vil flytte. Det er ikke opp til utleier.

I store trekk er boligsituasjonen til etterkommerne preget av at de blir del av det alminnelige boligmarkedet, eiermarkedet, ettersom de flytter hjemmefra og ettersom de blir eldre. Et flertall bor i blokk eller bygård.

Trangboddhet reduseres med økende alder

Trangboddheten blir redusert med økende alder og når etterkommerne flytter hjemmefra. Det kan tyde på at etterkommere etter hvert får økonomi som gjør det mulig å ta hensyn til familjestørrelsen ved anskaffelse av bolig.

I alle grupper bor hjemmeboende trangere enn borteboere. En grunn kan være at en relativt stor andel gifte etterkommere bor hjemme. Utflyttingen skjer særlig i aldergruppen over 30 år. Både for hjemme- og borteboende bor etterkommere av marokkansk bakgrunn trangest. Sammen med etterkommere av pakistansk bakgrunn har de høyest andel hushold med 2 og 3 personer pr. rom. Trangboddheten blant etterkommerne er høyere enn for befolkningen ellers. Bare etterkommere med chilensk, indisk og vietnamesisk bakgrunn som har flyttet hjemmefra bor like romslig som befolkningen generelt.

Etterkommere venter med å flytte hjemmefra

En større andel enn svensker og dansker og befolkningen ellers, er hjemmeboende under 30 år. En årsak kan være manglende

økonomi til å etablere eget hushold. En annen at det er en foretrukket boform. Fordelen kan være at etterkommerne på den måten reduserer boutgifter i tidlig voksenalder, slik at de lettere kan spare for å etablere seg i eiermarkedet senere.

Innvandrete etterkommere har etablert seg raskere i egen bolig

Etterkommerne er enten født i Norge eller innvandret før de fylte 5 år. Når disse to gruppene sammenlignes i forhold til hva de har oppnådd på boligmarkedet, viser det seg at det er forskjeller. Etterkommere som har innvandret før de fylte 5 år bor sjeldnere hjemme, og de har en høyere andel som er blitt boligeiere. I fire av gruppene er det også en mindre andel som bor trangt. For de to andre gruppene er det omvendt, men forskjellene er små. For etterkommere av nordisk bakgrunn er det ingen forskjell. Vi har ingen umiddelbar forklaring på disse forskjellene. En spekulasjon kan være at innvandrete etterkommere har fått med seg en forståelse fra barndommen om at de er en selektert gruppe. At de har vært heldige som har fått komme til Norge og som har måttet anstrenge seg mer for å bli delaktige i barne- og ungdomsmiljø. De har opplevd brudd og bytte av miljø i ung alder, noe som kan ha styrket dem i å takle nye utfordringer.

Oppsummert; en relativt stor andel etterkommere bor hjemme i 20-årene, også etter at de er gift. Det bidrar til trangboddhet, men er på den annen side en måte å spare til boligkjøp. Av de som har flyttet er det en relativt høy andel som kjøper bolig, sammenlignet med etterkommere av svensk og dansk bakgrunn. Unntaket er de to gruppene av etterkommere som er yngst, chilenerne og vietnamesere. Etterkommerne følger foreldrene når det gjelder boligtype, men de avviker mindre fra etterkommere med svensk og dansk bakgrunn enn det foreldrene gjør. At etterkommere bor oftere i blokk enn etterkommere med svensk og dansk bakgrunn, kan skyldes at de oftere bor i urbane strøk. Det er tema for de neste kapitlene.

6 Bosettingsmønster blant etterkommerne - Norge

I dette kapitlet er tema bosettingsmønster blant etterkommerne. Det høres nøytralt ut. Det handler om hvorvidt etterkommere bosetter seg i områder hvor det bor mange med innvandrerbakgrunn fra før, om de bor i samme område som foreldrene, eller om de velger å bosette seg andre steder. Med annen terminologi handler dette om etterkommerne bidrar til å forsterke segregasjon, eller om de heller bidrar til desegregering og geografisk assimilering. Dersom de bidrar til å forsterke den geografiske segregasjonen, kan det enten bety at de bosetter seg i områder hvor det bor en høy andel andre med samme bakgrunn, eller i områder hvor befolkningen har mange og forskjellige innvandrerbakgrunner. Det kritiske i forhold til bosettingsmønster er ikke det geografiske mønsteret i seg, men hvorvidt majoritets- og minoritetsbefolkningen blir sosialt integrert ved at de bor i samme områder, går på samme skoler og utdanningsinstitusjoner, arbeider på de samme arbeidsplasser, har tilgang til de samme offentlige rommene, lokalt i nabolaget og i det større bostedsområde.

Først skal vi kartlegge hvor etterkommerne bor, og hvor de bor i forhold til hele innvandrerbefolkningen med bakgrunn fra Asia inkludert Tyrkia, Afrika og Latin-Amerika og tidligere Øst-Europa.¹¹ Dette skal vi gjøre for hele Norge og for Oslo.

Samtidig skal vi se hvor etterkommerne bor sammenlignet med foreldregenerasjonen, for Norge og for Oslo. Disse analysene gjøres ved hjelp av GIS kart.

¹¹ Dette er de gruppene som tidligere ble omtalt som ikke vestlige innvandrere i Statistisk sentralbyrås terminologi.

Dernest skal vi se hvor tett på foreldrene etterkommerne har bosatt seg. Vi skal gjøre dette i forhold til om etterkommerne fortsatt bor hjemme, bor i samme grunnkrets, i samme bydel i Oslo, i samme kommune eller i samme fylke.

Vi skal deretter se på de som bryter bosettingsmønsteret i egen gruppe. Har de noen spesielle bakgrunnskjennetegn, eller er det tilfeldig?

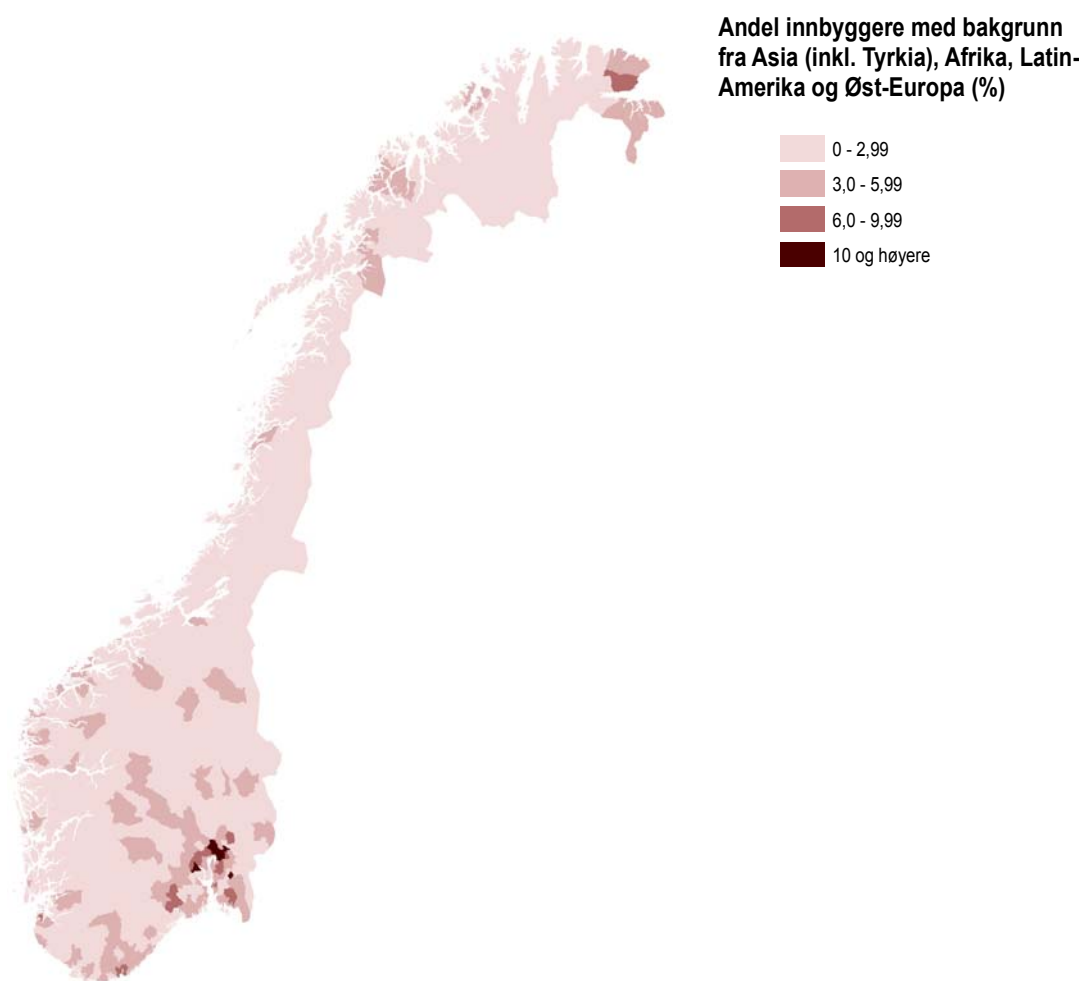
I neste kapitel skal vi forsøke å forklare bosettingsmønstrene ved hjelp av etterkommernes og foreldrenes utdannings- og inntektsnivå, etter hvorvidt foreldrene eier egen bolig, etter foreldrenes bosted, og for de som er gift, etter ektefellens opphavsland. Er det slik at etterkommer med ektefelle med annen landbakgrunn, har et annet bosettingsmønster enn etterkommere gift med ektefelle med samme landbakgrunn?

Til slutt skal vi diskutere bosettingsmønsteret i forhold til teoriene i kapitel 1.1.1

6.1 Hvor bor innvandrerbefolkningen i Norge?

Innvandrerbefolkningen i Norge bor mer sentralt og urbant enn hele befolkningen. Innvandrerbefolkningen, som i statistikken går under merkelappen ikke-vestlig, kommer som nevnt fra Asia inkludert Tyrkia, Afrika, Latin-Amerika og tidligere Øst-Europa. Norgeskartet på neste side viser hvor denne delen av befolkningen bor i Norge. Kartet bruker vi som underlag for å kunne beskrive og analysere hvorvidt de seks utvalgte etterkommergruppene og kontrollgruppen, svensker og dansker, bosetter seg der hvor innvandrerbefolkningen allerede er konsentrert, eller om de velger et annet mønster. I kartgrunnlaget inngår alle etterkommere, enten de deler bolig med foreldrene eller har flyttet.

Figur 6.1 *Bosettingsmønster blant alle innbyggere med bakgrunn fra Asia inkludert Tyrkia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa. 2006*¹²

¹² Kartet er laget ut fra åpne kilder om befolkningsstatistikk i SSB. 2006

Kartet viser bosettingsmønster for alle innbyggere med bakgrunn fra Asia og Tyrkia, Afrika, Sør- og Mellom Amerika og Øst-Europa. Fargene på kartet viser til *andel* innbyggere med innvandrerbakgrunn i den enkelte kommune. Gjennomsnittet for Norge var pr. 1.januar 2006 6,1 prosent. Kartet ligger under de neste kartene som viser bosettingsmønster blant foreldre og barn i de utvalgte landgruppene. Hensikten med dette er å vise om de utvalgte gruppene følger det alminnelige bosettingsmønsteret blant innvandrerbefolkningen i Norge, eller om de bryter trenden.

Alle kommuner på kartet med de to lyseste fargene, har en innvandrerandel som er under landsgjennomsnittet for landet, 6,1 prosent. I fire av disse kommunene bodde det ingen med innvandrerbakgrunn. Som kartet viser er andelen med innvandrerbakgrunn lav i de aller fleste kommunene. Innvandrerbefolkningen er konsentrert i hovedstadsområdet og i kommunene rundt Oslo fjorden. I Bergen og Trondheim overstiger ikke andelen innbyggere med innvandrerbakgrunn landsgjennomsnittet. I Stavanger og Kristiansand, samt i Vadsø i nord er imidlertid andelen innbyggere med innvandrerbakgrunn noe høyere, inntil 10 prosent. Bare i Oslo, Drammen og noen kommuner i Akershus og Østfold bodde det mer enn 10 prosent innbyggere med innvandrerbakgrunn fra Asia og Tyrkia, Afrika, Sør- og Mellom Amerika og Øst-Europa i 2006.

I tabellen nedenfor er etterkommerne i de seks gruppene fordelt etter antall og andel i de enkelte fylkene.

6.2 Hvor bor etterkommerne i Norge?

Tabell 6.1 *Etterkommere med bakgrunn fra Pakistan, Tyrkia, India, Marokko, Vietnam og Chile, fordelt etter bostedsfylke 1.1.2006. Minst 18 år i 2005. Antall og prosent.*

Fylke:	Antall	Prosent
Østfold	468	4,6
Akershus	1341	13
Oslo	5681	55
Hedmark	77	0,8
Oppland	54	0,5
Buskerud	912	9
Vestfold	171	1,8
Telemark	92	0,9
A-Agder	26	0,3
V-Agder	236	2,3
Rogaland	460	4,5
Hordaland	430	4,2
Sogn og Fjordane	20	0,2
Møre og Romsdal	32	0,3
S-Trøndelag	187	1,8
N-Trøndelag	5	0
Nordland	21	0,2
Troms	19	0,2
Finnmark	7	0
Sum	10239	100

Tabellen tydeliggjør at etterkommerne bor sentralisert, på samme måte som hele innvandrerbefolkningen slik det kom frem i Norgeskartet. 55 prosent av etterkommere i de seks gruppene, som var minst 18 år i 2005, bodde i Oslo i 2006. Konsentrasjonen av disse gruppene av etterkommere er høyere enn konsentrasjonen av *alle* innvandrere med ikke vestlig bakgrunn. I 2006 bodde 36 prosent av denne delen av befolkningen i Oslo. Etter Oslo er Akershus (13 prosent) og Buskerud (9 prosent) de mest populære bostedsfylkene for voksne etterkommere. I andre fylker med store byer: Hordaland med Bergen, Rogaland med Stavanger og Vest-Agder med Kristiansand bor mellom 4,5 og 2,3 prosent av etterkommerne i de seks utvalgte gruppene.

I det indre østlandsområdet, på Nord-vestlandet og i Nord-Norge bor det få eller nesten ingen etterkommere.

Fordeling av etterkommere etter landbakgrunn og fylke er vist i vedleggstabell til kapitel 6.

Etterkommere i de seks gruppene er ikke jevnt fordelt i fylkene med flest etterkommere. I tabellen nedenfor presenteres de fire fylkene hvor de seks gruppene hver for seg hadde høyest andel etterkommere. Dette er Oslo, Akershus, Buskerud og Hordaland.¹³

Etterkommere av marokkansk bakgrunn skiller seg mest ut. I denne gruppen etterkommere bor hele 90 prosent i Oslo. Blant etterkommere av pakistansk bakgrunn bor 70 prosent i Oslo. I motsatt ende finnes vietnamesere og chilenerne. Bare rundt en firedel av disse etterkommer gruppene bor i Oslo. Vietnameserne er imidlertid konsentrert på Østlandet, mens det bor en relativt stor andel etterkommere av chilensk bakgrunn også i Hordaland. I tabellen nedenfor vises andel etterkommere fordelt på de fire fylkene hvor hver gruppe har høyest andel.

Tabell 6.2 *Geografisk konsentrasjon blant etterkommere 18 år eller mer i 2005, seks utvalgte landbakgrunner. Prosent.*

Fylke	Landbakgrunn						Antall
	Pakistan N=5304	Vietnam N=1628	Tyrkia N=1270	India N=888	Marokko N=706	Chile N=669	
Oslo	70	25	41	40	90	27	5681
Akershus	15	14	9	15	4	10	1341
Buskerud	4	7	32	18	1	4	912
Hordaland	1	9	1	8	1	20	430
Andel som bor i disse fire fylkene	90	55	83	81	96	61	8364
Andel som bor i andre fylker	10	45	17	19	4	39	1875
Sum	100	100	100	100	100	100	10239

¹³ Rogaland har samlet høyere andel etterkommere enn Hordaland. Når vi splitter opp etter landbakgrunn og plukker ut de to fylkene hvor hver gruppe har høyest antall, blir derimot Hordaland mer aktuell enn Rogaland.

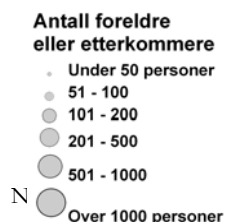
Tabellen viser grad av geografisk spredning og konsentrasjon blant etterkommere på fylkesnivå blant de seks valgte landgruppene. Hovedkonsentrasjonen for alle gruppene er i Østlandsområdet. Det er etterkommere av marokkansk, pakistansk og tyrkisk bakgrunn som bor mest konsentrert, mens vietnameserne og chilenerne bor mest spredd. Bare 55 prosent av vietnameserne bor i disse fire fylkene, mens 96 prosent av marokkanerne bor her. En alternativ, men svakere konsentrasjon finnes på vestlandet. Dette gjelder spesielt for etterkommere av chilensk bakgrunn. En femtedel av denne gruppen bor i Hordaland, mens litt under en tiendedel av etterkommere fra Vietnam og India også bor her. Blant de andre gruppene er det bare en prosent av etterkommerne som bor her.

6.3 Bostedsmønster – etterkommere og foreldre

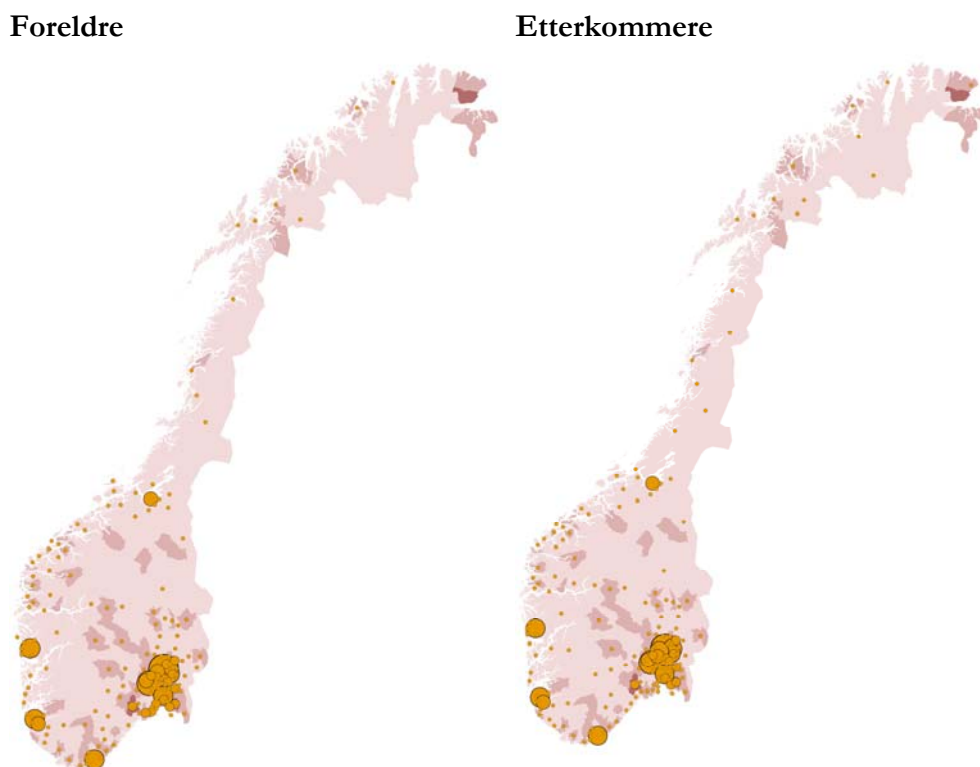
Vi skal nå se på hvordan etterkommerne fordeler seg i Norge, sammenlignet med foreldrene. Disse analysene gjøres ved hjelp av GIS kart over Norge. Underlagskartet er det tidligere presenterte Norgeskartet som viser hvor innvandrerbefolkningen i Norge bor. Dette gir mulighet til å visualisere om etterkommerne bosetter seg der hvor det allerede bor mange med innvandrerbakgrunn fra før, eller om de bosetter seg i kommuner med lavere andel innbyggere med innvandrerbakgrunn. Fargekodene er de samme som i figur 5.1.

Først presenteres to kart med alle foreldre og etterkommere, uavhengig av bakgrunn. Dernest presenteres kart for hver landgruppe. På denne måten kan vi få frem variasjon og sammenfall mellom gruppene.

Antallet foreldre og etterkommere i de forskjellige kommunene er angitt med et prikkesystem. Den minste prikken betyr at det bor færre enn 50 personer med angitt bakgrunn i kommunen, den største at det bor flere enn 1000. Det er en prikk pr. kommune.

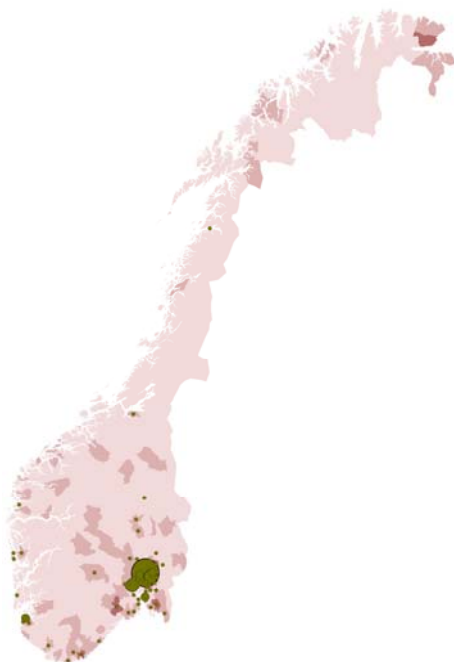

Figur 6.2 *Bostedsmønster blant foreldre og etterkommere fra alle de seks landgruppene inkludert svensker og dansker*

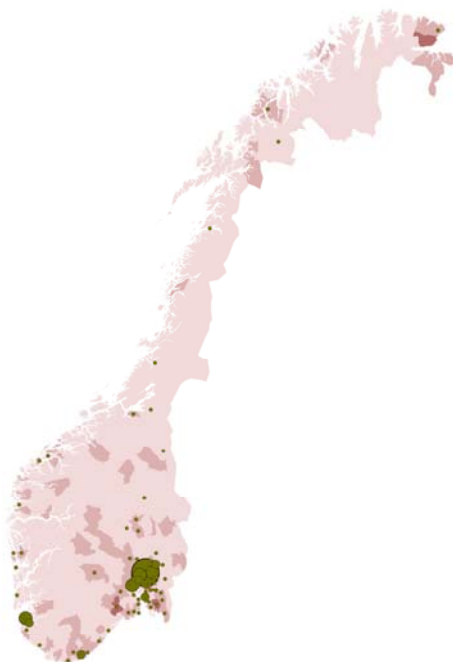

Kartene over viser at foreldre og etterkommere under ett har omtrent samme bosettingsmønster. De bor konsentrert i Oslo og kommunene rundt, samt i de største byene, bortsett fra Tromsø. Kartene viser imidlertid at etterkommerne bor noe mer spredt enn foreldregenerasjonen. Det bor etterkommere i noen flere kommuner i Nord-Norge enn det gjør foreldre. Det er flere kommuner hvor det bor mellom 3 og 6 prosent innbyggere med innvandrerbakgrunn, hvor det ikke bor etterkommere. Det bor heller ingen etterkommere eller foreldre i Vadsø, hvor det bor mellom 6 og 10 prosent innbyggere med innvandrerbakgrunn. Det betyr at innvandrerbefolkningen her har annen landbakgrunn, eller at ev. etterkommere er yngre.

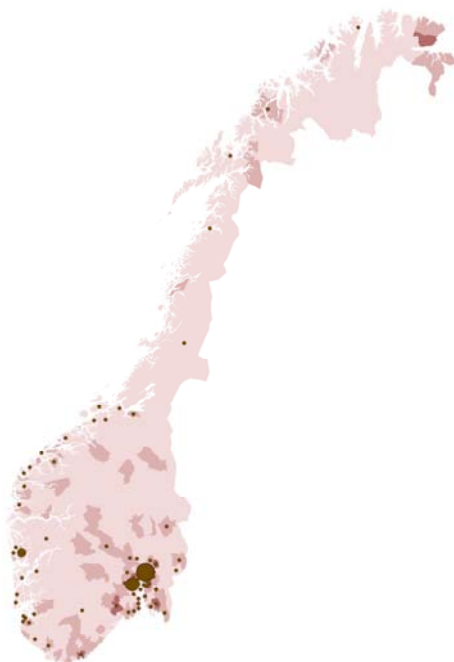
Foreldre Pakistan

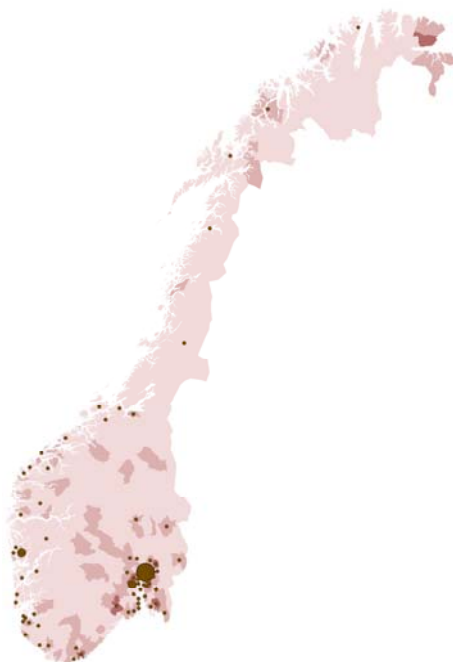
Etterkommere Pakistan

Foreldre India

Etterkommere India

Pakistanere og indiere kom til Norge som arbeidsinnvandrere før 1975, da det ble innvandringsstopp. Senere har de kommet hovedsakelig på familiegjenforening. Arbeidsinnvandrerne slo seg ned der det var arbeid å få, hovedsakelig i Oslo og Drammensområdet.

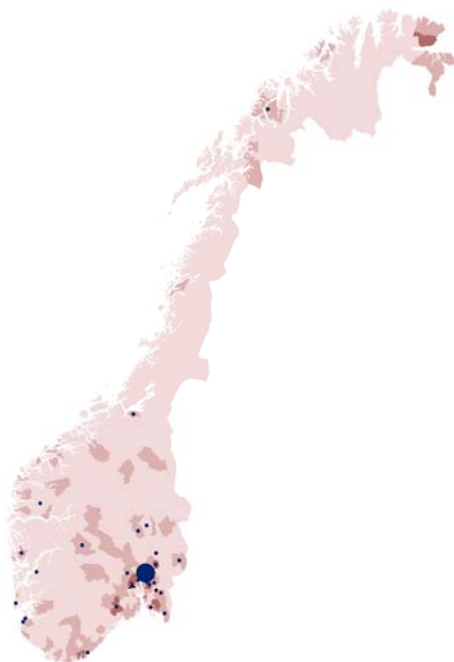
Kartene på motsatt side viser tydelig at det er flere personer med pakistansk bakgrunn enn indisk, i begge generasjoner.

Pakistanere i begge generasjoner bor dessuten mer konsentrert i Oslo-området enn indierne. Blant begge generasjoner indiere er det en del som bor langs vestlandskysten, hvor det er få pakistanere.

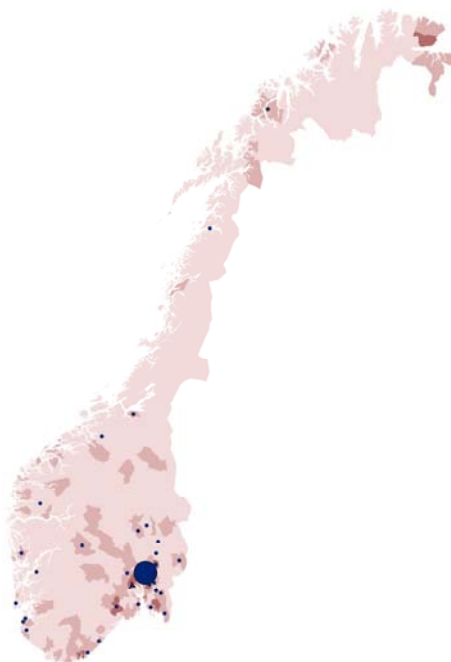
Etterkommere av pakistansk bakgrunn bor mer spredt enn foreldregenerasjonen. Blant annet bor det en større andel i Stavanger og Sandnes område. En forklaring kan være at etterkommere med pakistansk bakgrunn studerer ved Universitet i Stavanger.

Blant indierne er det minimale forskjeller i bosettingsmønster mellom foreldre og barn.

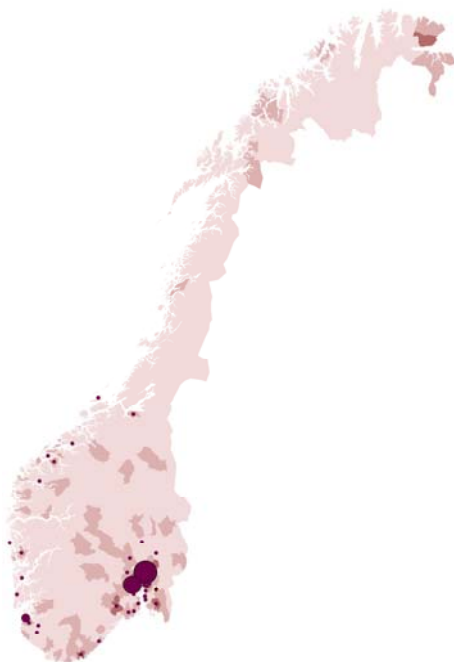
Foreldre Marokko

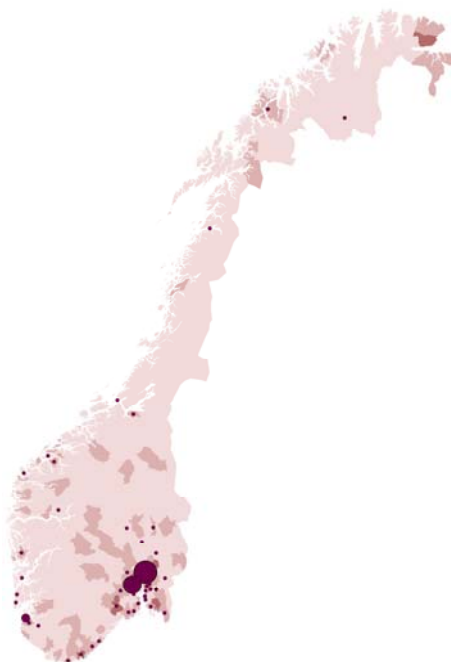
Etterkommere Marokko

Foreldre Tyrkia

Etterkommere Tyrkia

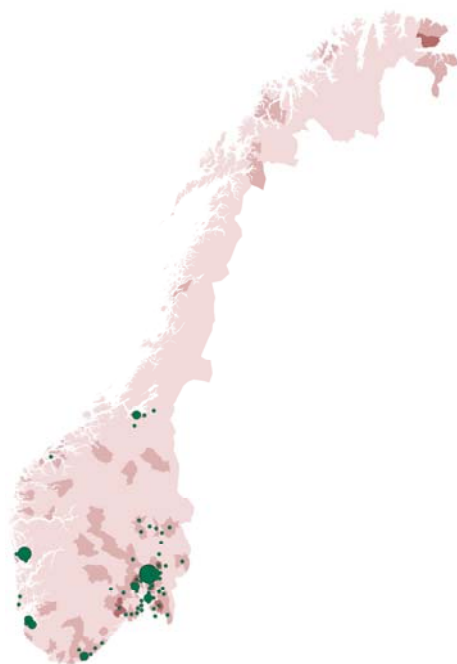

Marokkanere og tyrkere kom til Norge som arbeidsinnvandrere, i samme periode som pakistanerne og indierne. Bosettingsmønsteret ligner også.

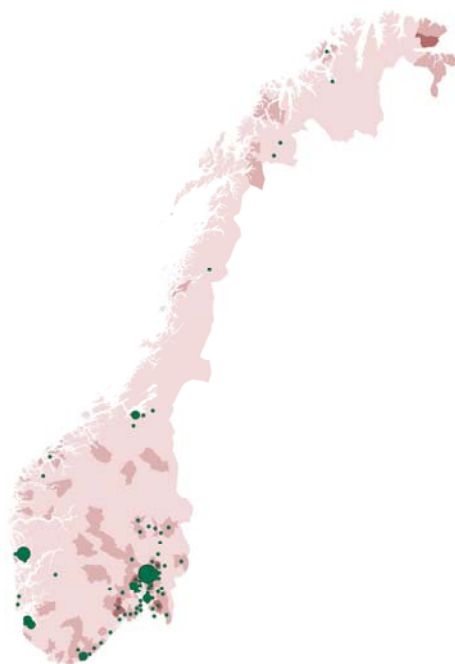
Tyrkere av begge generasjoner er konsentrert i aksene Oslo-Drammen. Andre steder bor det få. Nord for Trondheim bor det ingen foreldre med tyrkisk bakgrunn. Noen få etterkommere av både tyrkisk og marokkansk bakgrunn bodde derimot i Nord-Norge i 2006.

Marokkanerne bor enda mer konsentrert enn de tre andre arbeidsinnvandregruppene, de bor i Oslo. I ingen andre kommuner bor det flere enn 50 personer, verken av foreldre eller etterkommere.

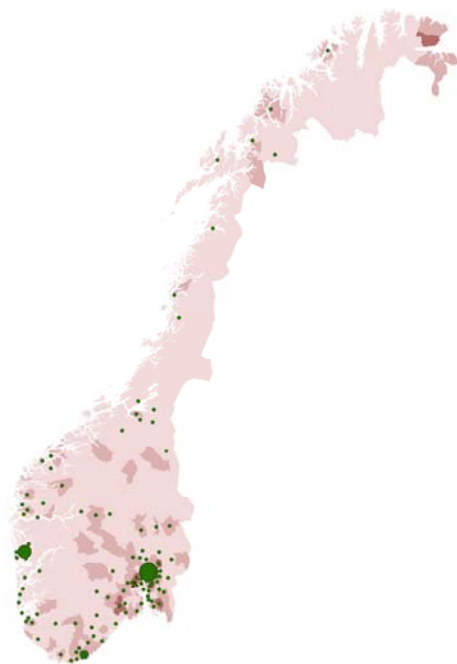
Foreldre Vietnam

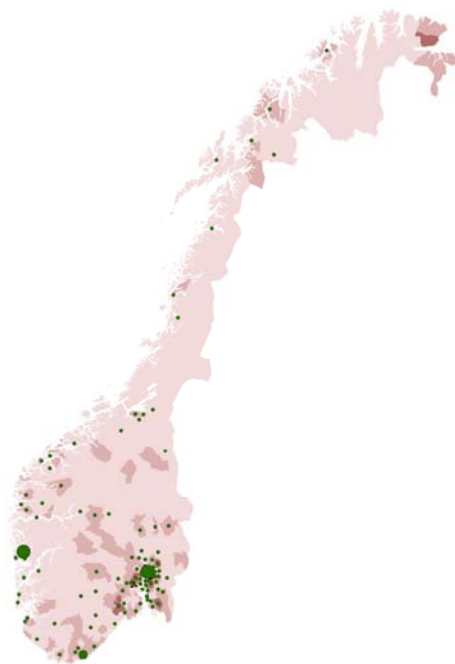
Etterkommere Vietnam

Foreldre Chile

Etterkommere Chile

Chilenerne og vietnameserne er blant de første flyktningegruppene som kom til Norge på 1980-tallet. Til forskjell fra arbeidsinnvandrerne måtte de ikke bosette seg der de fant arbeid. De ble i stedet bosatt av staten i en kommune, da de fikk oppholdstillatelse. Den dominerende bosettingspolitikken for flyktninger har vært å spre dem i flere kommuner. Samtidig har det vært en strategi å bosette flyktninger med samme bakgrunn i samme region, slik at man kunne bygge opp bærekraftige etniske miljøer.

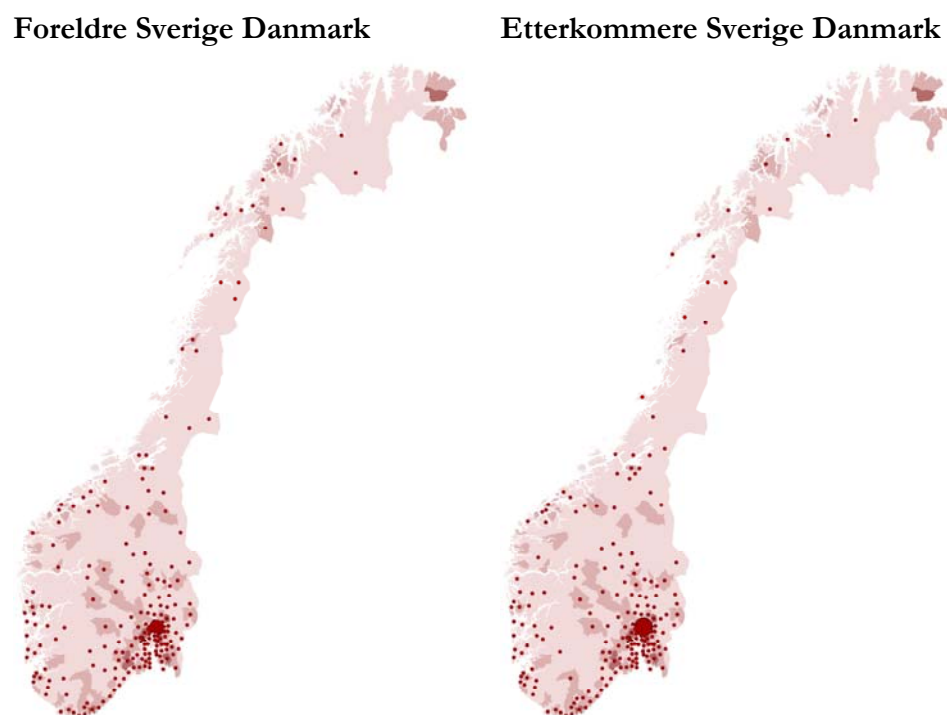
Kartene viser at vietnamesere, og i sær chilenerne bor mer spredt enn de andre gruppene. I begge grupper er det en viss konsentrasjon i Bergen, i tillegg til Oslo. Det bor også en viss andel vietnamesere i Stavanger og en mindre andel i Trondheim. I begge gruppene bor det en mindre andel i Kristiansand. Akkurat som blant tyrkerne, bor det ingen foreldre med vietnamesisk bakgrunn nord for Trondheimsområdet.

I begge gruppene bor det både foreldre og barn i kommunene rundt Oslo-fjorden, men andelen i hver kommune er lav.

Chilenerne bor som sagt mest spredt og bor i langt flere kommuner enn vietnameserne, selv om antallet vietnamesere er nesten tre ganger flere enn chilenerne (se tabell 3.3).

Også i disse to gruppene er det overraskende liten forskjell i bostedsmønster mellom foreldre og barn. Den ”største” forskjellen er at det bor færre etterkommere med chilensk bakgrunn i Oslo enn blant foreldrene.

Figur 6.3 *Bosettingsmønster blant foreldre og etterkommere fra Sverige og Danmark*

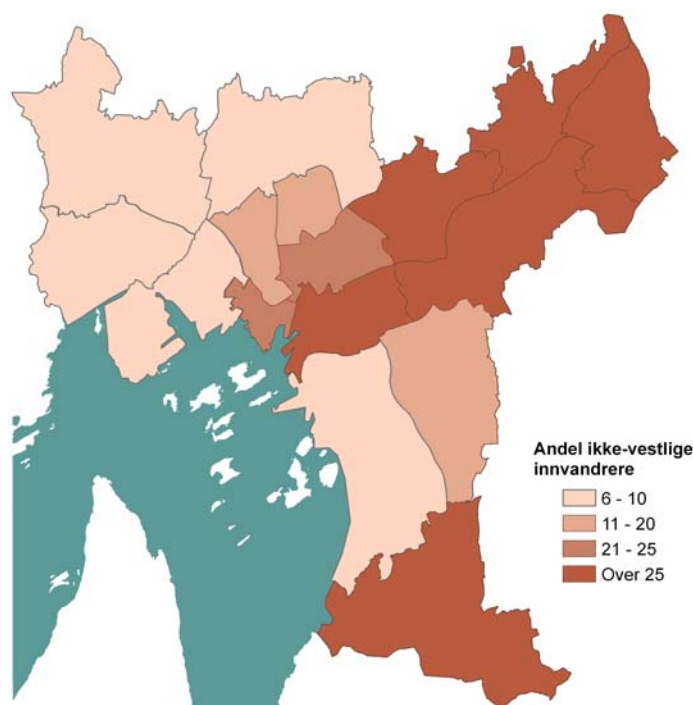

Bosettingsmønsteret blant foreldre og etterkommere med svensk og dansk bakgrunn skiller seg fra alle de 6 andre innvandrergroppene. Hovedforskjellen er at svensker og dansker bor langt mer spredt. Dessuten bor flere i innlandskommunene på Østlandet og flere bor i Nord-Norge. Blant foreldre og etterkommere med svensk og dansk bakgrunn finner vi bare konsentrasjon i Oslo området, ikke i de andre storbyområdene. Antallet etterkommere i Oslo er likevel høyere blant etterkommerne enn blant foreldrene. Dette er antakelig et uttrykk for utdanning og en mer urban livsstil. Men også her er det relativt liten forskjell i bosettingsmønster mellom foreldregenerasjonen og etterkommerne.

7 Hvor bor innvandrer- befolkningen i Oslo?

Innvandrerbefolkningen i Oslo fra Asia inkludert Tyrkia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa utgjorde 18,9 prosent av befolkningen 1.1.2006. Men som kartet under viser, bodde ikke denne delen av befolkningen jevnt spredd i byen. Majoritetsbefolkningen bor heller ikke jevnt spredd i byen. Majoriteten er overrepresentert i indre og ytre by i Oslo vest, mens minoritetsbefolkningen er overrepresentert i sentrum øst og i drabantbyene i Oslo nord og sør.

Figur 7.1 *Bosettingsmønster blant innvandrerbefolkningen i Oslo. Personer med bakgrunn fra Asia, inkl. Tyrkia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa. Prosent¹⁴.*

Kartet viser tydelig at den ikke-vestlige delen av innvandrerbefolkningen bor i sentrum øst og i drabantbyene i Oslo nord og sør. Andelen ikke-vestlige innvandrere er lavere i sentrum øst enn i drabantbyene. Dette skyldes bl.a. at innbyggere med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn har flyttet fra sentrum til drabantbyene som ledd i en oppadgående boligkarriere (Blom 2006). Her fikk og får de kjøpt større og mer moderne leiligheter, for det de fikk solgt mindre leiligheter for i sentrum (Søholt 2007). For nye som etablerer seg på boligmarkedet er det nå billigere å starte boligkarrieren i drabantbyene enn i Oslo sentrum. Dette har endret seg etter byfornyelsen på 1970-1980 tallet, omfattende områdesatsing gjennom Handlingsplan for Oslo indre øst (1997-2007) og etter en økende urban livsstil blant unge voksne med majoritetsbakgrunn (Sæter og Ruud 2005; Holm og Søholt 2005).

¹⁴ Kartet er laget ut fra åpne kilder om befolkningsstatistikk i SSB. 2006

7.1 Etterkommere bor i Oslo, hvis egen gruppe bor her

I dette avsnittet er tema om etterkommere har større tilbøyelighet til å bo i Oslo enn andre med samme landbakgrunn, og hvor i Oslo etterkommerne bor, sammenlignet med andre med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn og med foreldrene.

Tabellen nedenfor viser andel av etterkommere som bor i Oslo etter landbakgrunn, sammenlignet med andel av alle med samme landbakgrunn som bor i Oslo.

Tabell 7.1 *Konsentrasjon av etterkommere, minst 18 år, i Oslo, sammenlignet med alle med samme landbakgrunn. 1.1.2006.*

	Pakistan	Vietnam	Tyrkia	India	Marokko	Chile	Sverige Danmark
Andel etterkommere i Oslo	70	25	41	40	90	27	19
Alle, andel i Oslo	72	27	40	44	76	26	25
Antall etterkommere i Oslo	3618	402	506	348	629	178	218
Alle, antall i Oslo	19751	4839	5549	3107	5300	1833	10879

Statistikkbanken SSB, Oslo statistikken og eget materiale.

For alle gruppene bortsett fra blant marokkanerne, er det liten forskjell i konsentrasjonsmønster mellom hele gruppen og etterkommere. 72 prosent av alle pakistanere i Norge bor i Oslo, tilsvarende bor 70 prosent av etterkommerne i Oslo. Andelen etterkommere følger i stor grad andelen av alle med samme bakgrunn som bor i Oslo. Etterkommere med marokkansk bakgrunn har imidlertid 15 prosent større sjanse for å bo i Oslo, enn alle med marokkansk bakgrunn. Arbeids- og især utdanningsmuligheter tilsier at unge voksne bor sentralt. Hva som er årsaken til at etterkommere av marokkansk bakgrunn har større tilbøyelighet til å bo i Oslo enn etterkommere med andre bakgrunner, og større tilbøyelighet til å bo i Oslo enn resten av gruppen kan vi ikke forklare ut fra registerdataene.

7.2 Hvor i Oslo bor etterkommerne, sammenlignet med foreldrene?

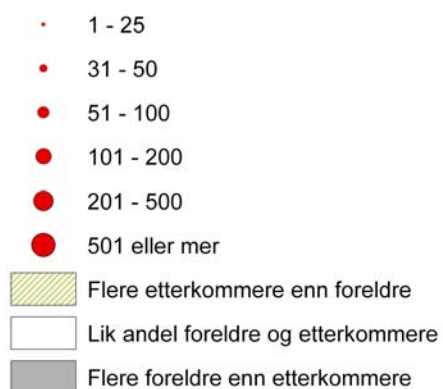
På de neste sidene presenteres GIS kart over Oslos bydeler for hver landgruppe. Ved hjelp av et prikkesystem viser hvert kart antall etterkommere fra den aktuelle landgruppen. Størrelsen på prikken angir antall etterkommere. I tillegg viser kartene hvorvidt andelen av foreldre og etterkommere med den aktuelle landbakgrunnen er lik, eller varierer i hver bydel. Andel foreldre av en spesifikk landgruppe er regnet ut av alle foreldre med slik bakgrunn i Oslo. Andel etterkommere fra en spesifikk landgruppe er regnet ut på samme måte, ut fra alle etterkommere med samme bakgrunn som bor i Oslo. Dersom andelen foreldre og etterkommere er den samme i en bydel, er fargen hvit. Dersom andelen foreldre er høyere enn andelen etterkommere er fargen på bydelen grå. Dersom andelen etterkommere er høyere enn andelen foreldre i bydelen er bydelen stripet.

Forskjell mellom andel foreldre og etterkommere på bydelsnivå, er beregnet som andel foreldre minus andel etterkommere. Dersom svaret ligger mellom +1 og -1, tolker vi det som ingen forskjell. Dersom svaret får minus fortegn større enn 1, vil andelen etterkommere være større enn andelen foreldre. Dersom svaret får pluss fortegn større enn 1, vil andelen foreldre være større enn etterkommerne. Dette kan visualiseres som i linjen under.

-4 -3 -2 -1,1	-1 0 +1	+ 1,1 +2 +3 +4
Flere etterkommere	Ingen forskjell	Flere foreldre

Grupper med mange etterkommere og foreldre i Oslo vil vise tydeligere mønstre enn grupper med få personer. Der hvor det er få personer kan en families flytting endre mønstret. Etter skjønn har vi vurdert få personer sammen med liten forskjell mellom foreldre og barn, som ingen forskjell i bosetningsmønster.

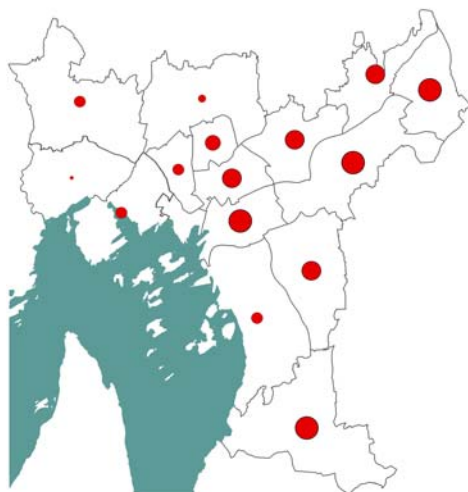
Antall etterkommere

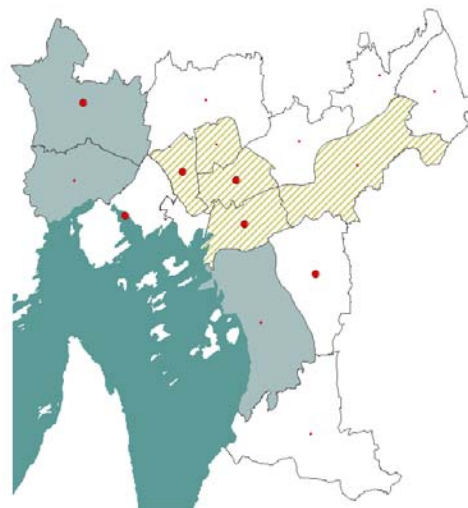
Først vises et samlet kart hvor fordelingen av alle etterkommere og foreldre i de seks landgruppene sammenlignes med kontrollgruppen. Deretter presenteres landgruppene parvis på samme måte som på Norgesnivå.

Figur 7.2 *Oslo. Fordeling av etterkommere og foreldre etter bydel. Alle seks grupper. Sammenlignet med kontrollgruppen.*

Alle seks grupper

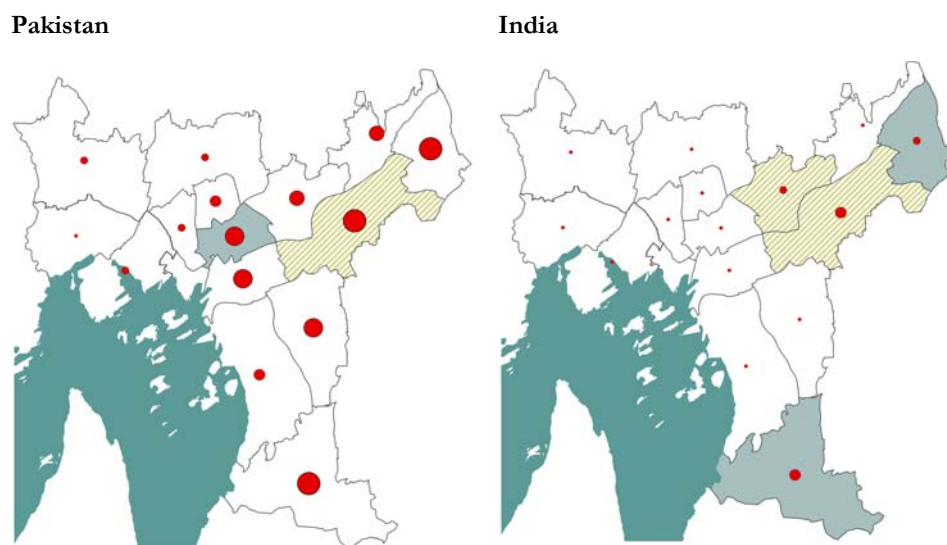

Kontrollgruppe: Sverige og Danmark

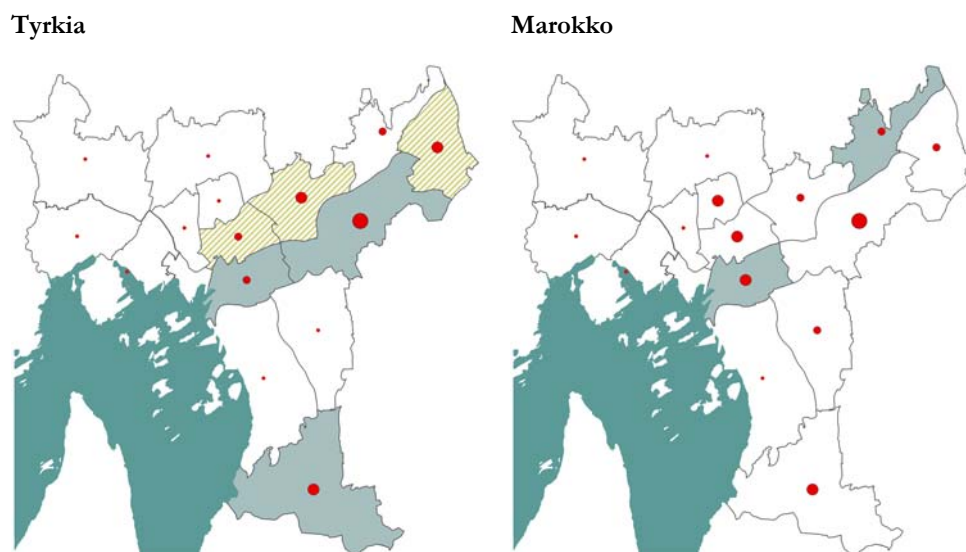
Det er flere hovedtrekk ved kartene over. For det første er det mange flere etterkommere med de seks utvalgte landbakgrunnene enn med svensk og dansk bakgrunn. Dessuten bor det etterkommere og foreldre i alle bydeler. De seks gruppene bor fortrinnsvis i indre øst og i drabantbyene i nord og sør, slik som innvandrerbefolkningen generelt, men det bor også noen i vestlige bydeler. Dernest er det slik at sett under ett, er andelen foreldre og etterkommere lik i alle bydelene for disse seks gruppene. Etterkommere i kontrollgruppen bor hovedsakelig i sentrumsbydelene, i en drabantby i øst og i ytre vest. Det bor en høyere andel etterkommere i sentrum, mens en høyere andel foreldre bor i typiske ytre vest bydeler. Etterkommerne er antakelig preget av en ung, urban og vestlig livsstil, mens foreldrene bor i etablerte middelklasseområder i ytre by.

Figur 7.3 *Bosettingsmønster blant foreldre og etterkommere. Pakistansk og indisk bakgrunn.*

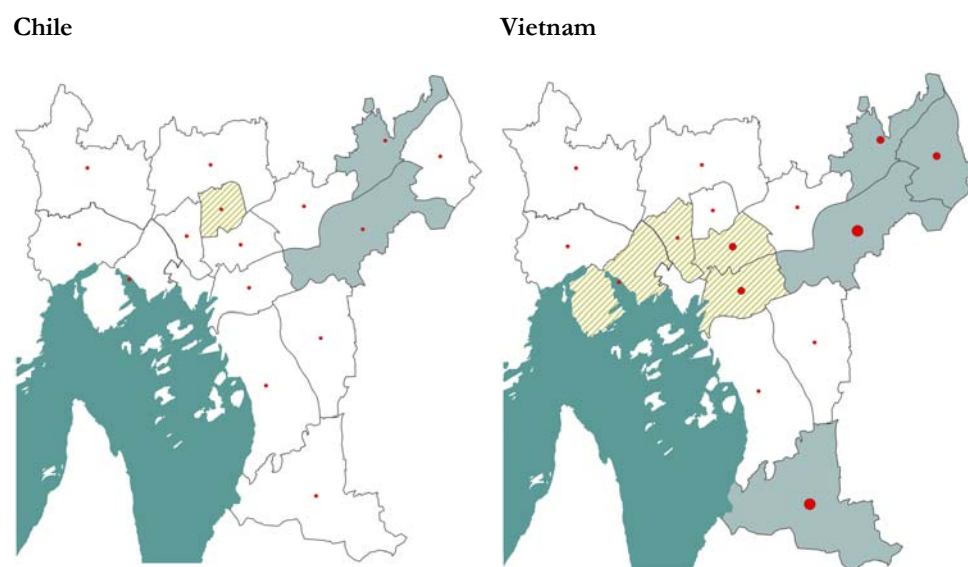
Det bor etterkommere av pakistansk og indisk bakgrunn i alle bydeler. Det største antallet etterkommere av pakistansk bakgrunn bor i indre øst og i drabantbyene i nord, øst og sør. Andelen foreldre og barn er lik i alle bydelene bortsett fra to. I den ene indre øst bydelen bor det en høyere andel foreldre enn etterkommere. Dette kan skyldes at de har bodd her siden de kom til landet. Indre øst var de områdene hvor arbeidsinnvandrerne fant bolig på 1970-tallet (Bø 1980). De kan ha blitt boligeiere under byfornyelsen på 1970-1980 tallet og de kan ha gjort boligkarriere i strøket (Søholt 2007). Det bor en større andel etterkommere i en av drabantbyene i nordøst. Det kan skyldes at det har vært rimeligere å førstegangsetablere seg her enn i sentrum. Det bor også flest etterkommere av indisk bakgrunn i drabantbyene. I denne gruppen bor en høyere andel foreldre i de nyeste drabantbyene, mens en høyere andel etterkommere bor i drabantbyer fra 1970-tallet hvor prisene er lavere.

Figur 7.4 *Bosettingsmønster blant etterkommere og foreldre. Tyrkisk og marokkansk bakgrunn.*

Etterkommere med tyrkisk og marokkansk bakgrunn har litt forskjellig bosettingsmønster. Etterkommere med tyrkisk bakgrunn har i hovedsak bosatt seg fra sentrum og opp mot drabantbyene i nord, samt i Oslos nyeste drabantby i sør. Etterkommere av marokkansk bakgrunn har større andeler i de tre indre øst bydelene i tillegg til drabantbyene. Blant marokkanere er andelen etterkommere og foreldre lik i de fleste bydelene bortsett fra to. Blant etterkommere og foreldre med tyrkisk bakgrunn er det noe større forskjeller. At det i begge grupper bor en større andel foreldre i sentrum øst kan henge sammen med at de bosatte seg her da de etablerte seg i Norge på 1970 -tallet. En høyere andel foreldre med tyrkisk bakgrunn i Oslo sør, kan skyldes at de har flyttet hit som del av boligkarrieren. Dette er Oslos nyeste drabantby med variert bebyggelse. Det samme kan være tilfelle for foreldre med indisk bakgrunn.

Figur 7.5 *Bosettingsmønster blant foreldre og etterkommere. Chilensk og vietnamesisk bakgrunn.*

Som kartene viser bor det relativt få etterkommere av chilensk og vietnamesisk bakgrunn i Oslo og i de forskjellige bydelene. Det er færrest etterkommere av chilensk bakgrunn, og de bor jevnt spredd i bydelene. Det bor noen flere etterkommere enn foreldre i en av sentrumsbydelene, mens det bor noe flere foreldre i to av drabantbyene. Blant vietnameserne bor det en høyere andel etterkommere i både indre vest og indre øst, mens det bor noe høyere andeler foreldre i fire av drabantbyene.

8 Oppsummering- hovedmønster

8.1 Norge

Et hovedfunn når det gjelder bosettingsmønster er at det er stor grad av sammenfall i bosettingsmønster mellom foreldre og etterkommere innen hver gruppe. Etterkommere og foreldre fra Pakistan, Tyrkia, Marokko og India har lignende bosettingsmønster, konsentrert i og rundt hovedstadsområdet. Likevel er det slik at foreldre og etterkommere med marokkansk og pakistansk bakgrunn er mest konsentrert i Oslo, mens etterkommere og foreldre med tyrkisk og indisk bakgrunn bor i det større hovedstadsområde – Oslo, Akershus og deler av Buskerud. Av disse fire gruppene bor foreldre og etterkommere med indisk bakgrunn mest spredd, og foreldre og etterkommere av marokkansk bakgrunn mest konsentrert. Det finnes også en liten andel foreldre og etterkommere med indisk bakgrunn langs kysten på vestlandet. Foreldre og etterkommere fra Vietnam og Chile bor langt mer spredd enn de fire andre gruppene. Chilenerne, som utgjør den minste gruppen, bor i flest kommuner.

Svensker og dansker, som utgjør kontrollgruppen, har et annet bosettingsmønster enn alle de seks gruppene. De bor langt mer spredd og er bare til en viss grad konsentrert i Oslo.

8.2 Oslo

Etterkommerne som bor i Oslo bor i to *typer* av bydeler. De bor i sentrum, i de tre bydelene som regnes som sentrum øst. De bor også i drabantbyene. Sentrum og drabantbyene representerer svært

forskjellige sosiale og geografiske miljøer. Før byfornyelsen på 1970- 1980 tallet var sentrumsbydelene typiske arbeiderklasse bydeler. Det var leiegårder, ofte preget av dårlig standard og dårlig vedlikehold. Det var her arbeidsinnvandrene slo seg ned, bl.a. fordi det var rimelige leieboliger. Etter byfornyelse, omgjøring til beboereie og områdesatsing har disse tre bydelene kontinuerlig økt sin attraktivitet. En av bydelene har utviklet seg til å bli den mest trendy i Oslo. En av de andre bydelene gjennomgår omfattende gentrifisering, samtidig som innvandrerbefolkningen beholder en synlig posisjon i bydelen (Sæter og Ruud 2005). Det bygges nye moskeer som fungerer som praktbygg i strøket, og det er omfattende næringsvirksomhet drevet av personer med innvandrerbakgrunn. De tre bydelene fungerer som urbane boligområder med en blandet befolkning, og som utestedsområder for hele Oslos unge, voksne befolkning. En studie fra 2005 av drabantbyenes attraktivitet, sammenlignet med andre bydeler, oppsummerte at den mest trendy indre øst bydelen ble oppfattet som nesten like attraktiv som indre vest bydelen (Hansen og Brattbakk 2005). Sentrumsbydelen hvor innvandrerbefolkningen fortsatt er markert til stede ble vurdert som mindre attraktiv. Det er grunn til å tro at denne bydelens attraktivitet har økt siden undersøkelsen ble gjennomført på begynnelsen av 2000-tallet. Etterkommere som bor i disse tre bydelene bor i områder som på mange måter har fremtiden foran seg. Boligprisene stiger og det er attraktivt for unge voksne uten innvandrerbakgrunn å bosette seg her.

Den andre gruppen av etterkommere bor i drabantbyene. Dette er på mange måter gode boligområder, men områdene oppfattes ofte som lite attraktive av folk som ikke selv kjenner bydelene. De fleste eier boligene sine i borettslag, boligene er relativt moderne og det er godt med uteareal mellom blokkene. I noen av drabantbyene som er bygget etter 1970 er det også en del store boliger som er attraktive for store familier med innvandrerbakgrunn. Dessuten har alle drabantbyområdene etablerte småhusområder, noe som gjør det mulig å gjøre boligkarriere innen bydelen. Da kan man beholde opparbeidete sosiale nettverk, fortsette på samme skole osv. Nedadgående attraktivitet i drabantbyene kan beskrives ved at mens en liten bolig sentralt i Oslo i 1991 kostet ca. kr. 100 000 mer enn i en drabantby, var forskjellen økt til kr. 600 000 i år 2000 (Hansen og Brattbakk

2005). Hansen og Brattbakk mener at negativ stigmatisering i media er en sentral bakenforliggende faktor som bidrar til å forsterke negativ oppfatning av drabantbyene. Et viktig funn i deres studie var at personer som selv hadde egen kjennskap til byområder de selv ikke bodde i, var mer positive enn de som ikke hadde slik forutgående kjennskap.

De to typene av bydeler som etterkommerne bor i har også viktige fellestrekk. Etter krigen og frem til 1980-tallet ble verken sentrumsbydelene eller drabantbyene vurdert som attraktive bydeler (Hansen og Sæterdal 1969; Hansen, Gulbrandsen og Svenneby 1984). Det var før, og helt uavhengig av at innvandrere etter hvert bosatte seg her.

I dag kjennetegnes bydelene hvor etterkommerne bor av å være bydeler med en etnisk blandet befolkning. Alle de forskjellige etterkommergruppene bor i de ulike bydelene. I drabantbyene er befolkningene sammensatt av personer fra mellom 128 og 142 land. Det betyr at etterkommerne ikke bor i tradisjonelle ghettoer, som er kjennetegnet av at etniske grupper klumper seg hver for seg. Majoriteten av dem som bor i Oslo er heller ikke geografisk assimilert. Etterkommerne bor ikke jevnt spredd i hele byen. Bostedsmønsteret er snarere preget av det som kalles for multietniske og pluralistiske boligområder. Den norske versjonen av denne type boligområder er preget av *stor blanding* av personer med forskjellige bakgrunner. De bor ikke i bydeler som er preget av en eller få etniske grupper utover majoritetsbefolkningen. I drabantbyene utgjorde innvandrerbefolkningen med bakgrunn fra Asia inkludert Tyrkia, Afrika og Latin-Amerika mellom 25 og 35 prosent av befolkningen i bydelene i 2006. I 2008 har andelen steget med en til tre prosent. I de to drabantbyene hvor det bor høyest andel innbyggere av pakistansk bakgrunn, utgjorde de mellom 9 og 12 prosent av innbyggerne i bydelen, mens de utgjorde litt under 4 prosent av befolkningen i Oslo.¹⁵ Rundt 15 prosent av alle med pakistansk bakgrunn i Norge, bodde i hver av disse to bydelene. Selv om disse bydelene har de høyeste konsentrasjonene av innbyggere med pakistansk bakgrunn i Norge, er andelen relativt lave. Hvis man skulle snakke om multi-kulturalisme eller pluralisme, forstått som at innbyggere med

¹⁵ I 2006 bodde det 27 675 innbyggere med pakistansk bakgrunn i Norge. Se også tabell 3.3.

samme landbakgrunn bor konsentrert i samme område, er dette antakelig det nærmeste man kommer i norsk sammenheng. De bor i områder som forutsetter at de er økonomisk integrert, samtidig som det er mulig å opprettholde og videreutvikle identitet, sosiale nettverk og praksiser knyttet til etnisk bakgrunn. Samtidig bidrar det etniske mangfoldet i disse bydelene til muligheter for samhandling på tvers av etnisk bakgrunn. For de andre gruppene var det mellom 10 og 3 prosent av alle i landet med slik bakgrunn som bodde i hver av disse to bydelene. Der utgjorde de mellom 0,5 og 2,5 prosent av befolkningen i bydelene. Drabantbyene er altså preget av stort etnisk mangfold, samtidig som majoriteten av befolkningen i alle bydeler i Oslo har majoritetsbakgrunn. Hvorvidt befolkningsmangfoldet i drabantbyene preges av sosial fragmentering eller samhandling på tvers av grupper kan ikke registerdataene gi informasjon om.

Et annet viktig trekk ved drabantby bydelene er at de i hovedsak består av eierboliger, enten i borettslag eller selveierboliger. Folke- og boligtellingsen fra 2001 viste at rundt 75 prosent av innvandrerbefolkningen fra Asia, Afrika og Latin-Amerika var boligeiere i drabantby bydelene. Det betyr at de aller fleste som bor her er økonomisk integrert i arbeidsmarkedet. Hvis ikke kunne de ikke vært boligeiere. Det innebærer videre at de bor på samme økonomiske vilkår som resten av befolkningen i disse bydelene. Så lenge de betaler bokostnadene, er det de selv som har kontroll over botid og ev. flytting. Og, de er underlagt de samme mekanismene for formuesakkumulering gjennom boligeiendom som andre.

I de tre sentrumsbydelene som tidligere hadde de høyeste andelene med innvandrere i Oslo, utgjorde innvandrerbefolkningen fra Asia inkludert Tyrkia, Afrika og Latin-Amerika mellom 13 og 25 prosent i 2006. I to av bydelene er det ingen endring i 2008, i den tredje en nedgang på en prosent. I disse bydelene var det mellom 60 og 70 prosent av innbyggerne med innvandrerbakgrunn som var leietakere i 2001 (Folke- og boligtellingsen). Blant majoritetsbeboerne i de samme bydelene var andelen mellom 35 og drøye 40 prosent. Flertallet av innbyggerne med innvandrerbakgrunn i sentrumsbydelene er altså i en helt annen boligøkonomisk situasjon, enn de som bor i drabantbyene.

Etterkommerne bor som sagt i alle bydeler. De som har flyttet hjemmefra eier bolig i alle bydeler.

Tabell 8.1 *Etterkommere etter landbakgrunn som eier bolig i Oslo. Prosent.*

	Landbakgrunn						Sverige
	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile	Danmark
Eier egen bolig	18	13	16	17	11	10	43
Leier	82	87	84	83	89	90	57
Sum	100	100	100	100	100	100	100

Etterkommere med tyrkisk bakgrunn har en lavere eierandel i Oslo enn i landet som helhet. Det betyr at det er en høyere andel etterkommere med tyrkisk bakgrunn som eier bolig utenfor Oslo, enn i Oslo. Alle de andre gruppene har høyere eierandel i Oslo enn for landet under ett, selv om boligprisene er høyere her (se tab.5.4). De eier i alle bydeler, men mest i de typiske innvandrerbbydelene i sentrum øst og i drabantbyene (Se tabell i vedlegg til kapittel 8). Et mindre antall etterkommerne eier imidlertid også bolig i de vestlige bydelene med lav innvandrерandel. Det er et tegn på en viss geografisk assimilering. Etterkommere av indisk bakgrunn eier bolig i fire av fem vestlige middelklasse bydeler. Etterkommere av pakistansk, tyrkisk og vietnamesisk bakgrunn eier i tre vestlige bydeler. Etterkommere av marokkansk i to, mens etterkommere av chilensk bakgrunn eier bolig i en vestlig bydel. Etterkommere av svensk og dansk bakgrunn er mer jevnt spredd i byen. Denne gruppen har høyest eierandel i en drabantby bydel med en innvandrерandel som er opp til gjennomsnittet for Oslo.

8.3 Etterkommerne bor der foreldrene bor

Vi har sett at etterkommerne stort sett bor der i landet hvor det bor andre med innvandrerbakgrunn og der hvor foreldrene bor. Dersom foreldrene bor spredt, slik som foreldre med chilensk og vietnamesisk bakgrunn, så bor etterkommerne også spredt. Det samme mønsteret finnes også blant foreldre og etterkommere som bor mer konsentrert. På kartene over bydelene i Oslo foran kom det frem et bilde av hvordan etterkommerne i de forskjellige gruppene har fordelt seg i bydelene. Kartene viste også hvorvidt andelen foreldre og etterkommere var lik eller forskjellig i den

enkelte bydel. Sett under ett varierte ikke andelen foreldre og etterkommere pr. bydel. På gruppenivå var det derimot noe variasjon, men for alle de seks gruppene var andelen lik for minst halvparten av bydelene.

Nå skal vi se på etterkommere som har flyttet hjemmefra. I tabell 5.1. kom det frem at mellom 36 og 50 prosent av etterkommere har flyttet hjemmefra. Blant svensker og dansker har derimot 80 prosent flyttet hjemmefra.

I neste tabell tar vi for oss de som har flyttet hjemmefra. Det sentrale spørsmålet er hvor langt har de flyttet fra foreldrene? Eller omvendt, hvor geografisk nært foreldrene har etterkommerne valgt å bosette seg. Geografisk nærhet kan lette ønsker om å vedlikeholde familierelasjoner i hverdagslivet.

Tabell 8.2 *Matching etterkommere og foreldre etter bosted. Etterkommere som ikke bor hjemme. Prosent.*

	Landbakgrunn						
	Sverige Danmark	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile
Ikke match fylke	31	15	8	31	17	44	21
Matchfylke	69	85	92	69	83	56	79
Matchkommune	51	79	92	64	81	47	67
Matchbydel	44	55	44	56	52	31	54
Matchgrunnkrets¹⁶	20	28	22	33	31	19	31

Øverste rad i tabellen viser at mellom 8 og 44 prosent av etterkommerne som har flyttet hjemmefra, har flyttet til et annet fylke enn der foreldrene bor. Nesten halvparten av etterkommerne med vietnamesisk bakgrunn har flyttet til et annet fylke, mens litt mindre enn en av ti blant marokkanere har gjort det. Ca. en tredel av etterkommerne med indisk og nordisk bakgrunn har også flyttet til et annet fylke. Snur vi tallene, innebærer dette at mellom 56 og 92 prosent av etterkommerne fortsatt bor i samme fylke som foreldrene.

¹⁶ I Norge er det rundt 14 000 grunnkretser. Folketallet i grunnkretsene varierer mellom 1000 og litt under 200 innbyggere.

Mellom 47 og 92 prosent av etterkommerne har fortsatt å bo i samme kommune som foreldrene. At det er liten forskjell på andelene som bor i samme fylke og kommune for noen av gruppene, skyldes at en høy andel bor i Oslo hvor fylke og kommune er det samme.

Når vi går ned på bydelsnivå i Oslo blir det større forskjeller. Mellom en tredel og litt over halvparten av etterkommerne bor i samme bydel som foreldrene. Etterkommere av marokkansk bakgrunn, som bor oftest i Oslo, bor oftere i en annen bydel enn foreldrene, enn i samme bydel. Dette er samme nivå som for etterkommere av svensk/dansk bakgrunn. Etterkommere av indisk, tyrkisk, chilensk og pakistansk bakgrunn bor derimot oftere i samme bydel som foreldrene. Etterkommere av vietnamesisk bakgrunn bor sjeldnest i samme bydel som foreldrene, bare en av tre gjør det.

Det er mellom 19 og 33 prosent av alle etterkommere som har flyttet hjemmefra, som bor i samme grunnkrets som foreldrene. Det er omtrent like høy, og høyest andel etterkommere av indisk, pakistansk og chilensk bakgrunn som bor i samme krets som foreldrene. Andelen er lavest blant etterkommere av vietnamesisk, svensk/dansk og marokkansk bakgrunn. Dette tyder på at selv om etterkommere følger foreldrene geografisk, så flytter de ikke nødvendigvis inn i naboeliligheten. Mellom 80 og 65-70 prosent av etterkommerne som har flyttet hjemmefra, bor i en annen krets enn foreldrene. Ser vi derimot på hvor mange av dem som bor i samme bydel som bor i samme krets, så varierer dette mellom 50 og 60 prosent.¹⁷ Dette innebærer at dersom etterkommerne bosetter seg i samme bydel som foreldrene, så er det mer enn 50 prosent sannsynlighet for at de bosetter seg i samme krets.

De statistiske analysene tyder ikke på at etterkommere og foreldre skiller lag geografisk. Etterkommere velger i hovedsak samme geografiske mønster som foreldrene. Hvis foreldrene bor spredd, så gjør også etterkommerne det, men stort sett på de samme stedene. Etterkommere av vietnamesisk bakgrunn er de som oftest bor i andre fylker og kommuner enn foreldrene. Men i de tilfelle de bor i samme bydel, så bor rundt 60 prosent i samme

¹⁷ Dette tallet finner vi ved å dele prosent krets på prosent bydel og gange opp med 100.

grunnkrets. Dette er på samme nivå som etterkommere av pakistansk, indisk og til dels chilensk bakgrunn. Etterkommere av marokkansk bakgrunn utgjør et annet ytterpunkt. Over 90 prosent bor i samme fylke og kommune som foreldrene (Oslo). Men, under halvparten bor i samme bydel. Av de som bor i samme bydel, bor likevel halvparten i samme krets. En tidligere undersøkelse av bolig- og bostedspreferanser blant unge nordmenn med og uten innvandrerbakgrunn, viste at etterkommere oftere ønsket å bo i nærheten av foreldre enn etnisk norske (Ruud 2001: 77-78). Ungdommene selv begrunnet dette med at trivdes sammen med foreldrene. De ville gjerne fortsette å ha nær kontakt slik at de kunne ta vare på hverandre. Dette samstemmer med funn i en annen undersøkelse hvor det kom frem at geografisk nærhet gjorde det lett å hjelpe hverandre i familien, selv om man ikke bodde sammen. Lignende argumenter, samt økonomi for både foreldre og neste generasjon ble brukt for å begrunne at ungdommer bodde lenge hjemme (Søholt 2007). I tillegg til familieargumenter vil det å flytte innen nærområdet gjøre det lettere å beholde nettverk av venner og bekjente fra oppveksten. Dessuten blir de da boende på et sted som har mening for dem, gjennom bruk, erfaringer og minner (Simonsen 1993 i Ruud 2001).

Denne undersøkelsen av etterkommernes bosettingsmønster tyder foreløpig ikke på sterk grad av geografisk assimilering over generasjoner. Etterkommerne følger samme geografiske mønster som foreldrene. I Oslo bor det etterkommere i alle bydeler, men majoriteten av etterkommerne bor i bydeler hvor andelen av befolkningen med innvandrerbakgrunn er høyere enn gjennomsnittet for byen. Det er bare i to av bydelene hvor det bor en høy andel etterkommere, at andelen som har innvandrerbakgrunn er lavere enn gjennomsnittet for Oslo.

Det er snarere slik at det geografiske mønsteret følger gruppen. Det kan dermed se ut til at etnisk tilhørighet har større betydning enn generasjon for hvor etterkommerne i den enkelte gruppe har valgt å bosette seg, i forhold til foreldrene.

8.3.1 Men noen avviker fra mønsteret

I tillegg til å studere det geografiske hovedmønsteret blant etterkommerne, har vi trukket ut dem som vi mener avviker. Det

er første rekke de som bor andre steder enn andre etterkommere med samme landbakgrunn. På kommunenivå har vi definert dette til etterkommere som bor i kommuner med færre enn 4-5 prosent andre etterkommere med samme landbakgrunn.

Oslo er i en særstilling siden majoriteten av innvandrerbefolkningen bor her. I denne kommunen er etterkommere geografiske avvikere dersom de avviker fra det dominerende bostedsmønsteret til innvandrerbefolkningen i byen. Det vil si at de avviker om de har bosatt seg i bydeler hvor under 10 prosent av befolkningen har innvandrerbakgrunn fra ikke-vestlige land. Dette gjelder fire ytre vest bydeler og en indre vest bydel. Etterkommere av vietnamesisk bakgrunn har vi derimot ikke definert som geografiske avvikere så lenge de bor i Oslo. Dette fordi de er relativt jevnt spredd i byen. Etterkommere av chilensk bakgrunn er holdt helt utenfor fordi deres geografiske mønster er spredt bosetting.

Tabell 8.3 *Etterkommere med avvikende bostedsmønster. Prosent.*

Geografisk avvik	Landbakgrunn					Antall
	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	
Nei	74	80	62	85	71	7568
Ja	26	20	38	15	29	2027
Sum	100	100	100	100	100	9595

Tabellen over viser at det er mellom 15 og 38 prosent av etterkommerne som har det vi har kalt for et geografisk avvikende bostedsmønster, i følge vår definisjon. Etterkommere av indisk bakgrunn bor mest spredt. Etterkommere av pakistansk bakgrunn bor mest konsentrert.

Vi har vært opptatt av om avvikende bostedsmønster er tilfeldig, eller om det er forhold ved etterkommerne som kan sannsynliggjøre et slikt bostedsmønster. For å finne ut av dette har vi gjennomført en regresjonsanalyse som omfatter de etterkommerne som har flyttet hjemmefra og ikke deler bolig med foreldrene. I analysen har vi lagt inn følgende variable; husholdsinntekt, landbakgrunn, hvor pakistansk bakgrunn er brukt som referansekategori, om etterkommeren er født i Norge eller selv innvandret før fylte 5 år, for gifte – om ektefellen har samme eller forskjellig landbakgrunn som etterkommeren, her er ikke gifte brukt som

referansekategori, om etterkommer har høyskole eller universitets-
utdanning, alder og foreldrenes spredningsmønster.

Parameter Estimates Analysis of Maximum Likelihood Estimates						
Parameter		DF	Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	Pr > ChiSq
Intercept		1	-1.3290	0.5256	6.3930	0.0115
familieinntekt		1	-3.56E-7	3.519E-7	1.0229	0.3118
vietnam	1	1	-0.0482	0.0981	0.2420	0.6228
tyrkia	1	1	0.2561	0.0894	8.1985	0.0042
marokko	1	1	0.1946	0.0987	3.8851	0.0487
india	1	1	0.5081	0.1000	25.7970	<.0001
invkat	C	1	-0.00410	0.0673	0.0037	0.9515
avvik_mor	1	1	1.3793	0.0609	513.3608	<.0001
avvik_ektf	0	1	-0.5236	0.1039	25.4178	<.0001
avvik_ektf	1	1	0.5054	0.1397	13.0894	0.0003
utdanning_hoy	1	1	-0.0481	0.0938	0.2630	0.6081
alder		1	0.0375	0.0179	4.4119	0.0357

Resultatene av analysen viser at husholdsinntekt, høy utdanning, etterkommerens fødeland samt vietnamesisk bakgrunn ikke har noen selvstendig effekt for etterkommernes bostedsmønster, til de etterkommerne som vi har definert som geografiske avvikere.

Basert på regresjonsanalysen var det fire variable som hadde gjennomslag og var signifikante. Konklusjonen er at sannsynligheten for avvikende geografisk bostedsmønster øker betydelig hvis foreldrene har avvikende bostedsmønster. Sagt på en annen måte; også de geografiske avvikerne følger tradisjonen fra foreldrene. Dernest øker sannsynligheten for avvikende bostedsmønster med økende alder og valg av ektefelle med annen bakgrunn enn etterkommeren selv. Dette siste samstemmer med nyere internasjonal forskning. En har funnet at de som lever i etnisk blandete ekteskap har en tendens til å bosette seg i områder hvor de slipper unna negative reaksjoner fra de respektive etniske miljøene (Holloway m.fl.2005). Landbakgrunn øker sannsynligheten for avvikende bostedsmønster hvis bakgrunnen er indisk. Også for etterkommere med tyrkisk og marokkansk bakgrunn påvirker landbakgrunn sannsynligheten for geografisk avvik, men i mindre grad enn for etterkommere med indisk bakgrunn. For de andre gruppene har landbakgrunn ingen effekt.

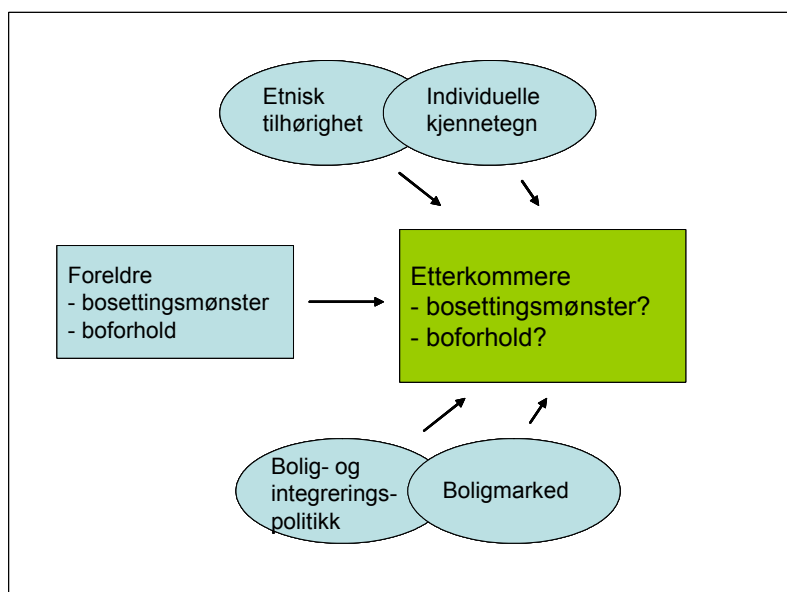
Det var overraskende at høy inntekt og høy utdanning ikke har noen selvstendig effekt for å øke sannsynligheten for at etterkommerne får et geografisk, avvikende bosettingsmønster. Høy inntekt gir større økonomisk handlingsrom. På den annen side kan det tenkes at preferanser om å bo andre steder og i andre sosiale miljøer enn det man er vant med, skjer lettere om man har kjennskap til slike områder gjennom venner, kjente eller slekt. Om etterkommerne har slike nettverk får vi ikke testet ved hjelp av registerdata.

9 Mulige forklaringer på hovedmønstre

I dette kapitlet er oppgaven å forklare etterkommernes oppnådde boligsituasjon og bosettingsmønster slik vi har kunnet belegge det gjennom registerdataene.

Utgangspunktet er analysemodellen som ble presentert i første kapitel. Modellen viser hvilke forhold vi mener kan påvirke etterkommernes oppnådde boligsituasjon og bosted.

Figur 9.1 *Faktorer som kan bidra til å forklare bosettingsmønster og boforhold blant etterkommere av innvandrere*

Utgangspunktet for forklaringene er data som er tilgjengelig gjennom registeropplysninger.

Individuelle kjennetegn: Hjemme- eller borteboer, aktivitet, utdanningsnivå, inntekt, bruk av økonomiske boligvirkemidler, sivilstand, ektefellens opphavsland, ektefelle oppvokst i Norge eller utlandet.

Etnisitet: Landbakgrunn.

Kjennetegn ved foreldrene: Utdanning, inntekt, disposisjonsform til bolig, bosted.

For å tydeliggjøre hva som kan forklare etterkommernes oppnådde boligsituasjon og bostedsmønster vil vi formulere et sett av påstander knyttet til de følgende avsnittene.

Før vi analyserer registerdata knyttet til etterkommerne, skal vi kort kontekstualisere etterkommernes boligsituasjon med muligheter i boligmarkedet og med relevante sider ved innvandrings-, integrerings- og boligpolitikken. En annen viktig ramme som har betydning for etterkommernes muligheter i boligmarkedet er knyttet til deres tilhørighet til etnisk miljø.

9.1 Politikken som ramme

Innvandrings-, integrerings- og boligpolitikken legger rammevilkår for innvandreres og etterkommeres muligheter i forhold til familie- og boligsituasjon.

Hovedhensikten med innvandringspolitikken er å regulere adgangen til Norge. Det betyr at de som har fått oppholdstillatelse er selektert i forhold til Norges oppfølging av internasjonale forpliktelser som følger av bl.a. menneskerettighets- og flyktningekonvensjonen, samt Norges behov for arbeidskraft. Dette gjelder foreldrene til etterkommerne. Det er svært vanskelig for personer utenfor EU landene å få oppholdstillatelse i Norge i dag, hvis de ikke har en kompetanse som Norge har behov for. Det er også vanskelig å få besøksvisum fra etterkommernes opphavsland. Ekteskap er derfor omtrent eneste lovlige måte å innvandre på for personer fra etterkommernes opphavsland. Det kan innebære at etterkommere opplever press for å gifte seg med

personer fra opphavslandet. Vilkår for oppholdstillatelse og vilkår for familiejenforening har derfor betydning for etterkommerne.

Vilkår i innvandrings- og integreringspolitikken legger føringer på etterkommernes muligheter i boligmarkedet

I forhold til etterkommernes boligsituasjon betyr det at etterkommere som gifter seg med innvandrere, skal etablere familie og boligsituasjon med *en* inntekt. For å få oppholdstillatelse for ektefelle, kreves det at etterkommeren kan forsørge innvandret ektefelle. Kravet er økt fra lønnstrinn 1 til lønnstrinn 8. Det kan bety en bevisst satsing på utdanning og arbeidsmuligheter som gjør denne type ekteskap mulig. Etterkommere som gifter seg med innvandrere kan derfor også representere en selektert gruppe, fordi de må ha en viss egen inntekt for å virkeliggjøre slike ekteskap. Tidligere var det tilstrekkelig at foreldrene til etterkommeren garanterte økonomisk for innvandret ektefelle, nå er ansvaret lagt på den som skal gifte seg. Vilkår i innvandringspolitikken får dermed implikasjoner for etterkommernes økonomiske evne og økonomiske muligheter i boligmarkedet. Inntektskravet bidrar til at kvinnelige etterkommere må etablere seg i arbeidsmarkedet før ektefelle får oppholdstillatelse. Kvinnene vil ha en etablert økonomisk posisjon når ekteskapet inngås. Ordningen kan dermed ha en viktig boligøkonomisk likestillingsfunksjon. Ved ev. boligkjøp er det sannsynlig at etterkommeren, i dette tilfellet kvinnen i ekteskapet, vil stå som ene- eller deleier av felles bolig. I tillegg kan det være slik at dersom foreldre bistår i finansieringen av boligkjøp, vil de foretrekke at boligen er registrert på eget barn, slik at kapitalen holdes i familien ved en ev. skilsmisse.

Tabell 9.1 *Etterkommere etter landbakgrunn og kjønn. Prosent som eier egen bolig. M=mann, K=kvinne.*

		Landbakgrunn													
		Sverige Danmark		Tyrkia		Marokko		India		Pakistan		Vietnam		Chile	
		Kjønn		Kjønn		Kjønn		Kjønn		Kjønn		Kjønn		Kjønn	
Eier		M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K
bolig		44	40	18	25	11	14	12	16	15	18	7	7	6	8

Tabellen over viser at blant etterkommere med tyrkisk, marokkansk, indisk, pakistansk og chilensk bakgrunn er det en høyere andel kvinner enn menn som er registrert som boligeiere. Blant vietnamesere er andelen lik, mens det er en noe høyere andel menn enn kvinner som er boligeiere blant etterkommere med svensk og dansk bakgrunn.

Når vi kontrollerer for gifte etterkommere er trenden den samme for tre av gruppene (se tabell i vedlegg til kapitel 9). Blant gifte etterkommere med marokkansk, pakistansk og indisk bakgrunn er det fortsatt en høyere andel kvinner enn menn som er registrert som boligeiere. Blant gifte etterkommere med tyrkisk bakgrunn har trenden snudd til at 2 prosent flere menn enn kvinner eier egen bolig. Blant gifte etterkommere med vietnamesisk og chilensk bakgrunn er det 9 og 11 prosent flere menn enn kvinner som eier bolig, og blant svensker og dansker er forskjellen mellom kvinner og menn økt til 23 prosent i menns favør. Disse tallene fokuserer på en side ved integrasjon av innvandrere og etterkommere som det sjelden er oppmerksomhet rundt, nemlig hvordan opparbeidete økonomiske ressurser fordeles i husholdet. Tallene viser større boligøkonomisk likestilling blant etterkommere med typiske innvandrebakgrunner, enn blant etterkommere med nordisk og chilensk bakgrunn.

Tallene over kan bidra til å tro at gifte etterkommere hvor etterkommeren er kvinne, over tid blir to-inntektshushold oftere enn der etterkommeren er mann og gifter seg med innvandret kvinne. Dette har vi foreløpig ikke kunnskap om. Det må undersøkes nærmere.

Leieboligpolitikken presser etterkommerne over i eierbolig?

Boligpolitikken i Norge har hovdefokus på at folk flest skal eie egen bolig. Leiemarkedet har liten politisk oppmerksomhet på den måten at det blir betraktet som en overgangsfase. Det er ikke lagt til rette for at leiebolig kan være en alminnelig og trygg disposisjonsform for hele livsløpet. Leieboligmarkedet er begrenset og lite organisert. De som ikke har kapital og tilstrekkelig inntekt til å kjøpe bolig, må finne bolig i leiemarkedet. Leiemarkedet er preget av korttidskontrakter (3 år) og et visst omfang av diskriminering (Blom og Henriksen 2008; Søholt og Astrup 2009). Det kan bety at unge etterkommere som leier bolig slipper til i en

annen del av leiemarkedet enn unge nordmenn uten innvandrerbakgrunn.

I Statistisk sentralbyrås levekårsundersøkelse fra 2005/2006 blant 10 innvandrergrupper, kom det frem at mellom 15 og 20 prosent av alle innbyggere med chilensk og tyrkisk bakgrunn hadde opplevd diskriminering i boligmarkedet. Andelen var lavere blant pakistanere og vietnamesere (Blom og Henriksen 2008). Blant *etterkommere* med pakistansk og vietnamesisk bakgrunn var andelen lavere enn for alle med disse bakgrunnene. Blant *etterkommere* med tyrkisk bakgrunn var det imidlertid flere, 22 prosent, som mente at de hadde opplevd diskriminering i boligmarkedet, som oftest i leiemarkedet (Løwe 2008). Opplevd diskriminering kan ha vært en drivkraft for å kjøpe bolig. Som det kom frem i kapittel 5.2 hadde etterkommere med tyrkisk bakgrunn høyest eierandel.

Det er antakelig slik at etterkommere foreløpig har sjeldnere arv de kan bruke til investering i eierbolig. Det betyr at etterkommerne og deres familier må anstrenge seg mer enn nordmenn uten innvandrerbakgrunn for å skaffe tilstrekkelig kapital til boligkjøp. Dessuten betyr det at de må kjøpe bolig der prisene er lave eller moderate. Det kan være en grunn til at innvandrere med ikke-vestlig bakgrunn er overrepresentert i de minste boligene og i de minst attraktive boligområdene (Juvkam 2009).

Som norske borgere har etterkommerne tilgang til økonomiske boligvirkemidler på lik linje med andre. Hvorvidt de bruker disse ordningene, og hvorvidt de virker til å bedre boforholdene er tema for avsnitt 9.4.2. nedenfor.

9.2 Etnisk tilhørighet

Etnisk tilhørighet kan påvirke etterkommernes muligheter i boligmarkedet. Slik tilhørighet kan ha positiv betydning *dersom* miljøet er preget av gjensidighet og sosiale forpliktelser (Portes 1995, Søholt 2007). Mulighetene for å høste av gjensidige forpliktelser øker dersom det etniske miljøet er stort og har en viss andel personer med lang botid. Slike personer kan ha bygget opp både sosio-kulturell kapital og økonomiske ressurser. Sosio-kulturell kapital vil bl.a. handle om språk- og kulturkompetanse,

innlærte sosiale koder og en virkelighets- og samfunnsforståelse som bidrar til at man kan håndtere samfunnet på en måte som er hensiktsmessig for en selv. Det innebærer at man er kognitivt og sosialt integrert. Man skjønner hvordan ting henger sammen og hva man kan gjøre for å bedre egen situasjon. Man har nettverk inn i forskjellige sosiale miljøer slik at man kan få tilgang til varierte erfaringer og praksiser. Etniske miljøer med slik opparbeidet kunnskap og som er preget av informasjonsflyt, kan lette inngangen i bl.a. arbeids- og boligmarkedet for nyetablerere.

Relevante økonomiske ressurser kan dreie seg om at førstegenerasjon har kapitaloverskudd som kan investeres i etterkommernes boliger, eller komme til nytte hvis det er behov for kausjon ved lån. Det kan også dreie seg om overskudd av boliger som er kjøpt for investering og utleie. Dessuten kan det dreie seg om informasjon om muligheter og om boligformidling innen miljøet. Slik intern boligformidling kan være en grunn til at f.eks. relativt få av pakistansk bakgrunn mener at de har opplevd diskriminering i boligmarkedet. Det forklarer imidlertid ikke at så mange unge med tyrkisk bakgrunn mente at de hadde blitt utsatt for diskriminering i boligmarkedet. I siste levekårsundersøkelse blant innvandrere kom det frem at mellom 42 og 53 prosent av leietakere med tyrkisk, pakistansk og vietnamesisk bakgrunn leide av slektning eller venn. Blant leietakere med chilensk bakgrunn var andelen derimot bare 18 prosent (Blom og Henriksen).

I tillegg til håndfaste økonomiske ressurser kan tradisjoner og praksiser for boliganskaffelse påvirke muligheter. Tradisjon for samarbeid over generasjoner kan bety at etterkommere får hjelp av foreldrene til å etablere seg i eid bolig. Tradisjon for kontantøkonomi kan bety en nøysomhetskultur som prioriterer sparing fremfor forbruk, slik at boligkjøp blir mulig selv ved moderate inntekter. I undersøkelsen av strategier i boligmarkedet blant tre grupper med etnisk minoritetsbakgrunn viste det seg at denne type forhold hadde betydning (Søholt 2007). Dette kan ikke undersøkes med registerdata, men slike bakenforliggende forhold kan være det som avgjør om etnisk bakgrunn gir utslag når vi senere skal teste hvilke variable som har betydning for etterkommernes boligsituasjon.

Foran i kapittel 8.3.1 kom det frem at etterkommerne i hovedsak følger foreldrenes bosettingsmønster. Det kan innebære at

etterkommere kan ha bolig- og stedspreferanser som er preget av etnisk tilhørighet, eller det kan bety at de velger det de er vant til. Det kan dreie seg om en blanding av arvede preferanser, om opplevde muligheter og om sosiale forventninger fra foreldre og etnisk miljø om å velge bosted i nærheten av familie og/ eller andre med samme bakgrunn. En grunn kan være at det gjør det mulig å opprettholde et etnisk miljø preget av et visst samhold og gjensidighet. I mange av Oslos bydeler kan man gjøre boligkarriere innen bydelen, eller i nærområder. Det betyr at man kan opprettholde lokalt familiært, etnisk og vennenettverk samtidig som man gjør boligkarriere. I undersøkelsen av boligstrategier var det imidlertid svært få som begrunnet valg av boligområde med at det bodde mange andre der med samme bakgrunn. Valgt bosted handlet mer om at det var de områdene de kjente til, gjennom egne erfaringer og informasjon gjennom nettverk. De som hadde nettverk som inkluderte norske, hadde fått vite om andre muligheter og hadde valgt annerledes (Søholt 2007).

Det er viktig å ha mente at de fleste etniske miljøene i Norge omfatter relativt få mennesker. Det kan bety at den enkelte ikke drar fordeler av å tilhøre et miljø. Nettverket blir mindre. Så vidt vi vet finnes det lite kunnskap om boligsituasjonen til slike grupper, både blant innvandrerne og etterkommerne.

9.3 Hva gjør etterkommerne?

Etterkommernes aktivitet vil ha betydning for deres muligheter i boligmarkedet. På bakgrunn av deres unge alder, kan de være elever, studenter, i arbeid, arbeidsledige eller f.eks. trygdede. En stor andel av etterkommerne er som nevnt tidligere i en overgangs- og etableringsfase. De er på vei fra skole til studier, eller fra skole og studier til arbeid, eller de er i arbeidsmarkedet. I tabellen nedenfor er det en oversikt over hva etterkommerne holdt på med i 2004.

Tabell 9.2 *Etterkommere etter landbakgrunn og aktivitet, 2004. Prosent.*

Aktivitet	Landbakgrunn						Sverige	
	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile	Danmark	
Elev	26	30	13	24	23	33	12	
Student	1	2	7	2	6	2	6	
I arbeidstyrken	61	56	64	57	61	46	63	
Uføretrygdet	0	2	1	1	0	1	0	
Annet	12	10	16	16	10	19	18	
Sum	100	100	100	100	100	100	100	

Kilde: Ligningsregisteret 2004.

I tabellen over er elever identifisert ved personer som har fått studiestipend samtidig som de ikke har fullført videregående skole. Studenter er identifisert som personer som har fått studiestipend og fullført videregående skole. Etterkommere i arbeidstyrken er identifisert ved at de har hatt yrkesinntekt, dag- eller sykepenger i løpet av 2004. I gruppen annet kan det være elever og studenter uten studiestipend.

Tabellen over viser at de fleste etterkommerne i alle landgrupper var i arbeid eller registrert i arbeidstyrken i 2004. Færrest etterkommere deltok i arbeidslivet blant etterkommere av chilensk bakgrunn, litt under halvparten. Blant etterkommere av indisk, vietnamesisk og tyrkisk bakgrunn var over 60 prosent i arbeidstyrken. Blant etterkommere av pakistansk og marokkansk bakgrunn var i overkant av 55 prosent i arbeidstyrken. Etterkommere av indisk bakgrunn arbeidet på nivå med svensker og dansker.

Når det gjelder elever og studenter viser tabellen at det er høyest andel elever blant etterkommere med chilensk bakgrunn, 33 prosent, og høyest andel studenter blant etterkommere med indisk og vietnamesisk bakgrunn, henholdsvis 6 og 7 prosent. Dette er på samme nivå som blant etterkommere med svensk og dansk bakgrunn.

Påstander:

- Elever og studenter bor hjemme og personer i arbeidstyrken flytter.
- Etterkommere i arbeid bor i eid bolig.

Påstand: Elever og studenter bor hjemme, og personer i arbeidsstyrken flytter

I befolkningen generelt er det alminnelig at skoleelever bor hjemme. Studenter bor sjeldnere hjemme. Dessuten er det alminnelig at unge som etablerer seg i arbeidsmarkedet etter hvert flytter hjemmefra.

Tabell 9.3 *Etterkommere etter landbakgrunn. Prosent av elever/studenter og personer i arbeidsstyrken som bor hjemme.*

Hjemmeboere	Landbakgrunn						Sverige
	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile	Danmark
Elev / student	82	67	68	76	73	75	60
I arbeidsstyrken	45	46	62	53	60	55	17

I tabellen over kommer det frem at mellom 67 og 82 prosent av etterkommerne bor hjemme når de går på skolen eller studerer. De bor oftere hjemme enn dansker og svensker i samme situasjon. At så mange elever og studenter av tyrkisk bakgrunn bor hjemme, kan skyldes at det bare er en prosent som studerer (Se tab. 9.2). Det er omtrent like høy andel studenter med indisk, vietnamesisk og svensk/ dansk bakgrunn. Studentene med indisk og vietnamesisk bakgrunn bor imidlertid oftere hjemme enn studentene med svensk og dansk bakgrunn. Påstanden om at elever og studenter bor hjemme, er langt på vei bekreftet.

Etterkommerne i arbeidsstyrken bor langt oftere hjemme enn etterkommere med nordisk bakgrunn i samme situasjon. Men, de bor sjeldnere hjemme enn skoleelever og studenter. Mens under 20 prosent av arbeidstakere med nordisk bakgrunn deler bolig med foreldrene, gjelder dette for mellom 45 og litt over 60 prosent av de seks andre gruppene. Påstanden om at etterkommere i arbeidsstyrken flytter hjemmefra kan bare delvis bekreftes. Flere flytter hjemmefra enn elever og studenter med samme landbakgrunn. Men færre flytter hjemmefra enn arbeidstakere med nordisk bakgrunn. Bare rundt 50 prosent har samlet sett flyttet hjemmefra.

De høye andelene hjemmeboende blant elever/ studenter og i arbeidsstyrken kan forklares på flere måter. Det kan skyldes en

økonomisk strategi i familien som går ut på at det koster mindre å bo hjemme. Da behøver f.eks. ikke studenter å ta opp lån, slik at de raskere kan etablere seg i eierbolig etter endt skolegang. Det kan skyldes diskriminering i leiemarkedet. Det kan skyldes usikkerhet knyttet til hvor godt utdanningen vil "betale seg" i etterkant, det kan skyldes religiøs motvilje mot lån og erfaring med kontant økonomi. Dessuten kan det at etterkommere blir boende hjemme dreie seg om en familiekultur hvor generasjonene samarbeider og hjelper hverandre, økonomisk og på andre måter. En del av dette kan også dreie seg om sterke sosiale forventninger fra foreldregenerasjonen om ønsket familie- og boligmønster (Søholt 2007).

Påstand: Etterkommere i arbeidsstyrken bor i eid bolig

Som nevnt over bor mellom 45 og 60 prosent av etterkommere i arbeidsstyrken hjemme. I tillegg så vi i kapitel 5.2 at eierandelen varierte mellom 7 og 22 prosent for alle etterkommerne uavhengig av alder og sivilstatus. For dansker og svensker var eierandelen 27 prosent. Nå er spørsmålet om det er slik at de som har flyttet og er i arbeid har blitt boligeiere i større grad enn de som er i annen aktivitet. Ikke overraskende stemmer dette (se tabell i vedlegg til kapitel 9). Andelen er høyest blant etterkommere av tyrkisk (30 prosent) og pakistansk bakgrunn (23 prosent). Blant de andre gruppene varierer det mellom 10 og 11 prosent. Blant etterkommere av svensk og dansk bakgrunn i arbeid var det derimot like mange som eide egen bolig som ikke gjorde det. Blant etterkommere av tyrkisk og chilensk bakgrunn er eierandelen likevel høyest blant de som er uføretrygdete. Dette skyldes antakelig at det er veldig få uføretrygdete slik at det dermed skal lite til for at prosenten tipper den ene eller andre veien. Hvis det f.eks. er tre uføretrygdete, og en er boligeier, vil 33 prosent være boligeier. Selv om antallet bak disse prosentene er små, er det oppløftende å få synliggjort at uføretrygdete etterkommere blir boligeiere.

9.3.1 Utdanning

Norge er et høykompetanseland hvor en antar at det er en positiv sammenheng mellom utdanningsnivå, posisjon i arbeidsmarkedet og inntekt. Studier har vist at denne sammenhengen ikke er like

opplagt for innbyggere med innvandrerbakgrunn (Hardoy og Schøne 2008).

Nedenfor vises høyeste gjennomførte utdanning blant etterkommerne.

Tabell 9.4 *Etterkommere etter landbakgrunn og høyeste oppnådde utdanning, 2004.*

Høyeste oppnådde utdanning	Landbakgrunn						
	Sverige og Danmark	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile
Grunnskole	6	19	13	5	13	5	8
Videregående skole	58	66	73	55	67	66	63
Høyskole eller universitet	34	9	9	37	15	29	21
Uoppgitt	3	6	5	3	5	0	9
Sum	100	100	100	100	100	100	100

Påstand:

- Etterkommere med høyest gjennomført utdanning har flyttet hjemmefra.
- Utdanning betyr ingenting for hvorvidt etterkommere eier egen bolig.

Påstand: Etterkommere med høyest gjennomført utdanning har flyttet hjemmefra

For alle grupper er det slik at det er en høyre andel av dem som har gjennomført høyskole eller universitetsutdanning, som har flyttet hjemmefra, enn som bor hjemme (Se vedlegg kap. 9). Det er også slik at det er en høyere andel av dem med slik utdanning som har flyttet hjemmefra, sammenlignet med dem som har grunnskole og videregående skole som høyeste gjennomførte utdanning. Blant svensker og dansker har noe over ni av ti flyttet for seg selv. Blant tyrkere har omtrent syv av ti flyttet hjemmefra. I de andre gruppene er det omtrent like mange som bor hjemme som har flyttet. Det varierer mellom fem og seks av ti som har flyttet.

Blant etterkommere med bakgrunn fra Marokko, Pakistan og i noe mindre grad Tyrkia, betyr nivå på høyeste gjennomførte utdanning lite for hvorvidt folk flytter hjemmefra. Alder betyr antakelig mer.

Påstand: Utdanning betyr ingenting for hvorvidt etterkommere eier egen bolig

Det er som nevnt påstått i annen forskning at utdanning gir mindre avkastning for personer med minoritetsbakgrunn enn majoritetsbakgrunn (Hardoy og Schøne, 2008). Da er det rimelig å anta at utdanning spiller liten rolle for økonomisk evne og dermed eierskap til bolig. Denne påstanden kan vi imidlertid ikke bekrefte (Se vedlegg kap.9). For alle gruppene er det slik at det er en høyere andel med høy utdanning som eier bolig, enn andelene boligeiere blant dem som har lavere høyeste gjennomførte utdanning. Etterkommere av nordisk bakgrunn har høyest andel boligeiere på alle utdanningsnivå, sammenlignet med de andre gruppene. Etterkommere av tyrkisk bakgrunn har høyest andel boligeiere på alle utdanningsnivå blant de seks utvalgte gruppene. Likevel er det er dobbelt så mange boligeiere i denne gruppen blant dem høyeste utdanning sammenlignet med dem som har utdanning på lavere nivå. Utdanning betyr minst i forhold til å eie egen bolig for etterkommere med nordisk bakgrunn.

9.4 Etterkommernes inntektsforhold

Etterkommernes inntektsforhold er avgjørende for deres muligheter i boligmarkedet. Nedenfor vises etterkommernes samlede inntekt før skatt for 2004. Som for foreldrene har vi valgt å presentere fordelingen av inntekt i kumulativ prosent. Det betyr at prosentene for hvert inntektsnivå legges sammen opp til 100. Når inntektsfordelingen vises ved hjelp av kumulativ prosent, betyr det at de gruppene som har lave prosenter ved de lave inntektsintervallene, har en gunstigere fordeling enn de gruppene som har høye prosenter i de lave inntektsintervallene. På denne måten blir det synliggjort at det er få svensker og dansker, bare 20 prosent, som tjener mindre enn kr. 100 000. Blant etterkommere av chilensk bakgrunn er det derimot 61 prosent som tjener så lite. I de fem andre gruppene er det mellom 42 og 58 prosent som tjener mindre enn kr. 100 000. Blant dem med de laveste inntektene er det sannsynligvis et visst innsalg av elever og studenter.

Tabell 9.5 *Etterkommere etter landbakgrunn. Fordeling av inntekt. Kumulativ prosent. Ligningsdata 2004.*

Samlet inntekt i 1000 kr.	Sverige Danmark	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile
Under 100	20	42	40	49	46	58	61
100-170	35	61	63	67	66	76	77
171-300	64	89	90	86	88	92	94
301-400	83	97	96	95	96	98	98
401-500	91	99	99	97	99	99	99
501-600	95			99			
601-700	97			100			
Mer enn 700	100	100	100	100	100	100	100

* Blant etterkommere med tyrkisk, marokkansk, pakistansk og vietnamesisk bakgrunn er det noen personer som tjener over 500 000 kroner. De er imidlertid så få at de utgjør under 0,5 prosent i hver gruppe slik at de ikke synes i tabellen.

Alle etterkommerne i de seks fokusgruppene tjente under 400-500 000 kr, bortsett fra etterkommere med indisk bakgrunn. Bare blant etterkommere av indisk bakgrunn var det tre prosent som tjente mer enn dette. I kontrollgruppen var det 9 prosent som tjente mer enn 400- 500 000 kroner i 2004.

Inntektsnivået i tabellen over viser inntekten til etterkommeren som enkelt person og ikke som familie eller hushold.

Etterkommere som er gift kan ha ektefelle med inntekt slik at husholdet kan ha høyere inntekt enn hva tabellen viser.

Etterkommere som er hjemmeboende vil inngå i en større husholdning med en større husholdningsøkonomi (Søholt 2007).

Påstand:

- Etterkommere flytter hjemmefra når inntekten stiger.
- Eierandelen blant etterkommere øker med økende inntekt.

Påstand: Etterkommere flytter hjemmefra når inntekten stiger

Vi antar at etterkommerne har lignende mønster som unge voksne uten innvandrerbakgrunn. At de ønsker å flytte for seg selv når de har økonomisk mulighet til det. Dette viser seg å stemme (Se tabell i vedlegg, kap. 9). I alle gruppene er det slik at det er høyere andel hjemmeboere som tjener lite, og en høyere andel borteboere som tjener mer. Blant de som tjener under kr. 100 000 er det flere som bor hjemme enn som har flyttet i alle gruppene. Blant alle grupper, bortsett fra blant etterkommere med indisk og nordisk bakgrunn, er det en høyere andel som har flyttet enn som bor hjemme blant dem som tjener 100- 170.000 kroner. Deretter stiger andelene utflyttere. Blant etterkommere av indisk og nordisk bakgrunn er det først flere utflyttere enn hjemmeboende blant de som tjener 170 – 300.000 kroner. Blant etterkommere med vietnamesisk og chilensk bakgrunn tjener ca. 40 prosent av de som har flyttet under 100.000 kroner. At disse etterkommerne har flyttet hjemmefra så tidlig kan skyldes at etterkommerne har flyttet til et annet sted enn der foreldrene bor for å ta utdanning. Foreldre med disse bakgrunnene bor som nevnt i kapitel 6 mest geografisk spredt.

Påstand: Eierandelen blant etterkommerne øker med økende inntekt

Denne påstanden stemmer delvis. Samtidig er det slik at etterkommerne blir boligeiere ved relativt lave inntekter og det er få som foreløpig har høye inntekter (Se tabell i vedlegg til kap. 9). Mellom 36 og 53 prosent av boligeierne i hver gruppe tjener mellom 170 – 300 000 kroner. Blant boligeiere av svensk og dansk bakgrunn er andelen noe lavere, 30 prosent. Når inntekten stiger utover dette nivået er det slik at eierandelen øker blant etterkommere av tyrkisk, svensk og dansk og delvis pakistansk bakgrunn. I andre grupper er mønsteret mindre tydelig. Eierandelen kan øke noe, holde seg eller gå noe ned med økende inntekt. Dette kan skyldes at det er svært få personer med høye inntekter i de enkelte gruppene, slik at en person kan bety mye for prosentandelen.

9.4.1 Gifte etterkommere, bolig og bosted

Det er sannsynlig at gifte etterkommere flytter til bolig for seg selv. Samtidig er det slik at etterkommere som gifter seg med innvandrere, og det er de fleste, må ha et visst inntektsnivå for å få oppholdstillatelse for ektefellen. Inntektskravet kan ha bidratt til en seleksjon. Det er de som tilfredsstillere de økonomiske vilkårene for familiegjenforening som gifter seg. Etterkommere som gifter seg med innvandrere får imidlertid en ektefelle som ikke er etablert i arbeidsmarkedet. Etterkommer som gifter seg med herboende kan alternativt doble husholdsinntekten ved ekteskap.

Tabell 9.5 foran viste at mellom 61 og 77 prosent av etterkommerne i de seks fokusgruppene tjente mindre enn kravet for å få oppholdstillatelse for ektefelle.¹⁸ Det betyr videre at det var mellom 39 og 23 prosent i hver gruppe som tjente mer enn 170 000, når vi ser bort fra kontroll gruppen. Blant etterkommere av svensk og dansk bakgrunn var mønsteret omvendt. 35 prosent tjente mindre enn 170 000 og 65 prosent tjente mer enn 170 000.

Påstander:

- Gifte etterkommere flytter hjemmefra når inntekten stiger.
- Gifte etterkommere bor i eid bolig.
- Etterkommere med ektefelle født i Norge eier oftere bolig enn etterkommer med ektefelle født i utlandet.
- Etterkommere gift med innvandrere med samme landbakgrunn bor oftere i nærheten av foreldre enn etterkommer gift med andre.

Påstand: Gifte etterkommere flytter hjemmefra når husholdsinntekten stiger

Her er utgangspunktet ekteparets felles inntekt (se tabell i vedlegg til kap. 9). Påstanden stemmer best for gifte etterkommere med chilensk og nordisk bakgrunn. For de andre gruppene er det mer variasjon. I alle disse gruppene, er det en høyere andel som deler bolig med foreldrene blant dem som tjener under 100 000 kroner. Deretter er andelen gifte som har flyttet, høyere enn andelen gifte

¹⁸ Kravet var en inntekt tilsvarende lønnstrinn 1, som i 2004 var kr. 167 500.

som bor hjemme blant etterkommere med marokkansk, indisk og vietnamesisk bakgrunn. Blant gifte etterkommere med tyrkisk og pakistansk bakgrunn er andelen gifte som har flyttet først større enn hjemmeboende gifte, når inntekten har kommet opp i 170 – 300 000 kroner. For ektepar som tjener mellom 300 – 400 000 kroner snur mønsteret igjen for dem som har bakgrunn fra Marokko, India og Vietnam. Her er det en høyere andel ektepar som deler bolig med foreldrene. Deretter øker andelen ektepar som flytter ut for alle grupper. Men, blant ektepar med bakgrunn fra Tyrkia, Marokko, India, Pakistan og Vietnam er det samtidig en viss andel som tjener mer enn 500 000 kroner som deler bolig med foreldrene. Basert på tidligere studier blant hushold med pakistansk bakgrunn, vil vi tro at dette dreier seg om storfamilier som ønsker flerfamiliehushold og som har skaffet seg store boliger hvor det er plass til dette. Flere inntekter i husholdet gjør dette mulig. (Søholt 2007).

Påstand: Gifte etterkommere bor i eid bolig

Denne påstanden stemmer. I alle gruppene er det slik at gifte oftere eier egen bolig enn ikke gifte (se tab. i vedlegg til kapitel 9). For fem av gruppene varierer andelen som eier egen bolig blant gifte med mellom 33 og 44 prosent. Blant de ikke gifte er det mellom 6 og 8 prosent som eier egen bolig. Etterkommere av chilensk bakgrunn skiller seg ut. Gifte etterkommere med chilensk bakgrunn har lavest eierandel sammenlignet med de andre gruppene, bare 15 prosent. Samtidig er andelen boligeiere blant ugifte høyest, 10 prosent.

Det er minst to grunner til at gifte oftere eier egen bolig enn ugifte. For det første er det slik at de aller fleste er gift med innvandrere med samme landbakgrunn. For å få innreisetillatelse kreves som nevnt en minimumsinntekt av herboende, samt at vedkommende kan skaffe passende bolig. Inntektskravet for å få gifte seg legger antakelig et press på etterkommeren til å skaffe inntekt. Dermed vil det være slik at det er større sjanse for to-inntektshushold blant gifte etterkommere enn blant ugifte. Dette selv om arbeidsdeltakelsen er lavere blant kvinner med minoritetsbakgrunn enn blant norske.

Påstand: Etterkommere med ektefelle født i Norge eier oftere bolig enn etterkommer med ektefelle født i utlandet

Det er grunn til å tro at etterkommere som er gift med ektefelle som også er oppvokst i Norge, kan stille sterkere i utdannings- og arbeidsmarkedet enn de som er gift med ektefeller som har innvandret. Det er mer sannsynlig at begge ektefellene er etablert i arbeidsmarkedet blant to oppvokst i Norge, enn gifte hvor bare en er oppvokst i Norge. Denne hypotesen stemmer absolutt for gifte etterkommere med chilensk bakgrunn (Se tabell i vedlegg kapitel 9). Nesten halvparten av de som er gift med norskfødt eier bolig, mens bare 15 prosent av dem som er gift med utenlandsfødt er boligeiere. Blant gifte etterkommere med vietnamesisk bakgrunn er det også en større andel boligeiere blant dem som er gift med norskfødt. Blant etterkommere med tyrkisk og marokkansk bakgrunn er det omvendt. I disse to gruppene er det 13 -14 prosent flere som eier bolig, som er gift med innvandrere. For gifte etterkommere i de andre gruppene, inkludert etterkommere med svensk og dansk bakgrunn betyr derimot ektefellens fødeland lite eller ingenting for om etterkommeren er registrert som boligeier eller ikke.

Påstand: Etterkommere gift med innvandrere med samme landbakgrunn, bor oftere i nærheten av foreldre enn etterkommer gift med andre¹⁹

Denne påstanden stemmer for noen grupper og ikke for andre (se tabell i vedlegg til kapitel 9). Her er det viktig å ha i mente at andelen som er gift utenfor egen gruppe varierer mye (se tabell 3.10). Blant etterkommere med indisk og tyrkisk bakgrunn bor 70 prosent av dem som har ektefelle med samme bakgrunn i nærheten av foreldrene, mens dette bare gjelder for 45 og 60 prosent av dem som har ektefelle med annen bakgrunn. For de andre gruppene, er det en høyere andel av de som har ektefelle med samme bakgrunn som ikke bor i nærheten av foreldrene, sammenlignet med de som har ektefelle med annen bakgrunn. Blant etterkommere med vietnamesisk og svensk og dansk bakgrunn betyr ektefellens bakgrunn lite eller ingenting for nærhet til foreldrene.

¹⁹ Å bo i nærheten av foreldrene har vi definert som å bo i samme kommune, så lenge det ikke er Oslo. De som bor i Oslo bor i nærheten av foreldrene hvis de bor i samme bydel.

9.5 Påvirker økonomiske boligvirkemidler boligsituasjonen til etterkommerne?

Etterkommerhushold med lav inntekt kan søke om økonomiske boligvirkemidler fra stat og/ eller kommune for å forbedre sin boligsituasjon. Dette dreier seg om Husbankens startlån og boligtilskudd til kjøp av bolig, og bostøtte til å dekke bokostnader i eid eller leid bolig. Leietakere kan også søke om sosialhjelp som ofte brukes til boutgifter (Stamsø og Medby 2005). I hvilken grad har etterkommerne fått økonomiske boligvirkemidler? Og, hvor og hvordan bor de som har fått økonomiske boligvirkemidlene? Skiller de seg systematisk fra andre etterkommere i samme gruppe, eller er ev. forskjeller tilfeldig?

Dette avsnittet følger en todelt struktur:

- - Hvem får hvilke boligøkonomiske virkemidler?
- - Hva er konsekvensen av det de får? Bidrar de boligøkonomiske virkemidlene til å redusere trangboddhet og til å øke eierandelen? Påvirker de økonomiske boligvirkemidlene bosetningsmønstrene til etterkommerne?

9.5.1 Hvem mottar de økonomiske virkemidlene

Vi vil i dette avsnittet se nærmere på hvordan de ulike økonomiske boligvirkemidlene er fordelt blant de forskjellige gruppene med etterkommere.

Etterkommere som har fått startlån

Hensikten med Husbankens startlån er å gjøre det mulig for hushold med lave eller moderate inntekter å kjøpe bolig. I 2006 fikk 92 etterkommere, uansett bakgrunn startlån. Det utgjorde omtrent en halv prosent av alle etterkommere mellom 18 og 40 år. Blant nordmenn uten innvandrerbakgrunn i samme alderskategori var det akkurat samme andel som mottok startlån i 2006 (Riksrevisjonen 2008).

I tabellen nedenfor vises fordelingen av startlån til etterkommerne i de utvalgte landgruppene.

Tabell 9.6 *Etterkommere etter landbakgrunn som har fått startlån.
Etterkommere 40 år eller yngre (2003-2007). Prosent.*

Har mottatt startlån	Landbakgrunn						
	Sverige Danmark	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile
	N=23	N=34	N=24	N=5	N=66	N=6	N=10
Nei	97,7	97,3	96,6	99,4	98,8	99,6	98,6
Ja	2,3	2,7	3,4	0,6	1,2	0,4	1,4
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabellen viser at det er få som har mottatt startlån. Andelen varierer mellom 3,4 prosent av etterkommere med marokkansk bakgrunn og 0,4 prosent av etterkommerne med vietnamesisk bakgrunn. Etterkommere med nordisk bakgrunn skiller seg ikke ut. Samlet sett er det relativt små forskjeller mellom de ulike gruppene av etterkommere.

At enkelte grupper har få startlåsmottakere kan skyldes mangel på informasjon, heller enn mangel på behov. For å få et bedre bilde over i hvilken grad startlånsordningen bidrar til få etniske grupper inn i eiermarkedet, har vi i tabellen nedenfor sammenlignet antall boligeiere med antall startlåsmottakere innenfor hver gruppe.

Tabell 9.7 *Andel boligeiere etter landbakgrunn som har fått startlån.*

Andel boligeiere med startlån	Landbakgrunn						
	Sverige Danmark	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile
	8	13	28	4	8	5	20

Bildet er nå endret. Når fokuset er på boligeiere, er det store forskjeller mellom gruppene i hvor mange som har fått startlån. Blant etterkommere med marokkansk bakgrunn har nesten hver tredje boligeier fått startlån, mens blant etterkommere med indisk og vietnamesisk bakgrunn er det bare 4 og 5 prosent som har mottatt slikt lån. Det kan skyldes mangel på informasjon, eller at boligeierne i disse gruppene har bedre økonomi.

Etterkommere som har fått startlån og boligtilskudd

Startlån skal bidra til at hushold med lave eller moderate inntekter kan kjøpe bolig. Husbankens boligtilskudd kan gis til hushold som ikke har mulighet til å betale hele innskuddet eller kjøpesummen for en bolig, men som kan klare å betale et lavere lån. 15 prosent av etterkommerne som får startlån har også fått boligtilskudd. Dette er på samme nivå som mottakere av startlån generelt: I 2005 mottok 15,4 prosent av alle startlåsmottakere boligtilskudd, og i 2006 var det 16,6 prosent av alle startlåsmottakere som fikk boligtilskudd (Riksrevisjonen 2008). Når vi bryter ned på landbakgrunn tegner det seg et mer sammensatt bilde. Tabellen nedenfor viser hvor mange av dem som har fått startlån, som også har fått boligtilskudd.

Tabell 9.8 *Mottakere av startlån etter landbakgrunn som også har fått boligtilskudd. Prosent.*

Mottatt boligtilskudd	Landbakgrunn						
	Sverige Danmark	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile
Nei	81,3	82,4	79,2	80,0	90,9	100,0	55,6
Ja	18,8	17,6	20,8	20,0	9,1	-	44,4
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Blant etterkommere med startlån og bakgrunn fra Tyrkia, Marokko og India har prosentvis like mange mottatt boligtilskudd som blant etterkommere med bakgrunn fra Sverige og Danmark. Blant etterkommere med pakistansk bakgrunn har ni prosent mottatt boligtilskudd, mens ingen etterkommere med vietnamesisk bakgrunn har mottatt boligtilskudd. Blant etterkommere med chilensk bakgrunn har nesten halvparten av de som har mottatt startlån også mottatt boligtilskudd.

Størrelsen på boligtilskuddene varierer. Høyeste utbetalte boligtilskudd til etterkommer var 580 000 kroner i løpet av perioden 2003-2007. Gjennomsnittlig utbetaling lå på 180 000 kroner. Tabellen nedenfor viser gjennomsnittlig utbetaling av boligtilskudd for hver av fokusgruppene.

Tabell 9.9 *Gjennomsnittlig utbetalt boligtilskudd for hver av etterkommer gruppene, etter landbakgrunn.*

Landbakgrunn	Gjennomsnitt utbetalt boligtilskudd
	kroner
Sverige Danmark	60 000
Tyrkia	143 929
Marokko	181 103
India	180 000
Pakistan	232 095
Chile	90 931

Hvis vi sammenligner med forrige tabell ser vi at etterkommere med pakistansk bakgrunn har lavest andel som får boligtilskudd, men høyest utbetalt gjennomsnittlig beløp. Etterkommere med chilensk bakgrunn har høyest andel startlåsmottakere som også har fått boligtilskudd, men hvert hushold har fått utbetalt nesten lavest gjennomsnittlig beløp. Aller lavest gjennomsnittlig utbetalt boligtilskudd finner vi blant etterkommere med nordisk bakgrunn.

Etterkommere som har fått startlån og bostøtte

Alle etterkommere i Norge som var mer enn 18 år i 2005 utgjør som tidligere nevnt rundt 20 000 personer. Av disse er det ni prosent som har mottatt både startlån og bostøtte. Dette er på linje med startlåsmottakere i hele befolkningen. I 2005 hadde 8,8 prosent av startlåsmottakerne mottatt bostøtte, mens i 2006 var det 10,1 prosent som fikk bostøtte (Riksrevisjonen 2008).

Nedenfor skal vi se om etterkommerne fra de utvalgte landgruppene som har fått startlån, også har fått bostøtte.

Tabell 9.10 *Etterkommere etter landbakgrunn som har fått startlån og andel av disse som har fått bostøtte.*

Bostøtte mottaker	Landbakgrunn						
	Sverige Danmark	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile
Nei	75,0	94,1	100,0	100,0	90,9	100,0	77,8
Ja	25,0	5,9	-	-	9,1	-	22,2

Rundt en av fire startlåsmottakere med nordisk og chilensk bakgrunn har også fått bostøtte, mens det samme gjelder for en av

ti blant etterkommere med pakistansk bakgrunn og ca. en av tyve for etterkommere med tyrkisk bakgrunn. Ingen startlånmottakere med marokkansk, indisk eller vietnamesisk bakgrunn har fått slik støtte. Om dette skyldes mangel på informasjon eller for god økonomi vet vi ikke.

Etterkommere som har fått startlån, bostøtte og boligtilskudd

Blant etterkommere med bakgrunn fra Tyrkia, Marokko, India, Pakistan, Vietnam, Chile og Sverige og Danmark var det 168 som har fått startlån i perioden 2003 – 2007. Av disse er det syv startlånmottakere som har mottatt både boligtilskudd og bostøtte, altså 4 prosent av alle etterkommere som har mottatt startlån. Dette er akkurat det samme som gjennomsnittet for startlånsøkere generelt, som ligger på 4 prosent. (Riksrevisjonen 2008). Det er få som får både startlån, boligtilskudd og bostøtte. Hensikten med å kombinere disse virkemidlene er at de skal assistere vanskeligstilte etterkommere inn i eiermarkedet. Det er viktige virkemidler, men det er som vist relativt få som har fått dem samlet.

Etterkommere som har fått bostøtte

Økonomisk vanskeligstilte hushold kan få bostøtte enten de eier eller leier bolig. Bostøtten er behovsprøvd og inntektstaket er relativt lavt. Bostøtten er ment å gi støtte til husholdninger hvor det har oppstått misforhold mellom bostøtte og husholdningsinntekt. Formelt stilles det imidlertid krav til at mottaker enten er trygdet og /eller har barn. I tillegg er ordningen strengt behovsprøvd, slik at det kun husholdninger med veldig lave inntekter som vil være kvalifisert. Samtidig vet vi at store deler av sosialhjelpen går med til boligformål. Dette kan tyde på at bostøtten ikke har vært tilstrekkelig tilpasset til utviklingen i dagens leiemarked.

1.5 prosent av etterkommerne av innvandrere mottok i 2004 bostøtte.²⁰ Nedenfor viser vi andelen av bostøttemottakere blant fokusgruppene.

²⁰ I årene 2006 – 2008 var det mellom 103 000 og 106 000 hushold i Norge som fikk bostøtte.

Tabell 9.11 *Fordeling av bostøttemottakere etter landbakgrunn. 2004.*
Prosent

Bostøtte mottaker	Landbakgrunn						
	Sverige Danmark	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile
Nei	97	98	98	99	99	99	97
Ja	3	2	2	1	1	1	3
I alt	100	100	100	100	100	100	100

Det er overraskende at andelen bostøttemottakere er dobbelt så høy blant etterkommere fra Skandinaviske land og Chile som andelen bostøttemottakere generelt. Etterkommere fra Pakistan, India og Vietnam ligger under gjennomsnittet. Dette må enten skyldes at kriteriene i bostøtteordningen ikke passer til kjennetegn ved fattige hushold med minoritetsbakgrunn, eller at hushold med disse landbakgrunnene av ulike grunner ikke søker om bostøtte.

Etterkommere som har fått sosialhjelp

Riksrevisjonen har i sin rapport om tilbudet til vanskeligstilte i boligmarkedet funnet at rundt halvparten av sosialhjelpen går til boligformål (Riksrevisjonen (2008)).

Fem prosent av alle etterkommerne uansett landbakgrunn (20186) mottok sosialhjelp i 2004.

I tabellen nedenfor er fokus på etterkommerne i våre utvalgte landgrupper. Hvor mange av dem er i en slik økonomisk vanskeligstilt situasjon at de har fått sosialhjelp?

Tabell 9.12 *Etterkommere etter landbakgrunn. Andel som mottar sosialhjelp. 2004.*

Mottatt sosialhjelp	Landbakgrunn						
	Sverige Danmark	Tyrkia	Marokko	India	Pakistan	Vietnam	Chile
Nei	96	91	90	98	95	94	90
Ja	4	9	10	2	5	6	10

Andelen sosialhjelpsmottakere varierer mellom 2 og 10 prosent. Etterkommere med chilensk og marokkansk bakgrunn har høyest andel sosialhjelpsmottakere. Etterkommere med chilensk bakgrunn

hadde også høy andel som har fått startlån, boligtilskudd og bostøtte. Som vi så i avsnitt 9.4 har etterkommere med indisk og nordisk bakgrunn har de høyeste inntektene. Det er derfor ikke overraskende at de har lavest andel som har fått sosialhjelp. Etterkommere med marokkansk bakgrunn er blant dem med lavest inntekt og høyest andel som har fått startlån. 10 prosent som får sosialhjelp er et ytterligere tegn på svak betalingsevne på gruppenivå.

I tillegg til å få frem hvor stor andel av etterkommerne i hver landgruppe som mottar sosialhjelp, er vi opptatt av hvor mye som utbetales. Gjennomsnittlig utbetalt sosialhjelp var kr. 30 000 i året, blant alle etterkommerne i fokusgruppene uansett bakgrunn. I tillegg til å få innsyn i gjennomsnittlig utbetaling har vi i tabellen under også fått frem variasjon ved å trekke ut de høyeste utbetalingene i hver gruppe.

Tabell 9.13 *Gjennomsnittlig utbetalt sosialhjelp etter landbakgrunn. Kroner. 2006.*

Landbakgrunn	Gjennomsnitt	Høyeste utbetaling
Sverige Danmark	29 109	130 997
Tyrkia	29 273	134 564
Marokko	45 249	212 946
India	19 581	45 547
Pakistan	28 824	166 807
Vietnam	24 321	168 124
Chile	31 268	206 422

De fleste fokusgruppene får utbetalt rundt gjennomsnittlig utbetaling, inkludert etterkommere med nordisk landbakgrunn. Det er imidlertid to grupper av etterkommere som skiller seg klart ut. Det er etterkommere med marokkansk bakgrunn som får utbetalt ca. kr. 15 000 over gjennomsnittet, og etterkommere med indisk bakgrunn som får utbetalt ca. kr. 10 000 under gjennomsnittet. At etterkommere med marokkansk bakgrunn får utbetalt mest, samsvarer med at de som gruppe er blant dem som tjener minst.

Alle gruppene får i gjennomsnitt utbetalt beskjedne beløp. Det gir grunn til å tolke sosialhjelpen som et supplement til andre økonomiske hjelpeordninger. Beløpene er for lave til at de skulle

dekke opp bokostnader. Med dagens priser i leiemarkedet tilsvarer de gjennomsnittlige utbetalingene noen få måneders husleie.

Etterkommere som får sosialhjelp og bostøtte

Sosialhjelp brukes ofte til boligformål, men er ikke et bolig-økonomisk virkemiddel. Det er snarere en supplerende økonomisk hjelpeordning som kommer i tillegg til andre ordninger. Sosialhjelpen kan brukes både til boutgifter og til andre husholdsutgifter etter skjønn.

Hva er forholdet mellom bostøtten og sosialhjelp? Er det slik at ordningene henvender seg til forskjellige grupper eller er det slik at det er overlapp mellom dem? Det kan derfor interessant å se om det er en empirisk korrelasjon mellom bostøtten og sosialhjelp. I tabellen nedenfor ser vi på alle etterkommere, uavhengig av landbakgrunn, som har fått bostøtte. Spørsmålet er hvor stor andel av disse som også får sosialhjelp?

Tabell 9.14 *Bostøttmottakere. Andel som får sosialhjelp*

Mottaker av sosialhjelp	Antall	Prosent
Nei	209	63
Ja	123	37

Tabellen over viser at det er nærmere 40 prosent av bostøttmottakere blant etterkommerne som også mottar sosialhjelp. Dette kan gi en indikasjon på at de som faller inn under bostøtteordning ikke får tilstrekkelig støtte til å klare seg tilfredsstillende i leiemarkedet. Dette synspunktet støttes ytterligere opp av eksistensen av de kommunale bostøtteordningene som finnes i de største norske byene i dag. De kommunale bostøtteordningene bevilges i tillegg til Husbankens bostøtteordning. Hvordan dette virker for etterkommerne vet vi ikke.

9.5.2 Hvor og hvordan bor de som mottar de økonomiske boligvirkemidlene?

I tillegg til å få boligøkonomiske virkemidler, er det et poeng å finne ut hvordan de virker. Bidrar ordningene til å bedre boligsituasjonen for etterkommerne?

Vi vurderer de økonomiske virkemidlene langs to dimensjoner, i forhold til: trangboddhet og bosted.

Disposisjonsform har vi ikke tatt med her da vi regner det som gitt at de som har fått startlån har blitt boligeiere.

Påstand: Etterkommere som får startlån med eller uten boligtilskudd, bor trangt.

Begrunnelsen for en slik påstand finner vi bl.a. i Riksrevisjonens rapport (2008). Der fremkommer det at en del startlånmottagere ikke har brukt startlånet fordi de ikke har funnet en bolig innenfor den låneramme de har fått tilsagn om. Siden utilstrekkelig lånerammer i noen tilfeller har medført at mottageren ikke har klart å skaffe bolig, er det nærliggende å tro at i andre tilfeller har mottageren måttet gjøre kompromisser i forhold til boligstandard for å kunne realisere startlånet. Et kompromiss er å kjøpe bolig som er mindre enn det husholdet har behov for.

Tabell 9.15 *Sammenligning av trangboddhet blant boligeiere med og uten startlån. Etterkommere etter landbakgrunn.*

Landbakgrunn:		Mottatt startlån	
		Nei	Ja
Sverige Danmark	Trangbodd		
	Nei	90	84
	Ja	10	16
	I alt	100	100
Tyrkia	Trangbodd		
	Nei	73	74
	Ja	27	26
	I alt	100	100
Marokko	Trangbodd		
	Nei	69	67
	Ja	31	33
	I alt	100	100
India	Trangbodd		
	Nei	82	80
	Ja	18	20
	I alt	100	100
Pakistan	Trangbodd		
	Nei	65	60
	Ja	35	40
	I alt	100	100
Vietnam	Trangbodd		
	Nei	85	67
	Ja	15	33
	I alt	100	100
Chile	Trangbodd		
	Nei	93	100
	Ja	7	-
	I alt	100	100

Vi påsto over at etterkommere med startlån bor trangt. Tabellen over viser at majoriteten av startlåsmottagere ikke bor trangt, men det er langt flere enn gjennomsnittet i Norge er 12 prosent, som bor trangt. Det er en noe høyere andel trangbodde blant de som har mottatt startlån, enn blant dem som ikke har mottatt startlån. Blant etterkommere med vietnamesisk bakgrunn er det dobbelt så høy andel trangbodde med startlån, som uten startlån. Lånerammene for startlån kan være utilstrekkelige i forhold til å kunne kjøpe bolig med tilstrekkelig plass. På den annen side er definisjonen for trangboddhet ganske romslig. Det er stor forskjell på å bo 1 – 1,5 person pr. rom og mer enn 2 eller 3 personer pr. rom. Boligstørrelse, i tillegg til beliggenhet er kanskje det som er

mest avgjørende for pris. Startlånets økonomiske ramme vil derfor ha stor betydning for om hushold får kjøpt stor nok bolig.

Påstand: Etterkommere som får bostøtte bor trangt.

Mottagere av bostøtte har lave inntekter og trenger økonomisk bistand for å kunne betale bokostnadene. Fremveksten av kommunale bostøtteordninger, og det at en stadig voksende andel av sosialhjelpen går til bolig formål, kan være grunner til å tro at den statlige bostøtten ikke greier å holde tritt med utviklingen i prisnivå i leiemarkedet. En konsekvens kan da være at mottagere av bostøtte i større grad leier boliger som er for små for husholdet.

Tabell 9.16 *Etterkommere etter landbakgrunn og fordeling av trangboddhet etter om husholdet har mottatt bostøtte*

Landbakgrunn	Trangbodd	Mottatt bostøtte	
		Nei	Ja
Sverige Danmark	Nei	91	91
	Ja	9	9
	I alt	100	100
Tyrkia	Trangbodd		
	Nei	64	68
	Ja	36	32
	I alt	100	100
Marokko	Trangbodd		
	Nei	60	100
	Ja	40	-
	I alt	100	100
India	Trangbodd		
	Nei	78	83
	Ja	22	17
	I alt	100	100
Pakistan	trangbodd		
	Nei	58	75
	Ja	42	25
	I alt	100	100
Vietnam	Trangbodd		
	Nei	67	88
	Ja	33	13
	I alt	100	100
Chile	Trangbodd		
	Nei	77	100
	Ja	23	-
	I alt	100	100

Tabellen over gir ingen støtte for påstanden om at mottagere av statlig bostøtte bor trangere enn andre. Tvert imot, for mange landbakgrunner er det motsatt, slik at det er en større andel trangbodde blant etterkommere som ikke mottar bostøtte. Det er interessant å legge merke til at mens det blant etterkommere av vietnamesisk bakgrunn var en høyere andel trangbodde blant dem som hadde fått startlån, enn blant boligeiere uten startlån, er tallene akkurat omvendt for bostøtte. Bostøtten bidrar

Påstand: Etterkommere som har fått startlån (og boligtilskudd) bor i kommuner eller bydeler med høy andel innvandrerbefolkning.

Vi vil i dette avsnittet se nærmere på om startlån, eventuelt med boligtilskudd, har noen effekt på bosetningsmønsteret til etterkommere. Vil de som får økonomisk assistanse til å komme inn på eiermarkedet bosette seg i områder med relativt høy innvandrerandel, eller vil økte økonomiske muligheter bidra til at de i større grad velger å bosette seg utenfor kommuner og bydeler med høy andel innvandrerbefolkning. Som mål på hvorvidt etterkommere velger å bryte med bosetningsmønsteret til egen gruppe har vi konstruert en variabel, som vi har kalt geografisk avvik eller spredning (se kapittel 8.3.1). Nedenfor tester vi hvordan mottatt startlån påvirker ev. geografisk avvik.

Tabell 9.17 *Geografisk avvik blant etterkommere som har mottatt startlån.*

Geografisk avvik:		Mottatt startlån	
		Nei	Ja
Tyrkia	Avvik		
	Nei	74	74
	Ja	26	26
	I alt	100	100
Marokko	Avvik		
	Nei	80	79
	Ja	20	21
	I alt	100	100
India	Avvik		
	Nei	62	40
	Ja	38	60
	I alt	100	100
Pakistan	Avvik		
	Nei	85	82
	Ja	15	18
	I alt	100	100
Vietnam	Avvik		
	Nei	71	67
	Ja	29	33
	I alt	100	100

Ut i fra tabellen over synes det klart bosetningsmønsteret til etterkommere som har mottatt startlån, er rimelig identisk med etterkommere med samme landbakgrunn. Den eneste gruppen som har forskjellig mønster, er etterkommere med indisk bakgrunn. Nesten dobbelt så mange som har mottatt startlån i denne gruppen har avvikende bostedsmønster. Etterkommere med indisk bakgrunn har i stor grad avvikende bostedsmønster. Hvorvidt startlånet har bidratt til å opprettholde denne preferansen vet vi ikke. Vi vet heller ikke om de som har kjøpt bolig med startlån har kjøpt i kommuner med lav etterspørsel.

9.5.3 Oppsummering

I dette kapitlet har vi sett nærmere på hvordan de økonomiske boligvirkemidlene; startlån, boligtilskudd og bostøtte, blir fordelt til etterkommere etter landbakgrunn, og hvordan de påvirker boligsituasjonen til etterkommerne.

Oppsummerende konklusjon:

Det er akkurat samme andel som får startlån blant etterkommerne, som i samme aldersgruppe i hele befolkningen. Gitt at etterkommerne og den ikke vestlige innvandrerbefolkningen har lavere inntektsnivå enn befolkningen for øvrig, kan det være et underforbruk av startlån i denne delen av befolkningen.

Bruken av startlån i kombinasjon med boligtilskudd og bostøtte blant etterkommerne, følger også her i hovedsak samme mønster som for startlånmottakere i resten av befolkningen. Av de som får startlån får 15 prosent i tillegg boligtilskudd, 10 prosent får bostøtte, mens 3 prosent får både boligtilskudd og bostøtte.

Når vi ser på etterkommere etter landbakgrunn, er det imidlertid relativt store forskjeller i tildeling av virkemidlene. Etterkommere med bakgrunn fra Pakistan, India og Vietnam bruker i minst grad boligvirkemidlene, mens etterkommere med bakgrunn fra Tyrkia og Marokko får mer. De mottar noe mer enn gjennomsnittet av etterkommere. Mest tilgang til boligvirkemidlene har etterkommere med chilensk og nordisk bakgrunn. Etterkommere med nordisk og chilensk bakgrunn får oftere boligtilskudd enn gjennomsnittet, men mottar også mindre beløp i forhold til gjennomsnittet.

Til slutt så vi på hvilken effekt boligvirkemidlene hadde på trangboddhet og bosetningsmønstre. En klar majoritet av startlånmottakerne bor ikke trangt, men en langt høyere andel bor trangt enn befolkningen for øvrig. Dessuten, blant de som bor trangt virker det ikke som startlånet bidrar til å redusere dette. Det er noen flere som bor trangt med startlån enn uten. I en av gruppene er andelen som trangt dobbelt så stor som blant dem som har mottatt startlån. Forekomsten av trangboddhet er veldig lav blant bostøttemottakere, slik at bostøtte ser til å ha en signifikant effekt på reduksjon av trangboddhet i leiemarkedet. Dette bekreftes også i regresjonsanalysene.

Videre så vi at startlånmottakere i hovedsak hadde samme bosetningsmønstre som andre etterkommere med samme landbakgrunn. Unntaket var etterkommere med indisk bakgrunn som hadde fått startlån. De bodde mer spredt.

10 Oppsummering – hva betyr mest i forhold til bolig-situasjon og bosettings-mønster

Integrasjonspolitikken suksess kan måles etter hvor godt innvandrere i alle kategorier lykkes med å skape seg gode liv i Norge. Dette kan man vanskelig klare hvis ikke minoritets- og majoritetsbefolkningen finner frem til måter å leve, arbeide og lære sammen på som er gunstig for den enkelte og for samfunnet. Slik samlevnad må fungere i boligblokka, det enkelte nabolag, i bygda, i kommunen og på nasjonalt nivå. Utfordringen er at det flerkulturelle samfunnet hele tiden er i bevegelse og utvikling. Det er ikke en forhåndsbestemt tilstand som vi skal frem til. Forestillingene om det flerkulturelle samfunnet endrer seg og det er løpende diskusjoner om hva som ikke er ønskelig, hva som er bra, hvordan unngå negative utviklingstrekk og hvordan komme inn i positive forløp.

For å få kunnskap om samfunnet er på rett vei, trengs kontinuerlig overvåking av utfallet av, eller resultatene av integrerings- og tilgrensende politikkområder slik som bolig, skole, arbeid, helse m.m.

I denne undersøkelsen har oppgaven vært å undersøke hvordan det har gått med etterkommere av innvandrere i boligmarkedet. Gruppen er ung. De aller fleste er under 30 år. De er i en etableringsfase i forhold til utdanning, arbeid, ekteskap og bolig. Resultatene vil være farget av dette.

Metoden har vært analyse av registerdata på individnivå.

Det har vært to hovedproblemstillinger:

- Hva har etterkommerne oppnådd i boligmarkedet?
- Hva slags bosettingsmønster finner vi blant etterkommerne?

Når det gjelder den første problemstillingen er fravær av trangboddhet og eierskap til bolig definert som suksesskriterier. Dette er kriterier som kan avledes av mål i boligpolitikken og de kan evalueres ved hjelp av statistikk. Det er objektive mål og resultatene kan sammenlignes med boligresultatene til resten av befolkningen. Et annet suksesskriterium som er svært relevant, er bokostnader i forhold til inntekt. Dette har vi imidlertid ikke kunnskap om gjennom registerdataene.

Etterkommere med minoritetsbakgrunn bor trangere enn etterkommere med nordisk bakgrunn

Definisjonen på trangboddhet som vi har brukt er at det bor mer enn en person pr. beboelsesrom. I følge denne definisjonen bor bare ca. 12 prosent av hele befolkningen trangt (Statistisk sentralbyrå 2004). De aller fleste, rundt 90 prosent bor romslig. Etterkommere med nordisk bakgrunn bor like romslig som resten av befolkningen. Trangboddheten blant de seks andre etterkommergruppene varierer derimot mellom 20 og 40 prosent. De mest trangbodde sett under ett er etterkommere med pakistansk bakgrunn. De som bor mest romslig er etterkommere med indisk og chilensk bakgrunn.

Ca. halvparten av etterkommerne deler bolig med foreldrene. I alle grupper bor de hjemmeboende langt trangere enn de som har flyttet. Blant etterkommere med marokkansk bakgrunn som deler bolig med foreldrene bor 80 prosent trangt, mens dette gjelder mellom 30 og 40 prosent blant etterkommere med indisk og chilensk bakgrunn. Det er 26 prosent som bor ekstra trangt, med 2 eller flere enn 3 personer pr. rom, blant etterkommere med marokkansk bakgrunn, etterfulgt av 15 prosent blant etterkommere med pakistansk bakgrunn. I de andre gruppene bor mellom 6 og 10 prosent så trangt. Blant nordiske etterkommere er det 3 prosent som bor så trangt.

Regresjonsanalyser viser at det bare er størrelsen på foreldrenes inntekt som bidrar til å redusere trangboddhet blant etterkommere

som deler bolig med foreldrene.²¹ Det er ikke så overraskende. Høy inntekt blant foreldrene bidrar til at de kan kjøpe eller leie større bolig. Etterkommerens egen inntekt betyr ingenting. Det kan henge sammen med at etterkommers inntekt skal brukes til å spare til egen bolig, og bare sjelden til å anskaffe større bolig sammen med foreldrene.

For etterkommere som har flyttet hjemmefra bidrar følgende forhold til å redusere trangboddhet: økt husholdsinntekt, alder, å ha et barn, bostøtte og sosialhjelp.

Følgende forhold bidrar derimot til å øke sannsynligheten for trangboddhet: landbakgrunn fra Pakistan, Marokko og Vietnam, og å ha flere enn et barn.

At et barn øker sannsynligheten for å redusere trangboddhet og flere barn øker sannsynligheten for trangboddhet er rimelig. Når ektepar etablerer seg i egen bolig prøver de antakelig å skaffe en bolig hvor det er plass til barn. På den annen side kan boligpriser sammen med moderate inntekter gjøre det vanskelig å skaffe stor nok familiebolig.

Etterkommerne er på vei inn i eiermarkedet

Mellom 7 og 22 prosent av etterkommerne i de seks gruppene eier bolig. Dette er lavere enn nordiske etterkommere hvor 27 prosent har blitt boligeiere. Når vi kontrollerte for alder, viste det seg imidlertid at etterkommere med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan, Marokko og India etablerte seg tidligere i eiermarkedet enn etterkommere med nordisk bakgrunn. Det kan skyldes at etterkommere i disse gruppene bor hjemme lenger enn nordiske etterkommere, det kan skyldes at de møter diskriminering i leiemarkedet, og det kan skyldes at de foretrekker å kjøpe fremfor å leie bolig.

I kapitel 9 har vi diskutert og testet forskjellige bivariante påstander om hva som kan bidra til at etterkommere eier egen bolig. Nå skal vi teste hvilke faktorer som forklarer om etterkommere blir boligeiere. Dette gjør vi ved hjelp av en regresjonsanalyse med følgende variable: kjønn, etterkommers og ektefelles inntekt, hvorvidt etterkommer er født i Norge, hvorvidt foreldrene eier

²¹ I vedlegg til kapitel 10 har vi med regresjonstabeller som viser hva som bidrar til å redusere eller øke sannsynligheten for trangboddhet.

bolig, foreldrenes inntekt, foreldrenes utdanningsnivå, hvorvidt etterkommer er gift, hvorvidt etterkommer bor i Oslo og landbakgrunn.²² Det viser seg at følgende forhold er signifikante og bidrar til å øke sannsynligheten for at etterkommere eier bolig: at etterkommer er gift, økende inntekt hos etterkommer og ev. ektefelle og økende alder. Dessuten har det betydning at foreldrene til etterkommer er boligeiere. Det betyr at etterkommer er vant til å bo i eid bolig, og kan oppfatte dette som mer attraktivt enn å leie. Dessuten er det større sannsynlighet for at kvinnelige etterkommere eier bolig enn mannlige. I kapitel 9 diskuterte vi at dette kunne henge sammen med vilkår for å få oppholdstillatelse for ektefeller fra opphavslandet. Når det gjelder landbakgrunn så øker tyrkisk bakgrunn sannsynligheten for å eie bolig, sammenlignet med nordiske etterkommere.

Etterkommernes bosettingsmønster

Innvandrerbefolkningens bosettingsmønster er et langt mer offentlig tema enn deres boforhold. Dette er særlig knyttet til bekymringer for segregering og parallell samfunn. Man frykter at innbyggere med minoritetsbakgrunn som bor i områder med høy innvandrerandel ikke skal tilegne seg norsk språk og virkelighetsforståelse, at barna skal henge etter i skolen og at de ikke skal lykkes i arbeidsmarkedet. Bak dette ligger det antakelser om at geografisk segregering fører til sosial eksklusjon eller marginalisering, og at geografisk assimilering eller geografisk spredning, fører til sosial inkludering. Det betyr at man tror at personer med innvandrerbakgrunn som bor i områder hvor det bor få andre med slik bakgrunn, blir del av det lokale, sosiale livet.

I kapitel 8 har vi oppsummert og drøftet etterkommernes bosettingsmønster sammenlignet med hverandre og med foreldrene. Det som betyr mest i forhold til om etterkommerne bor spredt er at foreldrene bor spredt. Etterkommere som velger å bo andre steder enn der det bor mange andre med innvandrerbakgrunn skiller seg dermed ikke fra de andre, de følger i foreldrenes fotspor. Alt annet likt, så øker sannsynligheten for avvikende bostedsmønster med økende alder og når etterkommeren gifter seg med ektefelle med annen landbakgrunn. Landbakgrunn påvirker spredt bosettingsmønster for

²² Regresjonsresultatene ligger i vedlegg til kapitel 10.

etterkommere med indisk bakgrunn, og i noe mindre grad for etterkommere med tyrkisk og marokkansk bakgrunn.

På vei inn i strukturene i boligmarkedet?

Det er kanskje for tidlig å konkludere med at etterkommerne i disse gruppene ser ut til å bli inkludert i strukturene i boligmarkedet. Halvparten deler fortsatt bolig med foreldrene. På den annen side viser dataene at trangboddheten reduseres når etterkommerne flytter for seg selv. Av dem som har flyttet, øker eierandelen med økende alder. Dessuten er det et positivt tegn at eierandelen blant etterkommere med marokkansk bakgrunn er relativt sett høyere for etterkommerne enn for foreldrene, sammenlignet med de andre gruppene. Det er også positivt at etterkommere har fått startlån på samme nivå som andre i samme aldersgruppe. Etterkommere med lave inntekter har benyttet bostøtte og at det har bidratt til å redusere trangboddhet. Boligøkonomiske virkemidler må søkes. Det forutsetter derfor at husholdene vet om ordningene og er interessert i å søke. Hvor mange som potensielt faller innenfor ordningene for startlån, boligtilskudd og bostøtte har vi ikke oversikt over. Om flere kunne ha søkt, fått innvilget, brukt og fått bedret boligsituasjonen vet vi derfor ikke.

Vi har ikke fokusert på dem som har flyttet hjemmefra og som ikke har kjøpt bolig. Vi vet at det er sannsynlig at de bor trangere enn boligeierne. Vi vet derimot ikke noe om de leier av kommunen, av kommersielle utleiere, eller av små private utleiere. Den siste kategorien kan bestå av familie, slekt eller andre med samme eller annen minoritetsbakgrunn. De kan også være utleiere med majoritetsbakgrunn som leier ut ekstra bolig. Type leieforhold og husleienivå vil ha stor betydning for hvorvidt denne gruppen av etterkommere oppnår, eller er på vei til å oppnå en anstendig og trygg boligsituasjon.

Etterkommerne følger på mange måter i foreldrenes fotspor, både hva gjelder bosettingsmønster, type hus de bor i og grad av trangboddhet. En kan spørre hva dette skyldes. Handler det om vaner og tradisjoner koplet med opplevde muligheter, dreier det seg om preferanser for å bo i type områder og miljøer man kjenner til fra før, eller dreier det seg om sosiale forventninger? Presset fra ev. sosiale forventninger kan opprettholdes ved geografisk nærhet mellom foreldre og barn, og det kan også fastholdes hvis man

bosetter seg i områder hvor det bor mange andre med lignende bakgrunn. Samtidig kan det å tilhøre et større etnisk miljø hvor man selv er delaktig, bidra til at man får del i ev. boligøkonomiske ressurser i miljøet. Det være seg bolig, å leie eller bistand til finansiering av boligkjøp.

Etterkommere som bor i Oslo bor hovedsakelig i bydeler med høy andel innbyggere med etnisk minoritetsbakgrunn. Dette er bydeler preget av stort etnisk mangfold. I noen bydeler har innbyggerne til sammen nesten 150 forskjellige bakgrunner. Det kan hende at etterkommerne som har vokst opp i slike sosiale miljø, opplever dette som steder de er velkomne. De kjenner de sosiale kodene for denne type miljø, og de kjenner måten det boligsosiale livet er organisert på. Mange er oppvokst i borettslag og kjenner dugnadsformen. I mange borettslag i disse bydelene har barna, snarere enn foreldrene deltatt på dugnad. Denne erfaringen har etterkommerne med seg inn i voksenlivet. De kjenner denne boformen fra innsiden. Det etniske mangfoldet, sammen med en økende andel unge etterkommere som gjennomfører utdanningsforløpet, sammen med intensiv områdesatsing i de store drabantbyene, kan styrke etterkommernes posisjon i boligmarkedet generelt, og i forhold til å kunne velge andre boligkarrierer enn foreldrene om de ønsker det. Parallelt kan boligområdene bli mer attraktive dersom den omfattende områdesatsingen lykkes.

10.1 Videre forskning

Registerstudier – hvor stor andel av etterkommerne er potensielle mottakere av økonomiske boligvirkemidler?

Denne undersøkelsen er basert på registerstudier, bl.a. av etterkommernes økonomiske forhold. Som vist foran er inntektsnivået moderat. Det er også vist at svært få har fått og brukt startlån. Det bør studeres hvor mange i etterkommerpopulasjonen som ligger innenfor grensene for å få startlån og bostøtte. Dette er en måte å få oversikt over økonomisk sårbare grupper i boligmarkedet. Når det gjelder bostøtte vil det være viktig å undersøke om det er spesielle forhold ved etterkommerhusholdene som ekskluderer eller inkluderer dem i ordningen.

Kjønnsdimensjon - bidrar de økonomiske vilkårene i boligmarkedet til økonomisk likestilling mellom ektefeller?

Vi har spekulert på om det er slik at kvinnelige etterkommere som gifter seg med innvandrere oftere utvikler to-inntektshushold og dermed mer robust husholdsøkonomi, enn mannlige etterkommere. Både eier- og leiemarkedet er så kostbart at en økonomisk trygg boligsituasjon normalt forutsetter to inntekter. Betingelser for utvikling av to- eller flerinntektshushold bør studeres nærmere fordi det har avgjørende betydning for innvandrerbefolkningens muligheter i boligmarkedet.

Etterkommere i små etniske miljøer – hva slags betydning har det for muligheter i boligmarkedet?

Vi har studert de største gruppene blant første pulje av etterkommere. Det at de tilhører relativt store etniske miljøer kan ha betydning for suksess i boligmarkedet. Det er også behov for studier av hvordan etterkommere i små etniske miljøer har klart seg på boligmarkedet. Hva slags betydning har det at de ikke har ressurser i miljøene som kan omsettes for etterkommernes muligheter i boligmarkedet? Hva betyr det at det er et begrenset sosialt miljø i forhold til forventninger om adferd i forhold til familie-, bolig- og bostedspreferanser?

Behov for studier av nye etterkommergrupper med andre kjennetegn

I neste pulje av etterkommere vil det være en stor gruppe med bakgrunn fra afrikanske land, bla. Somalia. Det kan ikke tas for gitt at de vil klare seg på lignende måte som etterkommerne i de gruppene vi har studert. Det skyldes bl.a. at foreldrene er i en annen posisjon i arbeidsmarkedet enn foreldregenerasjonen til de vi har studert. Samtidig er det utbredte oppfatninger i miljøet om at man ikke bør ta opp lån (Søholt og Astrup 2009, Søholt 2007). Det er ikke motstand mot å eie bolig, men mot å skaffe seg det ved hjelp av lån. Dersom denne type holdninger er utbredt og blir etterfulgt blant etterkommere, kan det få stor betydning for deres muligheter til en trygg og god boligsituasjon. Slik leiemarkedet pr. dags dato er organisert passer det dårlig for permanente bosituasjoner. Denne gruppens tilpasning til boligmarkedet bør studeres fordi gruppen er spesielt sårbar.

Etterkommere i leiemarkedet

Hovedfokuset i denne studien har vært på boligeierne blant dem som har flyttet hjemmefra. Man bør også undersøke hvilke forhold etterkommerne møter i leiemarkedet. Hvem leier de av, hva betaler de, hvor lenge bor de, hva blir de tilbudt og hvor bor de?

Litteratur

- Blom S (2006): *Innvandrerens bo- og flyttemønster i Oslo rundt årtusenskiftet*. Rapport 33. Statistisk sentralbyrå, Oslo.
- Blom og Henriksen (2008): *Levekår blant innvandrere i Norge 2005/2006*. Rapport 5. Statistisk sentralbyrå.
- Brochmann G i Kjeldstadli K (red.) (2003): *Norske innvandringshistorie*. Pax forlag A/S, Oslo.
- Bråmås Å (2006): ”White Flight? The production and reproduction of Immigrant Concentration Areas in Swedish Cities, 1990 – 2000” i *Urban Studies*, Vol. 43, No. 7, 112701146. Routledge, Taylor and Francis Group.
- Bø B P (1980): *Fremmedarbeidernes boligsituasjon i Oslo*. Universitetsforlaget, Oslo.
- Børresen S (2000): *Fremmedhet og praxis – om tyrkiske og pakistanske indvandrers bosetning og boligvalg*. Ph.D – afhandling. Sociologisk Institut, København Universitet og Statens Byggeforskningsinstitut.
- Damm A P, M L Schultz-Nielsen og T Tranæs (2006): *En befolkning deler seg op?* Gyldendahl, København.
- Daugstad G (2007): *Fakta om innvandrere og deres etterkommere 2007. Hva tallene kan fortelle*. Notat 56. Statistisk sentralbyrå, Oslo.
- Gulbrandsen L og T Hansen (2007): *Registerdatabase for forskning om boligspørsmål*. Skriftserie 1. NOVA og SINTEF Byggforsk, Oslo.

- Gulløy E (2008): *Levekår blant innvandrere 2005/2006. Dokumentasjonsrapport*. Notat 5. Statistisk sentralbyrå, Oslo.
- Hansen T og A Sæterdal (1970): *Ammerud. Hva er galt i de nye bydelene som skyter i været?* PAX Forlag A/S, Oslo.
- Hansen T, O Gulbrandsen og H Svenneby (1984): *Leieboere og vedlikehold*. Rapport 93. Norges byggforskningsinstitutt, Oslo.
- Hansen T og I Brattbakk (2005): *Endringsprosesser i norske drabantbyer*. Byggforsk skriftserie 6. Norges byggforskningsinstitutt, Oslo.
- Hardoy I og P Schøne (2008): "Avkastning av utdanning for ikke-vestlige innvandrere: Hvorfor er den så lav?" i *Søkelys på arbeidslivet*. 3/2008, årgang 25. Institutt for samfunnsforskning.
- Holloway S R m.fl. (2005): "Partnering 'Out' and Fitting In: Residential Segregation and the Neighbourhood Contexts of Mixed-Race Households" I *Population, Place and Space*. Nr. 11. Wiley InterScience.
- Holm A og S Søholt (2005): *Bolig, bomiljøsetting og levekår. Evaluering – Handlingsprogrammet Oslo indre øst*. Prosjektrapport 388. Norges byggforskningsinstitutt, Oslo.
- Juvkam D (2009): "Hvem bor i små boliger?" i Schmidt L (red.): *Små boliger – en kunnskapsoversikt*. NIBR-rapport 1. NIBR, Oslo.
- Kjeldstadli K (red.) (2003): *Norsk innvandringshistorie*. Pax forlag A/S, Oslo.
- Kommunal- og regionaldepartementet (2003): *St.meld. nr. 23 (2003-2004). Om boligpolitikken*. Oslo.
- Lieberson S (1963): *Ethnic Patterns in American Cities*. Free Press of Glencoe. New York.

- Løwe T (2008): *Levekår blant unge med innvandrerbakgrunn. Unge oppvokst I Norge med foreldre fra Pakistan, Tyrkia og Vietnam*. Rapport 14. Statistisk sentralbyrå, Oslo.
- Maalouf A (1999): *Identitet som dreper*. En Pax0bok. Pax forlag A/S Oslo.
- Magnusson L og B Turner (2008) "Municipal Housing Companies in Sweden - Social by Default", i *Housing Theory and Society* Vol. 25, (4).
- Nyström L (2008): *Social Mix i några länder. Leder boendeintegration till integration i hela samhället?*
- Peach C (2005): "The Ghetto and the Ethnic Enclave" i Varady D P (ed): *Desegregating the City*. State University New York Press. Albany New York.
- Portes A (1995): *The Economic Sociology of Immigration*. Russell Sage Foundation, New York.
- Ray B K og J Bergeron (2007): *Geographies of Ethnocultural Diversity in a Second-tier City. Moving beyond Where People Sleep. Our Diverse Cities*. The Bridge. www.metropolis.net.
- Riksrevisjonen (2008): *Riksrevisjonens undersøkelse av tilbudet til de vanskeligstilte på boligmarkedet*. Dokument nr 3:8 (2007-2008). Riksrevisjonen, Oslo.
- Ruud M E (2001): *Eget hjem for første gang. Å flytte hjemmefra blant ungdom i Oslo*. Prosjektrapport 311. Norges byggforskningsinstitutt, Oslo.
- Sandercock L (2004): *Sustaining Canada's Multicultural Cities: learning from the Local*. Breakfast on the Hill Seminar Series. Canadian Federation for Humanities and Social Sciences, Ottawa.
- Stamsø M A og P Medby (2005): *Sosialhjelp og privat utleie av bolig*. Byggforsk skriftserie 4. Norges byggforskningsinstitutt, Oslo.
- Statistisk sentralbyrå (2004): *Levekårsundersøkelsen 2004. Tverrsnitt*.

- Statistisk sentralbyrå (2007): *Befolkningsstatistikk. Ekteskap og skilsmisser, 2007*.
<http://www.ssb.no/emner/02/02/30/ekteskap/>
- Sæter O og M E Ruud (2005): *Byen som symbolsk rom. Bypolitikk, stedsdiskurser og gentrifisering i Gamle Oslo*. Univeristet i Oslo og Norges byggforskningsinstitutt, Oslo.
- Søholt S (1994): *Innvandrerens deltakelse i bomiljø*. Prosjektrapport 166, Norges byggforskningsinstitutt, Oslo.
- Søholt S (2001): *Oppvekst i multietniske boligområder*. Prosjektrapport 313, Norges byggforskningsinstitutt, Oslo.
- Søholt S (2007): *Gjennom nåløyet – en sammenligning av tilpasninger til boligmarkedet blant hushold med pakistansk, tamilsk og somalisk bakgrunn Oslo 1970-2003*. Avhandling, Dr.polit. 2007. Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo.
- Søholt S og K Astrup (2009): *Etniske minoriteter og forskjellsbehandling i leiemarkedet*. NIBR-rapport 2. Norsk institutt for by- og regionforskning, Oslo.
- Sørli K m. fl (2009): *Bo- og flyttemotivundersøkelsen 2008*. NIBR. Under publisering.
- Vestel V (2004): *A community of differences: hybridization, popular culture and the making of social relations among multicultural youngsters in "Rudenga", East side Oslo*. Avhandling Dr. polit. Universitetet i Oslo.

Vedlegg 1

Vedlegg til kapitel 6

Tabell v.6.1. *Fordeling av etterkommere etter landbakgrunn og fylke.*

	Pakistan N=5304	Vietnam N=1628	Tyrkia N=1270	India N=888	Marokko N=706	Chile N=669	N	Prosent
Østfold	3	11	5	3	1	4	468	4,6
Akershus	15	14	9	15	4	10	1341	13
Oslo	70	25	41	40	90	27	5681	55
Hedmark	0	4	0	0	0	1	77	0,8
Oppland	0	2	0	0	0	2	54	0,5
Buskerud	4	7	32	18	1	4	912	9
Vestfold	1	5	1	4	0	1	171	1,8
Telemark	0	2	1	1	.	5	92	0,9
A-Agder	0	1	0	.	0	0	26	0,3
V-Agder	1	5	1	2	.	10	236	2,3
Rogaland	4	8	6	3	1	7	460	4,5
Hordaland	1	9	1	8	1	20	430	4,2
Sogn og Fjordane	0	.	0	1	0	2	20	0,2
Møre og Romsdal	0	1	0	1	0	1	32	0,3
S-Trøndelag	0	6	3	2	0	5	187	1,8
N-Trøndelag	0	0	.	0	.	0	5	0
Nordland	0	0	0	0	0	2	21	0,2
Troms	0	0	0	1	0	1	19	0,2
Finnmark	0	0	0	0	.	0	7	0
	100	100	100	100	100	100	10239	100

Vedlegg 2

Vedlegg til kapittel 8

Tabell v.8.1 *Etterkommere som er borteboere og eier egen bolig i Oslo. Etter landbakgrunn og bydel. Prosent. 0=ikke eier, 1=eier. 2006.*

Bydel	Landbakgrunn som dekker to generasjoner													
	Sverige Danmark		Tyrkia		Marokko		India		Pakistan		Vietnam		Chile	
	Eidbolig	Eidbolig	Eidbolig	Eidbolig	Eidbolig	Eidbolig	Eidbolig	Eidbolig	Eidbolig	Eidbolig	Eidbolig	Eidbolig	Eidbolig	Eidbolig
	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1
Gamle Oslo	9	8	11	1	16	5	5	4	12	7	16	10	8	29
Grünerløkka	14	3	8	4	13	6	5	4	7	3	12	13	13	14
Sagene	6	6	5	1	12	3	4	2	3	3	4	10	18	7
St. Hanshaugen	12	7	3	.	3	.	.	8	1	1	7	5	7	.
Frogner	13	6	5	.	3	2	5	8	1	1	9	3	5	.
Ullern	6	4	1	1	1	.	2	2	1	1	1	.	2	7
Vestre Aker	7	11	1	1	1	.	1	2	1	0	2	3	3	.
Nordre Aker	6	8	1	.	4	.	1	.	1	0	1	3	8	.
Bjerke	4	6	10	15	3	11	10	8	5	7	3	.	3	.
Grorud	1	3	7	15	6	13	5	8	6	7	8	8	13	21
Stovner	4	3	13	12	6	8	10	8	13	18	7	5	.	.
Alna	6	8	18	21	15	27	23	16	20	26	12	28	7	7
Østensjø	6	14	4	8	6	6	5	8	8	5	3	8	3	14
Nordstrand	2	8	.	1	3	3	.	6	2	1	2	.	5	.
Søndre Nordstrand	4	4	13	19	7	16	25	18	19	19	10	8	5	.
Sentrum	0	.	.	.	0	.	1	.	.	.
Marka	.	1
Ukjent	1	.	.	.	0	.	.	.	0	.	1	.	.	.
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Vedlegg 3

Vedlegg til kapittel 9

Tabell v. 9.1 *Etterkommere etter landbakgrunn, kjønn og sivilstatus.
Prosent som er registrert som boligeier. 0=ikke gift, 1=gift.*

	Landbakgrunn															
	Danmark og Sverige				Tyrkia				Marokko				India			
	Kjønn		Kjønn		Kjønn		Kjønn		Kjønn		Kjønn		Kjønn			
	Menn	Kvinne	Menn	Kvinne	Menn	Kvinne	Menn	Kvinne	Menn	Kvinne	Menn	Kvinne	Menn	Kvinne		
	gift	gift	gift	gift	gift	gift	gift	gift	gift	gift	gift	gift	gift	gift		
0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	
Eier ikke	69	24	63	46	95	52	93	54	90	69	93	61	96	61	93	60
Eier	31	76	37	53	5	48	6	46	9	31	5	38	4	39	7	40
Uoppgitt	0	0	1	1	0	.	0	.	1	.	1	1
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Fortsetter	Landbakgrunn												
	Pakistan				Vietnam				Chile				
	Kjønn		Kjønn		Kjønn		Kjønn		Kjønn		Kjønn		
	Menn	Kvinne	Menn	Kvinne	Menn	Kvinne	Menn	Kvinne	Menn	Kvinne	Menn	Kvinne	
	gift	gift	gift	gift	gift	gift	gift	gift	gift	gift	gift	gift	
0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1
Eier ikke	92	64	94	61	95	67	95	75	95	60	93	69	
Eier	7	36	5	39	5	33	5	24	5	40	6	29	
Uoppgitt	1	0	1	0	0	.	.	1	0	.	1	2	
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	

Tabell v.9.2 *Etterkommere etter landbakgrunn og aktivitet. Prosent som eier egen bolig. 0= eier ikke bolig, 1=eier bolig*

Aktivitet	Landbakgrunn											
	Danmark og Sverige			Tyrkia			Marokko			India		
	eidbolig		Sum	eidbolig		Sum	eidbolig		Sum	eidbolig		Sum
	0	1		0	1		0	1		0	1	
Elev/student	96	4	100	97	3	100	99	1	100	93	7	100
I arbeidsstyrken	50	50	100	70	30	100	82	18	100	83	17	100
Ufør	57	43	100	67	33	100	92	8	100	82	18	100
Annet	68	32	100	91	9	100	89	11	100	93	7	100
I alt	55	45	100	78	22	100	87	13	100	86	14	100

Fortsetter: Aktivitet	Landbakgrunn									
	Pakistan			Vietnam			Chile			
	eidbolig		Sum	eidbolig		Sum	eidbolig		Sum	
	0	1		0	1		0	1		
Elev/student	96	4	100	97	3	100	97	3	100	
I arbeidsstyrken	77	23	100	90	10	100	89	11	100	
Ufør	83	17	100	100	-	100	67	33	100	
Annet	91	9	100	98	2	100	96	4	100	
I alt	83	17	100	93	7	100	93	7	100	

Tabell v.9.3 *Etterkommere etter landbakgrunn og om de bor hjemme, etter høyeste gjennomførte utdanning. 0=bor ikke hjemme, 1=deler bolig med foreldrene.*

Utdanning:	Landbakgrunn											
	Danmark og Sverige			Tyrkia			Marokko			India		
	hjemmeboer		I alt	hjemmeboer		I alt	hjemmeboer		I alt	hjemmeboer		I alt
	0	1		0	1		0	1		0	1	
Grunnskole/ungdomskole	83	17	100	54	46	100	55	45	100	31	69	100
Videregående utdanning	76	24	100	52	48	100	53	47	100	31	69	100
Høgskole eller universitetsutdanning	93	7	100	68	32	100	54	46	100	53	47	100

Utdanning	Landbakgrunn								
	Pakistan			Vietnam			Chile		
	hjemmeboer		I alt	hjemmeboer		I alt	hjemmeboer		I alt
	0	1		0	1		0	1	
Grunnskole/ungdomskole	46	54	100	34	66	100	39	61	100
Videregående utdannig	44	56	100	37	63	100	48	52	100
Høgskole eller universitetsutdanning	52	48	100	60	40	100	59	41	100

Tabell v.9.4 *Etterkommere etter landbakgrunn og eierskap til egen bolig, etter høyeste gjennomførte utdanning. Prosent.*

Høyeste gjennomførte Utdanning:	Landbakgrunn											
	Sverige Danmark			Tyrkia			Marokko			India		
	Eid bolig		I alt	Eid bolig		I alt	Eid bolig		I alt	Eid bolig		I alt
	Nei	Ja		Nei	Ja		Nei	Ja		Nei	Ja	
Grunnskole/ungdomskole	58	42	100	73	27	100	86	14	100	89	11	100
Videregående utdannig	55	45	100	74	26	100	82	18	100	87	13	100
Høgskole eller universitetsutdanning	37	63	100	50	50	100	69	31	100	68	32	100

Tabellen fortsetter: Høyeste gjennomførte utdanning	Landbakgrunn											
	Pakistan			Vietnam			Chile					
	Eid bolig		I alt	Eid bolig		I alt	Eid bolig		I alt			
	Nei	Ja		Nei	Ja		Nei	Ja				
Grunnskole/ungdomskole	81	19	100	96	4	100	94	6	100			
Videregående utdannig	79	21	100	92	8	100	92	8	100			
Høgskole eller universitetsutdanning	66	34	100	73	27	100	55	45	100			

Tabell v.9.5 *Etterkommere etter landbakgrunn og om de bor borte eller hjemme, fordelt etter inntekt. Inntekt i 1000 kr*

Inntekt i 1000 kr.	Landbakgrunn													
	Sverige Danmark		Tyrkia		Marokko		India		Pakistan		Vietnam		Chile	
	Borte	Hjemme	Borte	Hjemme	Borte	Hjemme	Borte	Hjemme	Borte	Hjemme	Borte	Hjemme	Borte	Hjemme
Under 100	10	55	22	59	27	53	23	62	31	57	40	68	38	76
100 - 170	13	21	21	17	27	19	17	19	21	19	22	16	22	13
170 - 300	32	16	40	18	33	20	29	13	29	17	22	12	30	9
300 - 400	23	4	11	5	8	5	18	3	11	5	11	3	8	2
400 - 500	10	2	4	1	4	1	5	1	4	2	3	0	2	-
500 - 600	4	-	1	0	1	-	4	1	2	0	1	0	-	-
600 - 700	2	1	0	-	-	-	2	0	1	0	-	0	-	-
Over 700	5	1	-	-	0	0	2	0	1	0	1	-	-	-
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabell v.9.6 : *Etterkommere etter landbakgrunn, inntekt og om de eier bolig. 0= eier ikke. 1=eier bolig.*

Inntekt i 1000 kr.	Landbakgrunn																	
	Danmark og Sverige		Tyrkia		Marokko			India		Pakistan		Vietnam			Chile			
	eidbolig		eidbolig		eidbolig			eidbolig		eidbolig		eidbolig			eidbolig			
	0	1	0	1	0	1	2	0	1	0	1	0	1	2	0	1	2	
< 100	33	3	52	6	45	10	100	56	8	54	12	62	10	100	66	4	100	
100-170	19	9	19	16	24	15	-	20	9	20	16	19	12	-	16	13	-	
170-300	28	30	22	50	24	46	-	15	40	18	38	14	36	-	14	53	-	
300-400	13	26	4	21	5	14	-	6	26	5	21	4	27	-	2	28	-	
400-500	4	14	1	6	1	11	-	2	6	2	8	1	8	-	1	2	-	
500-600	1	6	0	1	0	1	-	1	5	1	3	0	3	-	-	-	-	
600-700	1	3	-	0	-	-	-	1	3	0	2	0	1	-	-	-	-	
>700	1	8	-	-	-	2	-	0	3	0	2	-	4	-	-	-	-	
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	

Tabell v.9.7 *Gifte etterkommere etter landbakgrunn og husholdsinntekt. Prosent som deler bolig med foreldrene og prosent som har flyttet. 0=bor ikke hjemme. 1=delar bolig med foreldre.*

Samlet husholdningsinntekt for gifte etterkommere	Landbakgrunn											
	Sverige Danmark			Tyrkia			Marokko			India		
	Hjemmeboer		I alt	Hjemmeboer		I alt	Hjemmeboer		I alt	Hjemmeboer		I alt
	0	1		0	1		0	1		0	1	
Under 100000	83	17	100	42	58	100	50	50	100	27	73	100
100 000-170 000	100	.	100	36	64	100	80	20	100	64	36	100
170 001-300 000	98	3	100	54	46	100	42	58	100	33	67	100
300 001-400 000	98	2	100	79	21	100	71	29	100	62	38	100
400 001-500 000	100	.	100	90	10	100	89	11	100	74	26	100
500 001-600 000	99	1	100	93	7	100	93	7	100	84	16	100
600 001-700 000	98	2	100	96	4	100	92	8	100	84	16	100
Over 700 000	99	1	100	84	16	100	86	14	100	92	8	100

Fortsetter:		Landbakgrunn som dekker to generasjoner							
Samlet husholdningsinntekt for gifte etterkommere	Pakistan			Vietnam			Chile		
	hjemmeboer		I alt	hjemmeboer		I alt	hjemmeboer		I alt
	0	1		0	1		0	1	
	Under 100000	42	58	100	40	60	100	50	50
100 000-170 000	45	55	100	80	20	100	80	20	100
170 001-300 000	59	41	100	48	52	100	83	17	100
300 001-400 000	75	25	100	84	16	100	90	10	100
400 001-500 000	80	20	100	75	25	100	100	.	100
500 001-600 000	82	18	100	93	7	100	100	.	100
600 001-700 000	83	17	100	80	20	100	100	.	100
Over 700 000	90	10	100	89	11	100	100	.	100
I alt	68	32	100	77	23	100	84	16	100

Tabell v.9.8 *Gifte etterkommere etterlandbakgrunn. Ektefelle født i Norge eller innvandret. Prosent som eier bolig. 0=eier ikke. 1=eier.*

Ektefelles fødeland	Landbakgrunn som dekker to generasjoner											
	Sverige Danmark			Tyrkia			Marokko			India		
	Eidbolig	1	I alt	Eidbolig	1	I alt	Eidbolig	1	I alt	Eidbolig	1	I alt
	0	1		0	1		0	1		0	1	
Ektefelle født i Norge	35	65	100	62	38	100	71	29	100	55	45	100
Innvandret ektefelle	37	63	100	48	52	100	58	42	100	59	41	100

Ektefelles fødeland	Landbakgrunn som dekker to generasjoner								
	Pakistan			Vietnam			Chile		
	Eidbolig	1	I alt	Eidbolig	1	I alt	Eidbolig	1	I alt
	0	1		0	1		0	1	
Ektefelle født i Norge	64	36	100	67	33	100	56	44	100
Innvandret ektefelle	60	40	100	73	27	100	85	15	100

Tabell v.9.9 *Gifte etterkommere etter landbakgrunn og ektefelles landbakgrunn. Prosent som bor i nærheten av etterkommers foreldre.*

	Landbakgrunn							
	Danmark og Sverige		Tyrkia		Marokko		India	
	Ektefells landbakgrunn		Ektefells landbakgrunn		Ektefells landbakgrunn		Ektefells landbakgrunn	
Bor nær foreldrene	Annen	Samme	Annen	Samme	Annen	Samme	Annen	Samme
Nei	71	71	39	30	40	52	55	29
Ja	29	29	61	70	60	48	45	71
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100

Fortsetter:	Landbakgrunn					
	Pakistan		Vietnam		Chile	
	Ektefells landbakgrunn		Ektefells landbakgrunn		Ektefells landbakgrunn	
Bor nær foreldrene	Annen	Samme	Annen	Samme	Annen	Samme
Nei	29	36	51	54	45	58
Ja	71	64	49	46	55	42
I alt	100	100	100	100	100	100

Vedlegg 4

Vedlegg til kapittel 10

Tabell v. 10. 1 *Regresjonsanalyse av hva som bidrar til å redusere trangboddhet blant etterkommere som deler bolig med foreldre*

Model Information	
Data Set	LIBRARY.HOVED52
Response Variable	trangbodd
Number of Response Levels	2
Model	binary logit
Optimization Technique	Fisher's scoring

Number of Observations Read	6453
Number of Observations Used	6202

Response Profile		
Ordered Value	trangbodd	Total Frequency
1	1	2907
2	0	3295

Probability modeled is trangbodd=1.

Note: 251 observations were deleted due to missing values for the response or explanatory variables.

Regresjonsresultat: Analysis of Maximum Likelihood Estimates						
Parameter		DF	Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	Pr > ChiSq
Intercept		1	2.1936	0.4390	24.9679	<.0001
familieinntekt		1	1.883E-8	2.735E-7	0.0047	0.9451
gift	1	1	0.0862	0.0468	3.3927	0.0655
eidbolig	1	1	0.0629	0.0670	0.8812	0.3479
invkat	C	1	0.0650	0.0328	3.9233	0.0476
pakistan	1	1	0.8717	0.0886	96.8376	<.0001
chile	1	1	0.5091	0.1035	24.1946	<.0001
vietnam	1	1	0.7351	0.0912	64.9674	<.0001
tyrkia	1	1	0.8489	0.0957	78.6669	<.0001
marokko	1	1	0.9564	0.1044	83.9974	<.0001
india	1	1	0.4405	0.0989	19.8394	<.0001
inntekt_foreldrene		1	-4.12E-7	1.136E-7	13.1672	0.0003
barn_etterkommer	1	1	-0.1823	0.0445	16.7603	<.0001
barn_etterkommer	2	1	0.4287	0.0523	67.2012	<.0001
barn_etterkommer	3	1	0.7370	0.0596	152.7161	<.0001
alder		1	0.0383	0.0107	12.7447	0.0004

Tabell v.10.2 Regresjonsanalyse for hva som bidrar til å øke eller redusere sannsynligheten for trangboddhet blant etterkommere som har flyttet hjemmefra.

Model Information	
Data Set	LIBRARY.HOVED52
Response Variable	trangbodd
Number of Response Levels	2
Model	binary logit
Optimization Technique	Fisher's scoring

Number of Observations Read	4437
Number of Observations Used	4391

Response Profile		
Ordered Value	trangbodd	Total Frequency
1	1	800
2	0	3591

Probability modeled is trangbodd=1.

Note: 46 observations were deleted due to missing values for the response or explanatory variables.

Regresjonsresultater: Analysis of Maximum Likelihood Estimates						
Parameter		DF	Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	Pr > ChiSq
Intercept		1	1.4860	0.4629	10.3035	0.0013
familieinntekt		1	-6.98E-7	2.684E-7	6.7705	0.0093
gift	1	1	0.0917	0.0626	2.1465	0.1429
eidbolig	1	1	-0.0848	0.0546	2.4121	0.1204
invkat	C	1	0.0577	0.0499	1.3384	0.2473
pakistan	1	1	0.2247	0.0850	6.9942	0.0082
chile	1	1	-0.1854	0.1624	1.3041	0.2535
vietnam	1	1	0.2130	0.1087	3.8389	0.0501
tyrkia	1	1	0.1831	0.1020	3.2217	0.0727
marokko	1	1	0.3554	0.1192	8.8950	0.0029
india	1	1	0.0840	0.1227	0.4690	0.4935
barn_etterkommer	1	1	-0.3707	0.0779	22.6282	<.0001
barn_etterkommer	2	1	0.7193	0.0747	92.8213	<.0001
barn_etterkommer	3	1	1.6766	0.0963	302.8529	<.0001
alder		1	-0.0610	0.0140	18.9518	<.0001
bostott_mottaker		1	-0.6877	0.2974	5.3472	0.0208
sosial_mottaker		1	-0.5247	0.2156	5.9245	0.0149

Tabell v. 10.3 Regresjonsanalyse over hva som bidrar til å øke sannsynligheten for at etterkommer eier bolig

Model Information	
Data Set	LIBRARY.HOVED52
Response Variable	eidbolig
Number of Response Levels	2
Model	binary logit
Optimization Technique	Fisher's scoring

Number of Observations Read	3909
Number of Observations Used	3872

Response Profile		
Ordered Value	eidbolig	Total Frequency
1	1	1202
2	0	2670

Probability modeled is eidbolig=1.

Note: 37 observations were deleted due to missing values for the response or explanatory variables.

Regresjonsresultat:						
Parameterestimer		DF	Estimate	Standard feil	Wald Chi-Square	Signifikans nivå
konstantledd		1	-6.2537	0.3918	254.7627	<.0001
Inntekten til etterkommer		1	4.465E-6	3.475E-7	165.1382	<.0001
Kjønn	1	1	-0.1719	0.0461	13.8916	0.0002
Ektefellens inntekt		1	1.039E-6	3.038E-7	11.7071	0.0006
Født i Norge	C	1	0.0524	0.0454	1.3322	0.2484
pakistan	1	1	0.00493	0.0724	0.0046	0.9457
chile	1	1	-0.0320	0.1220	0.0686	0.7934
vietnam	1	1	-0.1197	0.0948	1.5939	0.2068
tyrkia	1	1	0.2956	0.0900	10.7806	0.0010
marokko	1	1	-0.00406	0.1143	0.0013	0.9716
india	1	1	-0.0581	0.0981	0.3512	0.5534
alder		1	0.1417	0.0126	125.4107	<.0001
Foreldrene eier egen bolig	1	1	0.1073	0.0495	4.6998	0.0302
Inntekt til foreldrene		1	5.204E-8	1.761E-7	0.0873	0.7676
utdanning_foreldrene	2	1	-0.0157	0.0561	0.0780	0.7800
utdanning_foreldrene	3	1	-0.0115	0.0737	0.0242	0.8765
gift	1	1	0.4107	0.0522	61.9704	<.0001
OSLO	1	1	0.0303	0.0446	0.4638	0.4959